

Bronnen over de waterstaatkundige geschiedenis van Obdam, Hensbroek en de Wogmeer, 1481-1621

In juni 2004 verschijnt *'Het snoodste land waar God ooit kwam'. De waterrijke geschiedenis van Obdam en Hensbroek tot het begin van de twintigste eeuw*. Het boek is geschreven door Jan de Bruin, medewerker van het Westfries Archief, en wordt uitgegeven door de stichting Oud Obdam-Hensbroek.

Voor deze uitgave is onderzoek gedaan in ondermeer het Westfries Archief en het Nationaal Archief te Den Haag. Daarbij is veel onbekend archiefmateriaal gevonden. De originele handschriften zijn voor de ongeoefende lezer vaak moeilijk leesbaar. Om ze toch toegankelijk te maken zijn transcripties gemaakt, die hieronder te vinden zijn.

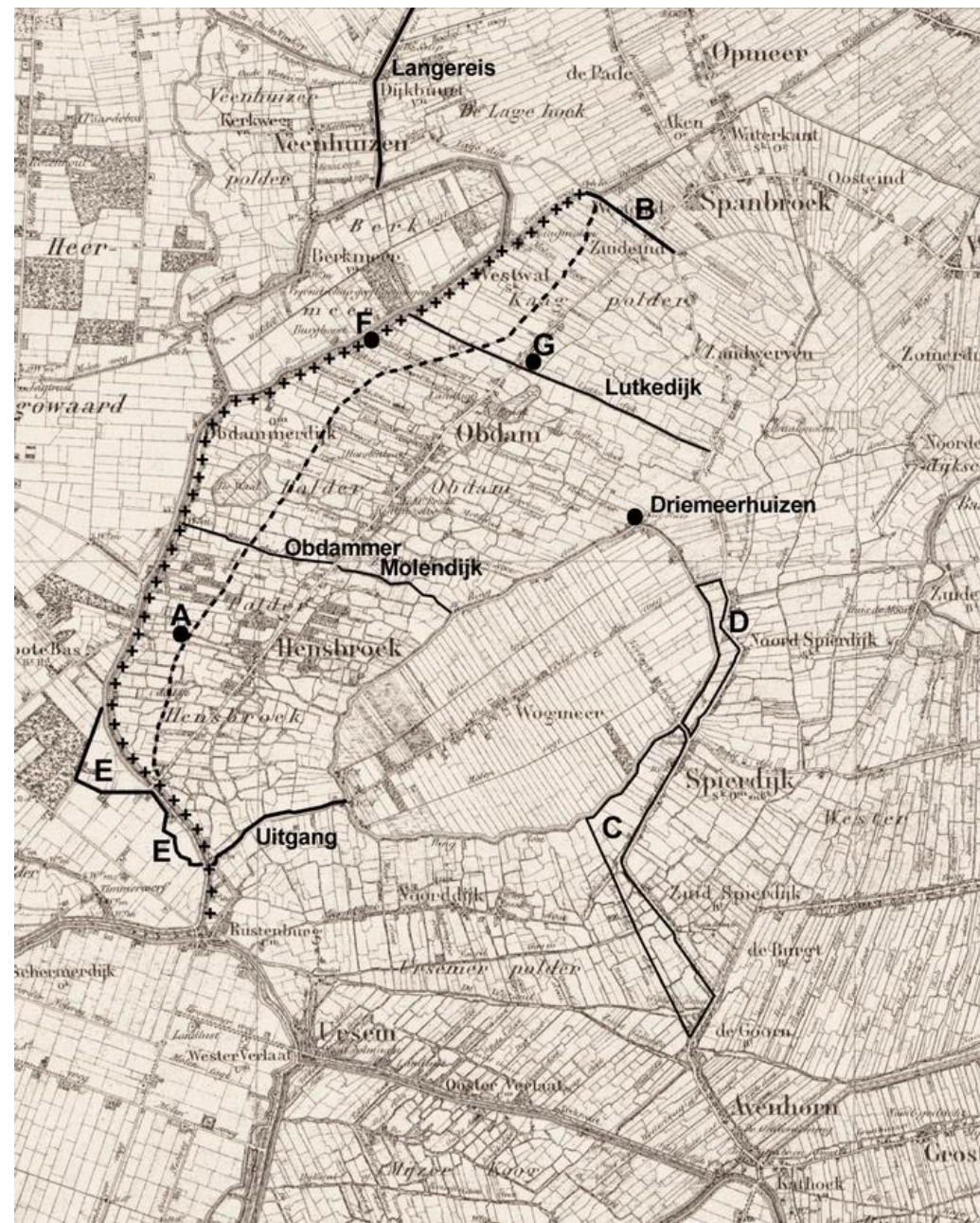
Een belangrijke bron bevindt zich in het dorpsarchief van Obdam. Het betreft een register van afschriften van archivalia uit de jaren 1607, 1619, 1636, 1645, 1663, 1690, 1693 en 1694 betreffende het polderbestuur van Obdam. Hiervan is een inhoudsopgave gemaakt, met een samenvatting van de inhoud.

Kaart van Obdam, Hensbroek, Wogmeer en omgeving (ondergrond: Topografische en Militaire Kaart van het Ministerie van Oorlog, 1850-1864).

- A = Mogelijke locatie van de oudste kerk van Hensbroek
- B = Spanbroeker Zijdedijk (nu Wipbruglaan, vroeger ook wel Toffekijksdijk of Loffelijke dijk)
- C = Overdorp, een buiten de Spierdijk gelegen deel van de banne Berkhout
- D = de Staartlanden van Obdam; deze werden van 1659 tot 1844 bemalen door Hensbroek
- E = Buitendijkse landen van Hensbroek, die door de bedijking van de Heerhugowaard in de droogmakerij kwamen te liggen. Deze landerijen behoorden tot 1979 tot de gemeente Hensbroek.
- F = Omval (omgevallen molen)
- G = Vermoedelijke plaats waar het Roomse preekhuis aan de Lutkedijk heeft gestaan

----- = Weeresloot

++++ = Berkmeerdijk, zoals de dijk langs de Heerhugowaard sinds de Middeleeuwen werd genoemd. In de negentiende eeuw ontstonden namen om afzonderlijke delen van de dijk aan te duiden, zoals Obdammerdijk en Oudlandsdijkje. Met Berkmeerdijk wordt tegenwoordig alleen nog een dijkgedeelte langs de polder Berkmeer bedoeld.

Westfries Archief, Hoorn
Oud-archief Spanbroek 3

1481, 15 september: Akte van uitspraak door Jan van Noordwijk, heer van Spanbroek, als oom van Floris van Noordwijk, heer van Obdam en Hensbroek, in een geschil inzake het onderhoud van de Berkmeerdijk en de Kaaggouw en een aantal andere waterstaatkundige zaken.

Ick Jan, heere in Noortich ende tot Noortigherhout, doen condt allen luyden die dit sullen sien off horen leesen, alsoe tot mij gecomen sijn enige notabile mannen van Spanbroock als in den name van Florys van Noortich, minen neve als hoir ambochtsheere van Opdam ende van Hensbroock, ende noch daertoe als naegebuere enige van Ursem, mij te kennen gevende van zekere grote gebreken als van den Berckmardijck ende daertoe die Kaechgou ende meer andere gebreken hiernaer verclairt, waerinne die onderzaten van de voirs[eide] prochyen aldair off zeer bezwaert sijn ende noch meer verachtert souden worden indien dairinne niet voirsien en worde, wairomme ick ten selven tijden bij mij ontboden hebbe den burgemeester van Spanbroock ende noch dairtoe den burgemeester van Obdam ende Hensbroock mit zekere notabele persoenen uuyt elcx van de voirs[eide] prochye, hunl[uyden] dit te kennen gevende. Ende dat gedaen, soe hebben zij hem overgegeven in mijnen handen, als dat ic mij soude informeren willen upter selver materie om seker kueren dair up te stellen ende ordonneren. Ende wes bij mij dairinne gedaen ende gekuert worde dat soude elcx in den zijnen onderhouden ende achtervolgen. Up desen soe heb ick in den name ende als boven geordonneert ende gestelt bij rade enige notabile mannen, dieselve kueren hiernaer volgende, dat 's te weten: In den eersten soe sal men beghinnen van Opmeerre Wijsen leggende an de Mellem ende van daen voirt westwaert an tot Jacob Heycx huys toe dien dijck te maken thien voeten breed beneden ende ten halven dijck achte voeten breed, ten vollen dijck vijff voeten te besterven om te blijven. Ende sal dieselve uuyterdijck boven water staen vijff roede voeten uuyt gelijcke den water.

Item so sal men die onderdijck mit die overlopen gaten te vollen ende up maken mit harde zoden twee voeten boven ende uuyten water.

Item noch van Jacob Heycxz[oon]s huys aff totten Luttickendijck toe den dijck te maken beneden achte voeten breed ende vijff voeten boven breed te blijven ende vijff voeten boven uuyten water als voirs[eid] is, te weten aldair dat water niet an en slaet beneden achte voeten breed ende boven mit vijff voeten te besterven om te blijven, ende soe wair water an den dijck slaet ende een caeldijck is dair sal men den dijck gloeyen twee zoden breed, die een achter den anderen te zwiepen, dat den dijck boven breed blijven sal thien voeten.

Ende om te volcomen dat dese kuere van waerden ende in wesen blijven mogen, soe sal men hiertoe copen buyten an den dijck alsoe veel lants van den Mellem beghinnende van Opmeerre Wijsen tot tweehondert roeden lang ende twee roeden breed tot een voirlant ende rietacker te weten dat dair aff gaen sal een halve roede lants breed om d[aer] uut te maken een beheinde sloot voir den rietacker.

Item angaende Opdam ende Hensbroock so sal men beghinnen van Luttickendijck off tot Clais Remmens dijck toe, dien dijck te maken achte voeten breed beneden, ende boven blijvende ende bestervende vijff voeten breed soe wair dat voirlant voir leyt, ende sal dienselven dijck hoech wesen ende boven gelijcken water staen vijff voeten.

Item Clais Remmensz[oon]s dijck mit sinen lenden te maken achte voeten breed mit aerde ende vijff voeten hoech ende boven gelijcke water ende voir denselven dijck een rietvoet te maken ses voeten breed ende drie voeten uuyten water mit riet, ende dair up te lasten twee voeten dick mit zoden gezwiept tegen 't water.

Item Clais Remmens dijck aff voirt westwaerts an tot Jacob Bairtsz[oon]s huys toe, alle dijck die ondervoet heeft die sal men maken beneden achte voeten breed ende boven te blijven ende te besterven vijff voeten, ende dienselven dijck blijvende vijff voet uuyten water.

Item alle dijck die gheen onderdijck en heeft die sal men maken eene roede breed ende boven te blijven ende te besterven mit negen voeten breed ende altijd blijvende vijff voeten uuyten water.

Item Heyn Remmens dijck mit die lenden tusschen twee hemmen te maken gelijcken Clais Remmenzoens dijck voirs[eid].

Item van Jacob Bairtsz[oon]s huys tot Ursemmerban toe den dijck te maken een roede breed dair geen onderdijck en is, ende soe wair onderdijck is dair sal men se maken achte voeten breed boven mit vijff voeten te besterven ende te blijven ende altijd uuyt gelijcke water vijff voeten te blijven.

Item alle doirslagen gaten ende pannen die nu sijn ende namaels comen mogen in dese voirn[oemde] kueren sal men maken een halve voet hoger dan 't an beyden zijden toecomt ende alle zoden te sweepen.

Item so sal men mede in desen alle cale dijcken beplanten mit rietsoden een roede breed ende dese planterie te doen tusschen Sinte Pieter ad cathedram ende meydage dair an volgende, ende van elke van desen te bescouwen up gelijcke boeten als dair toe behoirt.

Item van allen sluysen die nu sijn off namaels comen mogen, leggende in de voirn[oemde] Berckmerdijck, sal men alle dicht houden ende anvullen mit aerde dat men se tot allen tijden rijden ende gaen sall mogen. Ende deselve voirs[eide] sluysen niet te bevisschen mit geen ton hoe die genoemt ende gemaict mogen wesen up een boete van vier ponden ende verbuernisse van den getouwen soe dick ende menich werven als die scouten van den voirs[eide] ambochten yemant dairinne bevonden mit oirconde van poirteren elcx dair in sijn bedrijve. Ende wair dat dair

yemant die voirs[eide] Berckmerdijck doirstake off hate ende te niete maken woude die sal verbueren een buete van vijftien ponden ende weder datselve goet te maken off beter tot kennisse van scepenen in deselve voirs[eide] ambochten.

Item so sal men van Jacob Bairtsz[oon]s huys tot Aelbrecht Jansz[oon]s werve toe die Heerwech maken derdalve voete uuyt gelijcke water ende alle zoden te zwiepen ende binnen te maken mit harden aerde off goede zoden.

Item van Aelbr[echt] Jansz[oon]s werve off tot die Kaechgou toe sal men maken achte voeten breet ende twee voeten uuyten water.

It[em] sal men alle Heerwege ende dairtoe andere wege binnen Updam ende Hensbroock houden ende maken in hoir breeten ende hoechste als die van nootswegen behoeren sullen.

Item voirt soe sal men alle bruggen in dese voirs[eide] Heerwech gelegen houden ende maken sonder enich gebreck daer an te wesen, dat men se wel vaeren, rijden ende gaen sal mogen ende dat te bescouwen tot allen tijden als dair gebreck in gebueren sal ende dat up sulke boeten als dat gewoonlic is.

Item voirt van Sijmon Jan Nammensz[oon]s werff die Kaechgou te maken twee voeten uuyten water in hoir oude breet ende alle zoden an beyden zijden te zweepen an elke zijde twee zoden breet, die een after den anderen, ende dat gaende derdalve roede verbij Jan Witters huys toe ende dit binnen te maken all mit herden aerde off soden sonder enige andere vulnes dair inne te doen.

Item voirt van die Zijdwynt tot Heyn Smits huys toe, die wech te maken twee voeten uuyten water over ende over ende all binnen te vollen ende anders mede in sulken schijn als die Kaechgou voirs[eide] ende an die zuytzijde van dese voirs[eide] wech een voetpat te maken een voet hoger dan die voirs[eide] wech.

Item soe sal men alle Heerweghe ende dair toe andere weggen in Spanbroock elcx onderhouden in hoirre breete ende hoechte als dat van nootswegen behoeren sal.

Voirt soe is 't noch gekuert in 't gemeen als dat van den Zijtwint off die Berckmerdijc al langes ende alsoe Opdam ende Hensbroock al langes tot Jacob Baertsz[oon]s huys toe dat nyemants geen veen delven en sall an beyden zijden up vijffendetwintich roeden na den Heerwech ende den voirseiden Berckmerdijc ende dat nyemant meer voir enen jair voir sijns selfs barninge ende behoeff ende nyemant anders moeten delven dan anderhalve roeden. Ende dat is verstaen van dengenen die eygendomme in den landen hebben sullen tot een morgen off dairenboven ende niet dair beneden, te weten die stede Spanbroock mit hoeren toebehoeren ende die delvinge sal geschiën ten meesten oirbair ende ten minsten scade van denselven lande ende dat up die boeten alsoe dic ende menichwerven als zij contrarie deden van vier pont.

Ende omdat men will dat alle dese kueren ende elcx van dien blijven sullen tot ewigen dagen ende oick van waerden wesen, soe is dair up geordonneert dat elken scout in 't zijne die nu is off namaels wesen sullen eenen bijsonderen eedt dair van doen sall in 't annemen van den scoutambocht dit te bescouwen ende te bekueren mitten scepenen alle jair achte dagen nae Sinte Bartelmeesdach, sonder alleenlijcken dit tegenwoirdige jaer, dat die scouwe verlanget is tot up Sinte Victoirsdach naistcomende ende dat uuyt sonderlinge saicke die dairinne gelegen sijn, ende so wie zij dan in gebreke vonden elcx in den zijnen dat hij hem off name sonder enich verdrach ende gewoonlijcke boeten die dair toe staen sonder oick des te laten in eniger wijs ofte indien yemant hem versette ende hem selven stelde mit een wille ofte andersins contrarie dese kueren die zij ende elcx in 't zijne hunlieden offname also dic ende menichwerven als 't geschiede die boeten van vier pont ende all up hoeren voirs[eiden] eedt ende up gecorrigeert te sijne als 't behoeren sal ten exempel van allen anderen, ende soude dairenboven dat werck bestaedt worden dengenen die 't minst doen wouden ten lasten ende costen van dengenen die dairvan in gebreken gevonden worden, behoudelicken dat men den Kaechgou mitten wech van Obdam ende Hensbroock niet eer scouwen en sal dan achte dagen nae Spanbroocker kermisse.

Alle welke kueren aldus bij mij Jan van Noortich gestelt, gekuert ende geordonneert sijn uuyt redene ende wairomme als boven. Ende wair 't dat up alle dese voirs[eide] kueren ende elken vandien bijsonder yet waere te verbeteren dat houde ick Jan van Noortich toot mijne belieften ende guetduncken dat altijt tot mijn verclaringe te mogen doen, ende dese verclaringe soe te verstaen als te weten soe lange ick die niet en doe dat alle dese voirs[eide] kueren ende elke vandien mit hoeren broocken ende boeten die een voirtganc hebben sullen.

In oirconde der wairheit soe heb ic Jan van Noirtich toot eene seekere kennisse minen zegel hier an gehangen upten vijftiensten dach in septembri in 't jair ons heren duysent vierhonderteenendetachtich.

Nationaal Archief, Den Haag

Archief graven van Holland 722 (capitum Friesland, fol. 2v-4r)

1493, 6 februari (upten VI^{en} dach in februario anno XIII^{ic} XCII stilum cursum curie hollandie):

Akte waarbij Maximiliaan op verzoek van Floris van Noordwijk, heer van Spanbroek, de ambachtsheerlijkheid van Spanbroek in lijftocht geeft aan diens oom Jan van Noordwijk, met uitzondering van de tienden van de Spanbroekerkaag indien daar een watermolen wordt opgericht.

Maximiliaen, conync ende verbeyder etc[etera], doen condit allen luyden dat up huyden voir onsen wel geminden raidt ende mees[ter] van den camer van onser rekeningen in Hollant Tieleman Oom van Wijngaerden, die uyt crachte van sekere onse brieve van willecuere in onsen registry van Hollant geregistereert mit bij brieven van substitucie van onser lieven ende getruwen neve die grave van Egmont, heere tot Baer etc. onsen stedehouder generael van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, ende in zijne absentie gemachtigt is t'ontfangen 't verlijt van den leenen ende anders dat dairan cleeft, ende voer onse raide ende leenmannen van Hollant hiernaer genoemt gecomen is Floris van Nortich, ende heeft bij onser hant, wille ende consente bewijst ende gemaect in lijftochte heere Jan van Nortich, ridder, zijn oom, van nu voirtan desselfs heeren Jans leven lanc aluuyt gedurende ende niet langer, dat scoutambocht van Spanbroeck mit alleenlicken alle nutscippen, proffijten ende vervallen daertoe staende ende behoirende, soe men dat huydensdaechs gebruyckende is ende sculdich is te gebruycken, mitsgaders die heerlijcheyt van Spiersdijc ende van heel Santwerve in den voirs[creven] scoutambochte van Spanbroeck gelegen, dat 's te weten Spierdijck ende Santwerve mit alle die laige landen gehieten die Kaige of anders hoe die behoiren genoemt te zijn, streckende totter Zijtwynde toe, ende soe voirt langes der Zijtwynde ofte Waterkeeringe, of anders hoe die genoemt is, lopende tien roeden beneden naer Spanbroeck, ende voirtgaende na den ban ende ambochte van Upmeer ende gehieten is die overtom ende zoe voirt gaende tot Beremaersdijc, voirtgaende totten ambochte van Updam, lopende zoe voert totten Bobbeldijck toe, ende is een gesceyt tusschen Spiersdijc ende Hoirn, mit allen nutscippen, proffijten ende vervallen van heel Spiersdijc ende Santwerve voirs[creven], 't zij van scoutambocht ende scoutenbodeambocht soewel van den hoffsteden ende huysen die dair staen of namaels comen mogen als anders hoe 't zij, mit vischerie, vogelrie, zwaendrift, mitsgaders oic dairinne begrepen alle thienden van coirne ende rontsaet die binnen heel Spiersdijc ende Santwerve voirs[creven] vallen zullen, niet uuytgesondert, van al 'tguent dat bynnen die voirs[creven] belendinge ende bepalinge van heel Spiersdijc ende van heel Santwerve voirs[creven] gelegen is, soe verre Floris voirs[creven] dat toebehoirende ende bij gebruyckende ende van onser graeflijcheyt van Hollant voirs[creven] onder andere al 't voirs[crevene] te leen houdende is ende sculdich is te houden uuyt crachte van den hantveste ende brieve ende onse registryeren daervan wesende, sonder den voirs[creven] Floris binnen desselfs zijns oom lenen hem des yet te onderwynden dan alleenlic, indien d' een watermolen in die voirs[creven] laige landen gehieten die Kaige gestelt worde, soe sal alsdan ende anders niet die voirs[creven] Floris soe lange die voirs[creven] molen dair staet die helft hebben van den thienden die dan in die voirs[creven] laige landen gehieten die Kaige vallen, sonder argelist.

[...] etc.

Bij al 't voirs[crevene] wairen an ende over mr. Jacob van Almonde, Claes Jan Claesz, Dieric van Boneem ende Floris van Wyfalyet, in oirconde etc[etera]. Datum upten VI^{en} dach in februario anno XIII^{ic} XCII stilum cursum curie hollandie ende der ijcken van ons conync van Romen 't VIIe ende van Ongerien 't derde jair.

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 23

1535, 1 december: [Akte van uitspraak door Jacob van Duvenvoorde en twee andere arbiters in een geschil tussen Obdam, Hensbroeck, Ursem en Overdorp, gelegen aan de Wogmeer, over hun afwatering.](#)

Up den dach van huyden zijn gecompereert ende gecomen voor ons Jacob van Duvenvoorden, Jacob Woutersz[oon] van Bloemen ende Jan Harricz[oon] als aimabel arbiters daertoe gerequireert ende versocht up alle alsulcke differenten, questiën ende geschillen als die van Updam ende Heemsbrouck up ende jegens malcanderen gehadt hebben, in den eersten uut den naeme van die van Hemsbrouck Pieter Heynricxz[oon], Adriaen Vvericz[oon], IJff Jansz[oon], Jonge Pieter Volkercz[oon], Pieter Sijsz[oon] ende Dirrick Cornelisz[oon], vervangende d' ander gemeen innewoonders ende bueren van Hemsbrouck, waer jegens uut den naeme ende van wegen die van Updam compareerden Jan Reyersz[oon], Jacob Ouckesz[oon], Bartolomeeus Jansz[oon], Cornelis Dircxz[oon] ende Dirrick Willemsz[oon], vervangende insgelijcx die gemeene innewooners ende bueren van Updam, ende zijn bij tusschenspreecken van ons arbiters ende seglyuden voorn[oemde] parthiën geaccordeert ende overcomen nademael zij in 't lange up hare questiën ende geschillen bij ons gehoort waeren in manieren hiernaer volgende:

In den eersten zullen die voors[creven] beyde parthiën useren ende gebruycken den moelen, die zelve moelen tot hem beyder prouffijt in den ban van Updam upgerecht ende gestelt, d' een den eenen weeck ende d' andere den anderen weeck bij boorten, ende zullen sulcx die voors[creven] parthiën gelijckelick ende samenderhandt die kosten ende lasten up die voors[creven] molen staende ende die diezelve daegelicx noch soude moegen behouven half ende half betalen ende becostegen.

Voorts zijn 't voorwaerden dat tot elcke weecke een ygelick van de parthiën voors[eid] hairlyuden damme zullen uphalen, leggen ende becostegen sulcx dat een ygelicken up zijne kosten in zijne weecke haerlyuden water aen de moelen sullen leyden ende brengen.

Item zijn noch voorwaerden dat die van Hemsbrouck hairlyuden ban zullen afdijcken als die van Updam nu gedaen hebben, ende zullen een ygelicken van beyde parthiën voors[eid] schuldich ende gehouden zijn van nu voortaan te repareren, maecken ende onderhouden haerlyuden dijck, te weten die van Updam alsulcke dijcken als zij nu ten dage in haerlyuden poldere gelecht, gemaect ende upgehaelt hebben, insgelijcx die van Hemsbrouck alsulcke dijck als zij tot prouffijt van haerlyuden landen leggen ende maecken zullen, mitsgaeders alle die lasten van bruggen, dammen ende sluysen als een ygelick in zijn poldere leggende heeft off leggen willen.

Item zijn noch voorwaerden dat parthiën voor gezamender handt leggen, maecken ende onderhouden sullen ten eewighen daeghen zeeckere sluyse ende tochte tot waterlosinghe van de Wogmeer ontrent die bansceydinge van Ursem ende Hemsbrouck, ende waer 't zaecke dat die van Ursem, Oeverdorp, Hoorn ofte eenige andere parthiën jegens dese afdijckinge souden willen opposeren, hetzij bij justicie ofte anders, zullen die voorn[oemde] beyde parthiën jegens d' opposanten malcanderen hulp, assistencie ende bijtandt doen half ende half die kosten dair up ende van comende draegende.

Item es noch voorsproocken dat alsoe die van Hemsbrouck qualick ende nyet well het slijck comende uut die voorn[oemde] Wogmeer ofte Waert moeghen ontberen omme haer lant saeyber ende toe te maecken, zullen die van Hemsbrouck moegen sonder contradixie ofte wedersegginghe van die van Updam tot behoerlicke tijden het water van die Waert ofte Wogmeer duer huerlyuden sluysen innelaten tot discrecie van de rijckdom van Hemsbrouck.

Item es noch voorsproocken dat die van Updam gebruycken ende useren zullen die voors[eide] moelen ter tijt ende wijlen totdat die van Hemsbrouck hemselven afgedijckt ende dichtgemaect zullen hebben, wellverstaende dat in recompensie vandien die van Hemsbrouck wederomme die voors[eide] moelen veerthien daeghen tot haerlyuden lants prouffijt zullen useren ende gebruycken, naer welke veerthien daegen voorn[oemd] de weecken bij boorten voorn[oemd] beginnen cours ende loop zullen hebben tusschen parthiën voors[eid].

Ende tot conservacie, reparacie ende onderhoudenesse voor de voors[eide] moelen zullen burg[e]meesteren, scepenen ende rijckdom van beyde dorpen voorn[oemd] alle jaren uut elcke dorp een nomineren ende ordonneren omme tot p[ro]ffijt ende oorboor van de voors[eide] moelen regardt ende toesicht te hebben tot haer beyder dorpen halve laste ende koste, doende van als voor de voors[eide] regierders van de voors[eide] dorpen die moelenmeesters voors[eid] van haerlyuden ontfanck ende uitgeven jaerlicx rekenynck, bewijs ende reliqua als des behoort.

In kennisse van desen hebben wij arbiters ende seglyuden voors[eid] dese onse uitspraeck duer 't versouck van parthiën voorn[oemd] met onse gewoontelick hantschrift ondergeteyckent, ende tot meerder zeeckerheyt hebbe ick Jacob van Duvenvoorden voorn[oemd] duer 't versouck als vooren mijn zegel up 't spacium van desen gedruet, ende hebben elcke parthie voorn[oemd] een van desen onsen uitspraeck van worde tot worde accorderende.

Actum den eersten decembris a[nn]o XV^c vijffenedertich.
[w.g.] J. de Duvenvoorde Jacop Woutersz van Bloemen

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 125

1537, 27 februari: [Exploot van dagvaarding van die van Hensbroek wegens een proces in hoger beroep van Willem Dircxz, die door het gerecht aldaar was veroordeeld vanwege het halen van klei uit de Wogmeer.](#)

Die grave van Hoochstraten, heere van Montingny, van Culemborch, van Borsselen etcetera, stadthouder generael, d' eerste ende andere raiden van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, den eersten gezworen exploictier van der camere van den raide in Hollant hierop versocht, saluyt!

Alsoe die procureur generael ons te kennen gegeven heeft dat eenich tijt geleden die rentmeester van Kennemerlant ende Vrieslant van wegen de K[eyzerlijcke] M[ajestey]t geconsenteert heeft eenen Willem Dircxsz[oon] van Alckmaer cleye te mogen halen uyt die Schermer ende Wogmeer omme daeroff steen te doen backen in zijn oven staende tot Ursem, mits die K[eyzerlijcke] M[ajestey]t daarvan eenige somme van penningen jaerlicxs te betaelen ende behoudelick dat hij vijftich roeden blijven zoude van den luyden landt omme alsoe nyemant te bescadigen, 'twelck achtervolgende heeft die voirs[eyde] Willem Dircxsz[oon] een wijltijts rustelick ende vredelick 't cleye doen haelen uyt die Wogmeer, daer steen aff gebacken es geweest zonder yemants wederzeggen, ende al is 't nu zoe dat nyemant geoorloeft en es 'tselve te verbieden ofte beletten alsoe die gronde dair Willem Dircxz[oon] zijne cleye gehaelt heeft die K[eyzerlijcke] M[ajestey]t toebehoert, 't heeft nochtans onlanxcs belieft gehadt Jan Volckersz[oon], Pieter Cornelisz[oon] ende eenige andere haere complicen, visschers, mitsgaders Harck Heynricxz[oon], schout van Heynsbroeck ende Updam, vermetende last daertoe te hebben van der joncvrouwe van Den Bosch als ambochtsvrouwe van Heynsbroeck ende Updam, den suppliant doen betrecken voer die gerechte van Heynsbroeck, contenderende die schout dat Willem Dircxsz[oon] tegens hem gecondempneert zoude zijn in die somme van vijftich karolusgulden, ende Jan Volckertsz[oon] cum sociis, visschers, in de somme van twaelf karolusgulden omme dat zij cleye uyt Wogmeer gehaelt hadden, wairtegens Willem Dircxsz[oon] geallegeert heeft als dat hij consent hadde van den rentmeester der K[eyzerlijcke] M[ajestey]t omme cleye aldaer te mogen doen haelen ende dat hij op nyemants gront dan der K[eyzerlijcke] M[ajestey]t cleye gehaelt hadde, noch nyemant vercort ofte beschadicht en hadde, ende indien zijn p[ar]tijje adverse wilde sustineren dat 'tselve die gront der K[eyzerlijcke] M[ajestey]t niet en was, dat zij daarvan behoerden huer recht te vervolgen tegen den rentmeester van Kennemerlant ofte andere zijne Majesteyt officieren, die 'tselve verantwoorden zouden voor alsulcke rechters die daeroff die kennisse toebehoerden, zoe die van Heynsbroeck daeroff die kennisse nyet en competeerde te draegen, contenderende mitsdien dat zijluyden gheen behoerlicke rechters in dier saicken en waeren, begerende dairaff vonnisse ende ontslaegen te zijn van den rechte, al 'twelck niet jegenstaende ende sonder d' exceptie te rejecteren, hebben die van Heynsbrouck den voors[eyden] Willem Dircxsz[oon] gecondempneert te betaelen Harck Heynricxsz[oon], schout, drie karolusgulden zoo dickmaels als die voors[eyde] Willem cleye uyt die voirs[eyde] Wogmeer hadde gehaelt ofte doen haelen ende die voors[eyde] Jan Volkerts[oon] cum sociis, visschers, vier karolusgulden ende in een gulden 't gelach, waervan die suppl[ian]t geadverteert zijnde heeft hem daeroff binnen behoerlicken tijt geconstitueert ende constitueert mits desen appellat aen desen hove, die grieven vandien breeder te verclaren in tijden ende wijlen des noot zijnde alzoe hij zeyt, versouckende daeromme onse provisie van justiciën in cas d' appel dienende.

Soe is 't dat wij u onbieden ende bevelen daertoe committerende mits desen, dat ghij ten versoucke van den voorn[oemde] sup[p]l[ian]t trect an den persoenen of ter woonsteden van den voorn[oemde] Harck Heyricxz[oon], schout, Jan Volckertsz[oon] cum sociis, visschers, ende allen anderen des noot zijnde, ende hemluyden vanwegen der Key[zerlijcke] M[ajestey]t dachvaert te compe[rere]n oft gemachticht te zeynden tot zekeren betamelicken dage voer ons alhier in Den Hage omme 't voirs[eyde] vonnisse als qualicken, abuyselicken ende jegens recht gegeven bij ons te sien annulleren ende te nyete doen oft ten minsten corrigeren ende beteren nae rechte indien 't zoe behoert, 'tselve vonnisse te sustineren oft daarvan te renunchiëren zoe huere goeden raidt gedragen zal, inthimerende die van de gerechte van Heynsbroeck voors[eyt] dat zij ten voors[eyde] dage mede comen indyen 't hemluyden belieft ende dese saicke eenichsins angaet.

Ende dat gedaen beveelt voerts vanwegen als boven, up zekere groote peynen jegens der K[eyzerlijcke] M[ajestey]t te verbeuren, den voirs[eyde] geappelleerde ende geinthimeerden dat zij contrarie ende in prejudicie van de voors[eyde] appellatie nyet en procederen, attempteren noch innoveren, maer indien daer yet geprocedeert, geattempteert oft geïnnoveert wae[re], dat zij 'tselve terstont ende zonder vertreck stellen ende repareren oft doen stellen ende repareren in zijnen eersten behoerlicken staet. Beveelt oick up gelijcke peynen die van den gerechte voors[eyt] ende huere gezworen clerck dat zij den suppl[ian]t ofte u tot zijnen behouff ende redelicke costen gheven in gescrifte auctentijck als 't behoert 't voirs[eyde] vonnisse mette dingtaelen van p[ar]tijen.

Ende in cas van opposicie noopende die leste bevelen dachvaert d' opposanten ten dage ende plaetse als boven omme huere redenen te te verclaren ende te procederen nae rechte, ons certifiërende was ghij hierinne gedaen zult hebben ende u wedervaeren sal wesen.

Gegeven in Den Hage onder 't zegel van justiciën hieraen gehangen upten XXVII^{en} februarii anno XV^c XXXVI stilo curie Hollandie.

Ondergeschreven bij mijn heeren den stadthouder generael, d' eerste ende andere raeden van Hollant, Zeelant ende Vrieslant ende geteykent R. Steynemolen.

Den dach van desen exploitte sael dienen omme te compareren voer mijn heeren d' eerste ende anderen heeren van den raide residerende in Den Hage upten negentiende dach van martii nu naestcomende ofte anderen dage daeraen volgende, ende hebben 'tselve ter executie gestelt nae zijn voercomen ende inhouden. Actum onder mijn hantijckent den VIII^{en} dach van den voirs[eyde] mant van martii anno voirs[creven].

[Handtekening onleesbaar]

Westfries Archief, Hoorn
Oud-archief Spanbroeck 125

1538, 1 augustus: Akte van verhuur van de Lutkedijk door kerkmeesters van Spanbroeck en molenmeesters van de Spanbroeckerkaag aan die van Obdam.

Wij Mathis Jansz, Endt Claesz, Jan Claesz, Andries Dircksz ende Dirck Claesz, scepenen der stede Spanbroeck, kennen hoe dat voir ons ghecomen sijn Pieter Jan Gierts ende Pieter Jansz Wagenaer, onse kerckmeesters van Spanbroeck, Oeft Claes ende Aerian Yelderix als mollenmeesters van onsen Kaech ende kende voir haer ende haer nacomelingen van den kercmeesters ende mollenmeesters nu ter tijt sijnnen of naemels moegen warden ende bij consent van den myen rijckdoem ende bueren van Spanbroeck verhuurt te hebben den bueren van Updam een dijck ghenoompt den Lutkedijck, streckende van den Bercmerdijck of tot Jan Jan Sijbouts toe, leggende in den banne ende vrijheynt van Spanbroeck voir die somma van vijf Karolusguldens des jaers vrijs ghelts sonder enych ofbreck, welke pennyngen sullen gaen tot profijt van den moer der hyliger kerck van Spanbroeck, ende dese renten ofte huer voirs[creven] sullen allen jaeren verscijnen Karsmisse ende soe voirt van jare tot jare aneen volgende ende den huer van den voirs[creven] dijck soe lanck durende als die van Updam hoir met horen mollen moeghen byhelpen. Ende waer 't bij alsoe dat den kerckmeesters van Spanbroeck nu sijnnen of hier naemels moegen crijgen of weesen souden, moeten rechten om den voirs[reven] renten, welke renten sij sullen mogen wynnen met wylkor of macsel op alle die gheen die van Updam onder hoer mollens bylant moegen sijn ende soe moegen die bueren van Updam koeren voer koren opten dijck voirs[reven] met hoer scepens ende wanneer als hoir bylieven sal den dijck te byschauwen, dat sullen sij scouwen met den schout van Spanbroeck ende metten scepenen van Updam die nu ter tijt synnen of hiernamels moegen weesen, ende waer 't dat den bueren van Updam hoger ghewatert waren dan den bueren van Spanbroeck of dat sij enyghe hynder cregen van 't water van Updam, soe sullen den bueren van Spanbroeck den voirs[reven] dijck moegen hoegen of breiden tot hoir wyl sonder consent van die van Updam. Ende soe sullen oock den bueren van Updam den lande niet hynderlick weesen daer byoesten den dijck ghelegen is met ghenen esterment dan alleen wat sij met dat slobnet uuten sloot halen metten boegel, of dat daer enyghe landen soe nae an den Lutkedijck waer dat daer niet sloots genoch waer om den beesten van den Lutkedijck te scutten, dat sullen sijlyuden moegen offsteken tot relicke wijs tot den meesten oerber ende den mynsten scaed, of wyl 't dengheen doen die 't lant selver toecomt, die sal men dat gonnen ende soe sullen den bueren van Spanbroeck hoer beesten ofte paerden moegen verweyden den Lutkedijck lans sonder consent van die van Updam dat den bueren van Updam dat nielt sal moegen keeren metten ghenen recht. Ende waer 't dat daer eenyghe personen ofte quadeders gaten staken in den Lutkedijck voirs[creven], hettzij van Spanbroeck of van Opdam of 't waer bij consent van den heer ofte gerechte, die sal verbueren XV pond of sijn rechter handt of alsoe veel als diegheen verbuert die dijcken of ander wegen doersteken buyten consent van den heer ofte gerecht.

In oirconde van desen soe hebben wuh burgemeyster ende gerechte van Spanbroeck onse stee zegel hier byneden an desen brief ghehangen, gedaen anno XV^c achte ende dertich, den ersten dach in augusto.

Esterment = Instrument

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 39

1543, 17 juli: Akte van uitspraak door Jacob van Duvenvoorde en Adriaan Stalpaert van der Wiele in een geschil tussen Obdam, Hensbroek, Ursem en Overdorp, gelegen aan de Wogmeer, over hun afwatering.

Upte questiën ende geschillen wesende tusschen die van Heynsbrouck, Ursem ende Overdorp ter eenre ende die van Updam ter andere zijden beroerende 't uytbrengen van 't water van de Wogmeer daer mede dieselve partijen grootelick over al belast zijn ende oick 't ongerijff dat zij hebben van 't afdijcken van dezelve meer daerdoer zij, van den anderen geslooten zijnde, zeer zijn geïnteresseert, alle welke questiën ende geschillen dieselve partijen als vanwegen die van Heynsbrouck Jonge Pieter Volckertszoon, Pieter Seyts ende Jan Gerytszoon, schepenen, Thijman Janszoon, Adriaen Vrelicxsz[oon], Oelof Pieterszoon, Evert Aryszoon ende Baert IJvis, bueren ende rijcdomme aldaer, vanwegen die van Ursem Govert Pieterszoon ende Pieter Thaemsz[oon], schepenen, Jan IJvesz[oon], ende Sijmon Diericxszoon, bueren ende rijcdomme aldaer, vanwegen die van Overdorp Frans Pieter Mathijsz[oon], dijgrave van Drechterlant, ende vanwegen die van Updamme Cornelis Diercxsz[oon], burgemeester, Arys Ridders ende Jacob Oukes, schepenen, Jan Reyerszoon, Dierck Jacobsz[oon], Bertolomeus Janszoon, Olof Jansz[oon] ende Claes Sijmonszoon, bueren ende rijcdomme aldaer, gehelick ende alle gesubmitteert ende gebleven hebben aen ons Jacob van Duvenvoere ende Adriaen Stalpart.

Ende naerdát wij Jacob ende Adriaen inspectie oculaer van de voirs[eide] Wogmeer, die kaede gaende omme dieselve meer ende der voirn[oemde] p[ar]tijjen lande ende interesten genomen hadden ende dieselve in 't lange over ende wederover gehoert ende volhoert hebben, wij geseyt ende verclaert, seggen ende verclaeren met desen dat die voirs[eide] van Heynsbrouck, Updam, Ursem ende Overdorp verstarcken sullen die kade leggende up hoerlyuder gemeen wateringe gelegen tusschen Heynsbrouck ende Ursem, gaende uuyte voirn[oemde] meer tot in de Waert ende daerdoer zijlyuden hoir water, als zij in gemeenschap waeren, te loesen ende leyden plagen in de Waert, dieselve wateringe diepen ende verbreden ende upte wedercant een gelijcke kade leggen, wel, goet, vast ende dicht ende een molen doen maicken metten eersten dat doenlick zijn sal, dieselve upte voirn[oemde] gemeen wateringen stellen ende uprechten ende mette selve molen 't water uuyt die voirn[oemde] Wogmeer successive naer dat dieselve wateringe ende kaden dat verdragen, sullen mogen maelen ende leyden in de voirs[eide] Waert, ten waer off zijlyuden die costen van de zelve kaden souden willen verspaeren ende dat zij 't water van de voirn[oemde] meer hem souden vermeten te leyden ende quijt te maicken deur die landen van die van Heynsbrouck ende Ursem in de Waert, 'twelck zij sullen mogen doen indien 't hem gelieft ende dieselve twee partijen daer in accorderen connen. Ende indien nyet sullen die van Heynsbrouck ende Ursem omme die voirs[eide] meer te gerisscher gemindert ende vercleynt 't hebben, boven 't meerwater dat zij mette nyeuwe molen doer die voirn[oemde] weteringe tusschen die voirs[eide] twee kaden uuytmalen sullen, oick soo veel waters innelaten van de voirn[oemde] meer up hoer landen als zij sullen mogen verdragen tot discrecie van hoer regenten, ende dat mit heure molens nu staende up heure gront in deselve Waert malen ende brengen, welke verstarckinge van de oude kade, maicken ende leggen van de nyeuwe kade, wijden ende diepen van de voirn[oemde] gemeen wateringe, maicken, uprechten ende stellen van de voirn[oemde] nyeuwe molen, mitte onderhoudenisse van dezelve molen, kaden, slooten, molenaersloon ende allen anderen toebehoerten vandien becosticht, gedragen ende vergouden sullen worden ten eeuwygen dagen bij deselve van Ursem, Heynsbrouck, Updam ende Overdorp, margen margensgelijck elcx naer groote van zijn margentaelen, daermede zij nu in de onkosten van de jegenwoerdige molens gelden ende contribuieren, welken nyeuwe molen, caeden ende weteringe gemaict ende geregiert sullen werden in der eeuwicheyt bij drie molenmeesters, uuyt elck van de voirn[oemde] dorpen van Heynsbrouck, Updam ende Ursem een, die zij nu terstont nomineren ende setten sullen omme die voirn[oemde] molen metten eersten te laeten maicken ende uprechten, malen ende altijt incessanter malende houden zoe 't behoert, des sullen dieselve van Updam bij hemselven besloeten ende becadet blijven soe zij nu zijn zoe verre hem dat gelieft, ende als 't water van de voirn[oemde] Wogmeer mette voirn[oemde] molens zoe leech gebrocht es dat die voirn[oemde] van Heynsbrouck, Ursem ende Overdorp beduncken dat zij bij d' openinge van de dammen daermede die voirn[oemde] meer van hem geslooten es nyet geïnteresseert en sullen zijn, sullen zij dieselve moegen openen ende oick alle die kaden daermede zij van den anderen gedijct ende gesloeten zijn, ende van dan of voirts sullen dieselve van Ursem, Heynsbrouck ende Overdorp metten anderen wesen ende blijven in gemeenschap zoe zij plagen der vaert aengaende, updat eenen yegelicken vandien tot zijn lant, oick tot die voirn[oemde] meer ende allen anderen steden sonder letsel of becommertheyt egeen sal moegen vaeren. Soe sullen oick die voirn[oemde] van Updam indien zij willen sonder dat zij des gehouden sullen zijn off oick heur dammen te openen tenzij 't hem gelieft. Ende indien die voirn[oemde] partijen off eenige van hen hiernaer eenige duysternesse bevonden in dese uuytspraecke, daarvan hebben wij seglyuden die verclaringe vandien bij consent van partijen aen ons behouden ende gereserveert. Aldus gedaen ende gepronunchiert in p[rese]ncie van de voirn[oemde] partijen, die deselve uuytspraicke gepronunchieert ende uuytgesproocken zijnde, lauderden ende approbeerden tot Alcmaer, den XVII^{en} july XV^c drieëndeveertich.

[w.g.] J. de Duvenvoirde A. Stalpart

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 24

1544, 12 mei: Akte waarbij Karel V aan Jacob van Duvenvoorde toestaat om voortaan voor Obdam en Hensbroek ieder een eigen schout en gerecht aan te stellen (afschrift, 16^e eeuw).

Karele, bij der gracie Goids Roomsche keyser altijt vermeerder 's rijcx, coninck van Germaniën, van Castille, van Leon, van Grenade, van Arragon, van Navarre, van Naples, van Cecalle, van Maillorcke, van Sardamme, van den eylanden van Yndiën ende vaster eerden van der zeeoceane, eertshertoge van Oostenrijck, hertoge van Bourgoingne, van Lotrick, van Brabant, van Limborch, van Luxemborch ende van Gelre, grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgoigne, palsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Ferrette, van Haguenault, van Namen ende van Zuytphen, prince van Zwane, marcgrave 's heylicxs rijcx, heere van Vrieslant, van Salms, van Mechelen, van den stadt, steden ende landen van Overijssel, Groeningen ende Utrecht ende dominateur in Asië ende Affrycke, allen dengeenen die desen onsen brieff sullen sien salut.

Wij hebben ontfangen die ootmoedige supplicatie van Jacob van Duvenvoorde, mitsgaders de buyren van Opdam, inhoudende hoe dat hij Van Duvenvoorde van ons als grave van Hollant te leen houdende es de ambochtsheerlicheyden, thienden met sijnen toebehoirten van Heynsbrouck ende Opdam gelegen in West-Vrieslant in onse graefschappe van Hollant, 'twelck sijn twee verscheyden dorpen, hebbende twee verscheyden prochiekercken, nochtans is de leech jurisdictie seeckeren tijt van jaeren aldaer geadministreert geweest bij eenen schout ende gerechte, dan alsoo die dorpen een weynich meer populieren ende vermeerdert worden van ingesetenen, ende mede onderlinge sekere questiën ende geschillen krijgen, soo soudien die voors[chreven] van Opdam wel begeren dat elck dorp sijn schout ende gerechte hadde teneynde dat die ondersaten vandien recht ende justitie geadministreert soude mogen werden, 'twelck nochtans de voornomde Jacob van Duvenvoorde, suppliant, niet en soude willen off moogen doen, sonder hierop te hebben oorloff ende consent, ons daeromme ootmoedelick biddende, soo is 't dat wij de saecken voors[creven] overgemerct, hierup gehadt 't advys eerst van onsen lieven ende getrouwen die eerst ende andere onse raeden in Hollandt, ende voorts van den hoofden, tesorier-generael ende gecommiteerde van onse domeynen ende finantiën, den voorn[noemden] Jacob van Duvenvoorde, suppliant, genegen wesende tot sijne beede ende begeerte, hebben geotroyeert ende geaccordeert, ottroyeren ende accorderen hem, gevende oorloff ende consent uyt sonderlinge gracie bij desen, dat hij in elcke van de dorpen boven gementioneert sall moogen stellen uyt crachte van sijn beleeninge voorschreven een schout ende gerechte als hij ende sijn voorsaeten een voor beyde dorpengewoonlick geweest sijn van doene, welcke schout ende gerechte wij, sooverre des noot sij, geauthoriseert hebben ende auctoriseren bij desen om de justicie aldaer te doene ende administreren soo 't behooren sall, ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die hooftpresident ende luyden van onsen secreten ende grooten raiden, den voorn[oemden] van onsen raiden ende die van onse reeckeninge in Hollandt ende allen anderen onsen rechteren, justiciëren, officieren ende ondersaten dien dit aengaen sall dat sij den voorn[oemden] Jacob van Duvenvoorde suppliant van dese onse gracie ottroy ende accorde doen laeten ende gedogen, rustelick ende vredelick genieten ende gebruycken, sonder hem te doene mocht te laeten geschiën eenich hinder, letsel oft moyenisse ter contrariën, want ons alsoo gelieft.

Des t' oirconden hebben wij onsen zegel hier aen doen hangen, gegevens in onse stadt van Bruissele den XII^{en} dach van meye in 't jaer ons Heeren duysentvijffhondertvierenveertich, van onse keyserrijcke 't XXIXe.

Onder stondt: bij den keyser, die hertoge van Arschotz, eerste hooftheer Jan Russault, heer van Nensiulle, ridder, tesorier-generael ende H[...].casis Claissonne, gecommiteerde van de financiën ende anderen jegenwoordich.

Ende was onderteyckent: Verreycken.

Hebbende onder een uuythangende zegel met rooden wassche met een dubbele staerte.

Westfries Archief, Hoorn
Hof van Holland 523 (nr. 180)

1550, 22 december: [Akte van uitspraak door het Hof van Holland in een geschil tussen die van Hensbroek en die van Obdam inzake de verdeling van de lasten wegens de Hondsbosse Zeewering.](#)

In der saicke hangende voor den Hove van Hollant tusschen den schout, burgemeesters ende scepenen van Heynsbrouck voer hen zelve ende in de name van den gemeen buy[er]en aldaer, eyschers in conventie ende verweerders in reconventie an d' een zijde, ende den schout, scepenen ende gemeen buyeren van Opdam, verweerders ende eyschers respective an d' andere.

Proponerende de voors[creven] eyschers in conventie dat den ban van Heynsbrouck ende den ban van Updam boven alle memorie van menschen tot den jare XLV toe lestleden altyts waren geweest een schoutambocht onder een gerechte ende hebbende een pastoer, ende alsoo het lant binnen denzelfden twee banne gelegen plach te wesen seer snoode ende onvruchtbaer, leggende jaerlicx tot bijna Sint Jansmisse toe geheel onder water, zoo waren dezelfde landen tot den jae[re] van XXXV toe incluyt in 't mergenbouck van 't Hontsbosch tsamen nyet hooger gestelt geweest dan up tweehondertendetachtich margen ende in 't morgenbouck van den dijckage ende verstoeling van den zeedijck van Aertswoude, Lammerscagen ende Werwershove waren die voors[creven] twee dorpen tsamen gestelt up achthondertendetachtich margen, welcke lasten zoo van 't Hontsbosch als van de voirs[eide] dijckage zijlyuden halff ende halff gedragen hadden, gaderende elcx in den zijnen de helft van den oncosten, naer advenant van de voors[creven] margentalen, dat alle die landen leggende onder 't Hontsbosch ende daerinne contribuabel bij ordonnantie van den heemraden van Petten in den jare XXXV lestleden gemeten zijnde, was den ban van Opdam voors[creven] bevonden groot te wesen zevenhondertendetachtich margen goet landts ende twaelf margen hem lants, ende den ban van Hensbroeck nyet grooter dan vijffhondertvierendeveertich margen goet lants ende derdalven margen hem lants, makende tsamen XII^c LXXXVIII^{1/2} margen.

Nyetemin overmits de snootheyt van de voors[creven] landen in beyde de bannen gelegen soo en hadden dezelfde twee bannen volgende d' ordonnantie daeraff gemaect zedert den voors[creven] jae[re] XXXV tot noch toe in de lasten van 't Hontsbosch nyet hooger gegouden dan met zeshondert margen halff ende halff, dat de voors[creven] verweerders in conventie henlyuden onlanx van den eyschers gesepareert ende geobtimeert hadden binnen henlyud[er] ban mede een schout ende vijff scepenen apart, doende daermede over hueren buyeren recht ende justitie contrarie alle oude gewoente ende distinguerende alsoo die jurisdictie van den voors[creven] twee bannen. Hadden noch de voors[creven] verweerders vercregen divisie van de cure pastoriael ende sulcx een pastoer ofte vicecureyt apart, mitsgaders henzelve van den eyschers becaet ende oick een watermoelen up haer lant geset gehadt, zoodat de landen van Updam daerdeur alsnu soe goet waren als de landen van Hensbrouck, mits 'twelck d' eyschers, bemerckende dat de voors[creven] verweerders henlyuden in jurisdictie gescheyden ende meer margentalen ende oock soe goet landt hadden als die van Hensbrouck, hadden zijlyuden tot diverschen stonden an denzelfden verweerders versocht gehadt hen te willen verlichten naer advenant van heurluyd[er] meerder margentalen in de lasten ende costen van den Hontsbosche, van den dijckage ende verstoeling van den zeedijck voors[creven], 'twelck zulcx na alle redenen ende goede equitee oock wel behoorde te geschieden, maer alsoo de verweerders daertoe nyet en hadden willen verstaen, waren de voors[creven] eyschers benoodicht geweest 'tzelve desen Hove te kennen te geven, te obtineren behoirlicke provisie ende den voors[creven] verweerders uyt crachte vandien doen dachvaerden voor den voors[creven] Hove, concluderen[de] ten daghe dienende bij den voors[creven] ende meer andere middelen dat de voors[creven] verweerders gecondemneert zouden werden hen eyschers te verlichten in de oncosten van den Hontsbosche, van den dijckage ende verstoeling van den dijck van Aertswoude, Lammerscagen ende Werwershove, naer advenant dat heurluyd[er] landen beter ende grooter waren dan der eyschers landen. Ende voorts heurluyder landen daer na te verpachten ende verponden, versouckende dat bij provisie zeeckere commissaris geord[onneer]t soude werden te trecken ter plaetsen contentieulx, partijen aldaer te hooren, maken proces-verbael, hem daerop te informeren ende den Hove rapport te doen, makende in cas van proces eysch van costen, scaden ende interesten, ofte tot anderen alsulcken fynen ende conclusien als 't voors[creven] Hoff bevinden soude den voors[creven] eyschers in conventie oerbaerlicste te wesen.

Waerjegens vanwegen den voors[creven] verweerders in conventie ende eyschers in reconventie onder andere voer reconventie ende ontwoirde respectivelick geallegeert es geweest dat die landen van Opdam ende Hensbrouck van ouden haerre zeer snoode lage ende onvruchtbarighe landen ende bij den dijcken gelegen onder den ruick van de Vier Noorder Coggen van zee altyts gepreserveert waren geweest ende mitsdien in de generale verstoeling over veel hondert jaren gedaen tsamen gestoelt ende gedijcktslaecht, gemeen ende onverscheyden met achthondert roeden leggen[de] tot Aertswoude, Lammerscagen ende Werwershove, maer alsoo naderhand dese partijen gedocht hadde bequamelicker ende tot minder coste van den eygenaers van de landen te moghen geschieden dat elck dorp voors[creven] zijnen dijck apart up hemzelve ende nyet in 't gemeen met malcanderen meer soudan maken, hadden zij de voors[creven] VIII^c roeden ende de reste vandien gelijkelijcken gedeelt gehadt omme de roetalen bij elcx in den zijnen gemaect ende onderhouden te werden, na welcke verscheydinge hadden elck van den voors[creven] twee bannen heurluyd[er] roetalen in 't particulier onder alle heure ingelanden gesmaeldeelt gehadt, teneynde een yegelijck

eygenaer hoeft voer hoeft zijnen eygen dijk soude maken ende repareren, zoodat die voors[creven] eyschers in conventie mitsdien hebben[de] smaldeelinge van dijcken tot heurluyder fynen ende conclusiën nyet gefundeert en mochten wesen. Ende aengaende de costen van den Hontsbossche hadden de voors[creven] twee dorpen dezelfde van zoo langen tijt dat gheen memorie van menschen ter contrarie en was altijt gelijckelicken halff ende halff over heurluyd[er] morgentalen gedragen gehadt. Ende alsoo den laetsten ommeslach van den voors[creven] Hontsbossche over de voors[creven] twee bannen gemonteert hadden ter somme van tnegentich Karolusgulden, zoo hadden die voors[creven] eyschers in reconventie voer hare portie opgebracht vijffveertich derzelfder gulden zonder dat de verweerders in reconventie heure gelijcke portie hadden willen furneren, mits 'twelck beyde voors[creven] partijen ter instantie van den rentmeester van den Hontsbossche gegijselt ende die verweerders in conventie in geselinge gecompareert zijnde, was in continuatie van den eysschers deffault gegeven ende een ander gijselinge up meerder peynen verleent geweest, tot welcke portie nochtans de voors[creven] eyschers in conventie gehouden waren, alsoo nyetjegenstaende de voirs[creven] metinge ende navolgende die ordonnantie gemaect upte contributie van den Hontsbossche in den jare XXXV lestleden de voirs[creven] twee bannen gelijckelijcken ende eenpaerlicken gestelt waren in de voors[creven] contributie met de voors[creven] zeshondert morgens, ende dat uuyt consideratie dat die landen van Updam merckelicken snooder ende onvruchtbaerder waren dan van Hensbrouck ende alsoo mitsdien de verweerders in conventie ongehouden waren vorder lasten zoo van den voors[creven] dijckage als van den Hontsbossche up henluyden te nemen, zoo concludeerden zijluyden bij de voors[creven] ende meer andere middelen ten fyne van nyet ontfanckelicken tot absolutie van den voors[creven] eysch ende dat de verweerders in reconventie gecondemneert zouden werden de voors[creven] gijselinge bij den rentmeester van den Hontsbossche gedaen an den persoonen van den eyschers in reconven[tie] costeloos ende scadeloes aff te doen ende bij provisie denzelfden rentmeester up te leggen de penningen daeruuyt dezelfde gijselinge gesproten was, makende mede eysch van costen ofte tot andren alsulcken fynen ende conclusiën als 't voors[creven] Hoff bevinden soude hen verweerders in conventie ende eyschers in reconventie oerboericke te wesen, jegens welcke reconventie vanwegen den verweerders in 'tzelfde cas geconcludeert zijnde ten fyne van nyet ontfanckelijck ende dat den voors[creven] eyschers de voors[creven] eysch ende conclusie ontseyt soude zijn onder gelijcken eysch van costen.

Waren de voors[creven] partijen bij den voors[creven] Hove geappointeert geweest up als te scrijven bij feyten contrarie ende geadmitteert tot prouwe vandien, volgende welke appointemente hadden zijluyden ten wederzijden die materie volscreven gedaen doen zeeckere ordinarij encqueste, geproduceert diversche munimenten, gerenunchieert van meer te produceren, gereprocheert, gesalveert, in rechte geconcludeert ende rechts begeert, 't voorscreven Hoff, met rijpe deliberatie van rade, deurgesien ende overgewegen hebbende alle 'tgundt dat ter materie dienende is, bevindt dat men 't proces termineren, mach zonder encqueste te doen opte feyten begrepen in de voors[creven] reprochen ende salvatiën ende doende recht in den name ende vanwegen des keysers van den Romeynen, coninck van Germaniën, van Castilliën etc[etera], als grave van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, absolveert den voors[creven] verweerders in conventie van den eysch ende conclusie bij den eyschers in 'tzelfde cas alhier op hen gedaen ende genomen, ende doende recht in de reconventie, condemneert den verweerders in 'tselve cas de gijselinge bij den rentmeester van den Hontsbossche an den eyschers in reconventie gedaen costeloos ende schadeloes aff te doen, mitsgaders in de costen van desen processe, al tot tauxatie ende moderatie van den voors[creven] Hove.

Actum bij Assendelft, Zeeghers, Sasbout, Weldam, Nydtsen, De Waert ende Boot, raidtsluyden van Hollandt ende gepronunchieert den XXII^{en} decembris anno XVe ende vijftich.

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 25

1552, 3 december en 8 september: Akte van uitspraak in hoger beroep door de Hoge Raad van Mechelen in een geschil tussen die van Hensbroek en die van Obdam inzake de verdeling van de lasten wegens de Hondsbosse Zeewering.

In der zake geresen ende hangende in den Grooten Raede 's keyzers onss genadichs heeren tusschen den schout, burgemeesteren ende scepenen der stede van Heynsbrouck, appellanten van die van den raede in Hollant, geappelleerde ter eenre zijde, ende de schout, burgemeesters ende scepenen van Opdam, geïnthimeerde ter andere, comparerende in den voirn[oemden] Grooten Raede, te weten de voirnoemde appellanten bij meester Gilles Reyns ende de voirn[oemde] geïnthimeerde bij meester Aelbrecht Bouwenss[oon], huerlieder procureurs, zeggende ende verclarende dat zij aengaende deser jegenwoirdiger zake ende materie onlanx met elckanderen overcomen ende geappointeert waeren, al naer uuytwijzen van zekeren appoicement gescreven in papier in date den VIII^{en} septembris lestleden bij hemluyden aldaer overgeleyt, wairvan d' inhouden van woirde te woirde hiernaer volghet:

In der navolgende manieren zijn schout, burgemeesters [ende] scepenen van Heynsbrouck bij tusschenspreken van goede mannen verenicht, overcomen ende veraccordeert mit den burgemeesters ende regierders van Opdam beroerende zeker proces dat zijluyden als appellanten van zekere senten[cie] diffinitive met condempnatie van costen bij 't Hoff van Hollant op den XXII^{en} dach decembris anno XV^c ende vijftich gegeven, voors[creven] van Opdam als geïnthimeerde ende wederleggende de voors[creven] requeste civile, hangende hebben in staet van wijzen, te wetene dat de voors[creven] schout ende burgemeesters van Heynsbrouck voors[creven] huerlieder appellatie mit 't voors[creven] proces van appel zullen renunchiëren, acquiesserende ter sentencie diffinitive van Hollant voors[creven], behoudelick nochtans ende alleenlick die costen soewel van den voors[creven] Grooten Raede als van den voors[creven] Hove van Hollant, der welcker aengaende de voors[creven] partiën hem alinck, clacx ende al gebleven zijn in 't seggen van huerlieder heere.

In kennisse des waerheys hebben wij burgemeesters ende scepenen van Heynsbrouck, alsoe wij selver gheen zeghele en gebruycken, gebeden ende versocht den eersamen Baert Yvess[oon], onsen schout dat voors[creven] es over ons te willen bezeghelen, 'twelck ick Baert Yvess[oon] ter bede ende versoecke gaerne gedaen hebbe.

Van gelijcke tot confirmatie ende sterckheyt van dat voors[creven] es hebben wij burgm[eester] ende scepenen van Opdam, alsoe wij selver gheen zeghele en gebruycken, gebeden den eersame Vechter Adriaensz[oon], onsen schout, dat voors[creven] es over ons te willen bezeghelen, 'twelck ick Vechter Adriaensz[oon] ter bede ende versoecke voors[creven] gheerne gedaen hebbe.

Aldus gedaen in den dorpen van Opdam ende Heynsbrouck den achsten dach septembris anno XV^c twee ende vijftich.

Versoeckende de voirn[oemde] partiën, zunderlinge de voirn[oemde] appell[an]ten, dat achtervolgende desen ende zekeren openen brieve van aggregatie van den voors[creven] accorde bij henluyden tot dier fyne vercregen van den Keys[erlijcke] May[esteyt] ende bij hen te Hove geëxhibeert, de voors[creven] geïntermiteerde ende gereleveerde appellatie van denselven appellanten te nyeten gedaen werden sonder boete, ende voorts dat zijluyden ende elck van hen in zijn regardt gecondempneert zouden worden t' onderhouden, achtervolgen ende furneren 't voors[creven] huerlieder accord ende appointment ende tot meerder verzeckertheyt acte in behoirlicke vorme daerof gemaect ende geleverd worde.

Eyntelick gesien in den voirn[oemde] Grooten Raede 't accorde ende appointment gemaect ende gesloten tusschen den voirn[oemden] partiën boven geïncorporeert, ende gemerct huerlieder verclaringe, begheerte ende versoeck, zulck als boven, mijn heere de president ende andere heeren van den voors[creven] Grooten Raede, doende te nyeten sonder boete achtervolgende de voors[creven] brievenvan aggregatie ende accorde d' appellatie van den voors[creven] schout, burgermeesters ende scepenen van Heynsbrouck, appellanten, hebben voorts gecondempneert ende condempneren bij desen den voirn[oemden] partiën ende elcken van henluyden in zijn aenschouw t' achtervolgen, onderhouden ende volbrengen 't voors[creven] accord ende appoicement tusschen henluyden gemaect ende gesloten, alsoe in den vormen, vuegen ende manieren als 'tselve voeren verclaert ende geïncorporeert es.

Ghedaen te Mechelen den derden decembris vijftienhonderttweeëndevijftich.

Westfries Archief, Hoorn

Kohier 10^e penning Hensbroek 1553 (Collectie handschriften 1431)

[1553, 22 september]: [Passage uit een akte van verklaring door de plaatselijke taxateurs over de toestand van het dorp.](#)

'Item roerende die andere huyskens mit nyet gestelt sijn arme schamele luyden ende huysen, cleyn off nyet van waerden, van ryet ende cley upgesteld voer regen ende wint, daeraff die luyden met slijcken ende modderen als sij werck hebben haer costte winnen, anders soudent sij ende haer huysgesin om broot gaen.'

Westfries Archief, Hoorn
Kohier 10^e penning Obdam 1553 (Collectie handschriften 1442)

[1553, september?]: [Akte van verklaring door de plaatselijke taxateurs over de toestand van het dorp.](#)

Eersame wijze discrete ende zeer voersienighe heere, mijnen heere ende commissarissen op 't recolement van den thyenden penninck van den jaere LIII bij de Staten van Hollandt gecommiteert. Naer alle eerbiedinghe sullen uwer e[dele] gelyeven te weten up te faulten ende gebreecken bevonden gepleecht te sijn bij onsen taxateurs van Updam in den consente ende taxeeren mette betalinge gevolcht van den X^{en} penninck van den jaee LIII bij uwer e[dele] ons overgesonden om waerup te vernuegen uwe e[dele] begeerte, is waerachtich hoe dat Updam een arm en snoot landt is, belast met groete swaere lasten van dijckaeyge ende dat bijzonder was in den jaere LIII als deur den inundatiën ende groote tempeeste van den voergaende jaere LII sulcx yegelijck kennelijck is ende bijzonder in onser Noerdercartyere van den zeedijck gelegen in onser quartieren tuschen Winckel, Medenblyck ende daeromtrent, ende bijzonder in den voeran leggende dijck met alle nyeuwe wercken, costende een ontallyghe penningen, sulck dat een mergen te gelden hadt ter cause vandyen drye ofte vier gulden ende meer als zijlyden daeroff hebben moeten betalen boven den lasten van den Honsbousch, Geestmaeramboecht, molengelt ende 't onderhouden van den Berckmerdijck mitsgaders den molendijck, die sijlyden moeten onderhouden tegen den Wochmeer boven dyen van Heynsbrouck, die soe veel hoegher leggen dan die landen van Updam, diewelcke bevloeyt souden warden ende overvallen van de voers[creven] Wogmeer, tenwaer sij die onderhielden mit groete kosten, ende daeromme wel voer die jaeren in der waarheyt spreekende verdraegen soude hebben wel behoerde te werden van allen X^{en} penninck anschou genomen weesende up die excessyve groete ontcosten van dyen jaere, nyetemin wel wetende sulcx nyet te moeghen volstaen ende die voers[creven] lasten elcke jaere nyet te vallen, hebben daerom aensicht nemende up gemeyne jaeren haer gemeyn waerde van huyere van de landen naer advenant die lasten aengebrought te hebben, want sonder twijffel notoir es bij inundatie ofte parssinge van watere lichtelijcke mette waeter updrijft, sulcx een segxwoert es Heynsbrouck ende Updam te wesen 't snooste landt daer God oeyt quam, ende en moegen oeck sulcx nyet teelen dan bij toemaekinghe van slicken ende mitte handt om te spitten, waerdeur uwe e[dele] kennelijcke sijn mach die van Updam huerlyyder taxatoers, die natuere van de landen wel kennende ende die seer groote lasten afftreckende, nyet sonder redenen haerlyyder landen vrijes gelts tot die prijse getaxeert van twee gulden die margen off daeromtrent, hoewel nochtans zij LII als nyet gevolcht en hebben, mar in veel andere wat beter wesende, onderscheyt gemaect, daermede sij hoop uwe heeren e[dele] vernuecht up 't 1^{en} articule van haere faulten ende gebreecken.

Ende roerende 't II^{en} articule en sijn weynich eygenaeren in haeren banne van buyten, dat zijlyden selver swaer belast sijn ten renten ende andere upstaende lasten ende geloeven dat die cleyne huyerlanden buyten behoerende onder die waertste margentalen ende beste als die sijn begreepen staen ende en souden die selffde huerlyden van den jaere LIII nyet wel weten te nommen off vinden overmits die taxateurs meest overleden sijn ende anderen doot off vertrocken.

Item up 't III^{en} artickel hoopen mijnen heeren mitten eersten wel vernuecht, want sij nyet en verstaen up eene prijs all angebracht te sijn, maer well tot LXXV mergen up drye gulden ende vijff stuyvers ende noch LXX mergen tot vijftien stuyvers ende hondert tot twee Karolusgulden ende die reste tot LV mergen XXXV stuyvers, hyer buyten gesondert die werffven onder den huys gereeckent, maer overmits snootheyt eenyge quaele mergens onder die voers[creven] gevonden en souden andees nyet moegen d' oncosten draegen, staende laetende eenyge huyeren daer aff te coomen.

Item roerende 't IIIIe articule van schoutenhuys met nyet gestelt, is waerachtich 'tselffde leedich gestaen te hebben deurdyen hij sijn goeden sijne schuldenaers abandonneerden ende daerom tuschen hemlyden leedich staende questie hing ende alsoe en is mede van 't schoutamboecht van dyen jaere nyet gecoemen, daeraff onsen heere Jacob van Duvenderde hem wel aff beclaecht, ende was over vierhondert Karolusgulden meer schuldich dan hij goits hadden.

Item roerende het pastoers- ende cappellaenshuys werden uuyten gemeyne aelmisse onderhouden om te moegen houden eenen pastoer ende altarist ende sulcx heeft een pastoer om snoetheyt van dyes wille van daer vertrocken, nyet wetende tot onderhoudisse geven eene twee gulden, ende en sijn daeromme met nyet gestelt als kerckelijcke end geestelijcke goederen toecomende.

Item ende sijn sulcx alle andere huyskens (indyen daer eenige sijn met nyete gestelt) arme miserabele, gheen prijse waerdich, plaetsen van ryet, stroo, koemis ende andere upgeworpen, ende hoopen hemlyden nyet dan al te seer veel ende well gequeten te hebben in 't anbrengen van haerlyyder huysen, dyes kennende hoewel uwe mijnen heeren e[dele] dunckt in 't VII^{en} articule te zeer weynich geprijseert te sijn want sij alle doergaende van lichte ende arme

timmeraage zijn, hopende uwe mijnen heeren e[dele] daarvan mitsdesen vernuecht, bekennde nyettemin in't VI^{en} articule voer acht stuyvers vier misreeckent te hebben.

Item ende bij dat voersc[reven] es hoepen mede uwe e[dele] vernuecht van den VIII^{en} articule van den erffpachte van eenen Dirck Claesz van sijnen erffpachte die in 'tselffde jaer soe groete coste ende laste up sijn landt heeft moeten draegen dat d' erffhuyter heer nauwelijck sijn erffhuyter nyet soude moegen hebben vrij trecken en hadden gedaen 't verbant van den erffpacht.

Item ende roerende die thyende ende vischerije mit sijn ancleven, toecoemende heere Jacob van Duvenvoerde, onsen heere, bedraegende hondert LIIII gulden XV stuyvers voer onse quote ende portie en twijfelen nyet den X^{en} penninck wel all betaelt te sijn ende was den pachtenaer vandyen den burgemeester uuyte naem ende tot prouffijte van den gemeynte, die deselffde daerom is gunnende om die grooten arbeyt ende moeyten die zijluyden in 't zaeyen ende toemaecken vandyen doen ende pleegen moeten ende sijn dieselve zeybaer landen begreepen in den gemeen margentalen voern[oemt], alsoe dat zijluyden twee X^{en} penninck in desen betalen daerup mijnen heeren moegen letten.

Ende roerende 't bailliuschap, coempt den heeren toe ende is onseecker van eenygher prouffijte ende nyet te pyne waert sonder ons vandyen te moeyen ofte onderwinden, mar roerende die lasten van den dorpen staende up onsen kercken werden betaelt uuyten schamelen gemeente ende alemisse gegadert sonder eenich lant den kerck eygen te hebben, waeromme die taxateurs nyet daer up geacht en hebben, alsoe kerckelijcke ende geestelijcke goeden nyet schuldich en waeren navolgende die ordinantie, nyettemin willende uwer e[dele] mijn heeren voldoen (nochtans nyet wetende yemant eenygher thyenden penninck gecort te hebben uuyt saecke vandyen), is waerachtich eene joncfrou Balich van Vliet te hebben upte voersc[reven] kercke een jaerlijcxer lijffrente van XLVIII gulden.

Item heeft eene Lourys Dirck Huygersz tot Alckmaer eenentwintich Karolusguldens vijff stuyvers tsjaers.

Item Jacob Thymansz, smit tot Alckmaer, XII gulden tsjaers losrenten upten moelen.

Item tot Amsterdam eene Cornelis Jacobszons twee dochteren, elcx zeven gulden ende een halff lijffrenten.

Item is schuldich noch vijftiendalve gulden jaerlijcxer losrenten ons vrouwen outaer.

Item Florys van Teylingen een losrente van zes Karolusguldens tsjaers.

Hyermede hoepen die voersc[reven] taxatoers ende gemeynte uwe e[dele] voldoen ende vernuecht van alle faulten ende swaerycheeden henluyden overgesonden.

Westfries Archief, Hoorn

Kohier 10^e penning Hensbroek 1562 (Collectie handschriften 1431)

1562, 7 juli: [Passage uit een akte van verklaring door de plaatselijke taxateurs over de toestand van het dorp.](#)

Na alle eerbiedinge ende reverentie sij u condt, beminde, wijse ende discrete heere m[eesster] Aert Coebel, ontfangergenerael van den Staten van Hollant in Den Hage, dat wij, Aerian Frerickss, Pieter Folkertss, Aerian Frerick Jans alias Aerian Souwis, ende Boeye Claess, geordineerde tauxeerders van Heynsbrouck, bij die van den gerechte ons dorps voirs[creven] daertoe vercooren na inhoud van uwen geprente instructie ons overgesonden met een gesc[reven] appendix daer voir aengehecht den XXI^{en} february nu lestgeleden, mer was dieselve appendix gedateert den XIII^{en} des selven maents daer tevoren, bij onsen eede, die onse scout ons rechtelicken so dat behoirt ofgenomen heeft, ende hebben daerom (duer rigoer van justitie, al hadden wij liever gehadt dat dit andere luyden voir ons gedaen hadden) ons uterste diligentie ende neersticheyt gedaen um dit uwe mandaet te volbrengen, niet alleen in dit ende up desen tijt, mer oick meede alle die dagen ons levens so wanneer die Co[nicklijcke] Maj[esteit] of yemant van sijnen wegen up ons begerende is. Mer of wij 'tselve mandaet volbrocht hebben en weten wij niet, ende daerom geven wij ons ende dit tegenwoirdige scrift under uwen correctie, hoopende van uwen genaden hierin wel gedaen te hebben ende gepresen te worden, dus ontfang toch minlicken desen onsen quoyer van den X^{en} penning bij ons gemaect ende gesommeert (na uwen eerwaerdicheyts vermaningen ende so wij die verstaen condon), elcken sijdt up hemselven die morgentalen getal, misgaders den sum van 't gelt bedragende over die huysen alleen ende landen alleen, 'tgeen daer totten X^{en} penning daerof comende is, so gij leesende wel met experiëntie bevinden sult, die wij u eerwaerdicheyt mits desen oversenden.

So is dan (um te comen tot ons propoost ende um te voldoen uwen, ende besonder des Eerwaerdigen Co[nincklijcken] Maj[esteit]s begeerten) dese onse redene, waerom wij in dusker manieren onsen aenslach in 't taxeren gemaect hebben so hierna volcht.

In den eersten is warachtich dat ons dorp voirs[creven] van Heynsbrouck een arm, slim of snoot lant is, duergaens niet bij ander landen rontom ons te gelijcken, want het sommich wel driflant is, 'twelck wel was blyckende umtrent anno [15]30 in die zoute vloet van Medemblicker dijck, wanttet doe updreef een deel en nie under water en was. Isser oick daerenboven beswaert met zeer groote ende sware lasten van dijckagiën ende diergelijcke also dat onse voirs[creven] landen in den reparatie van den zeedijck tot Medenblick voim[oem]t, Winckel ende Warffardthoof (al is 't dat wij nu geen open dijck en hebben) wel gecost heeft tot vierdalve gulden of niet veel min up elcken morgen (een morgen doet bij ons seshondert roeden), roerende oick van meerder ongcosten aldaer. Die costen van 't Hontsbosch is u e[dele] so wel bekend, als wij 't u scrijven mogen. Uwen e[dele] weet oick wel dat wij wateren moeten up die Waert ende daerom met Geesterambocht moeten contribuieren in sommige ongcosten, diewelck in 't jaer verleden van LXI (van welck men nu den X^{en} penning colligeert ende gadert) waren bij die XL gulden of weynich min, na ons geseyt is. Hier en is niet gerekent die sluyse tot Rustenburch, oick loosende 't water van die Waert voirs[creven], ende is jaerlicx meedt al veel costende, daer wij geen hulp toe en hebben anders dan Updam binnen Spuyrdijck ende een deel van Uursem, het molengelt, die Berckmerdijck (die alle jaren meerder last lijdt ende daerom swaerder gemaect moet werden bij reden hierna van de molens verclaert), heerwech, brecgen ende meer andere ongcosten ende lasten van ons lant, en souden met geen twee Carolusgulden hebben mogen worden betaelt up elcken morgen, ten waer dat wij die selver gemaect hadden.

Die reden dat die voirs[creven] Berckmerdijck alijt swaerder gemaect moet worden is dese: Geestmerambocht heeft ses watermolens ende een after Outcarspel, noch II up Dirckshorn ende S[int] Maerten, noch een up Grounvelt ende Valckenkooch, noch een up 't Tolke, noch een up Koetenburch, noch een up Speceeter, noch een up die Smuyger, noch een after Oude Nierop, noch een te Veenhuysen, noch een up 't Cagerlant in Spanbrouck, noch vier upte Berckmerdijck in Updam ende Heynsbrouck ende Nieuwedijck, noch een tot Oterlick, in sum XXII watermolens, altesamen malende upte Waert, die haer zeer hooch houden, al is 't een groote colck, welcke gemaelde water daer so lang hooch moet in blijven staen ter tijt het God oft den natuyr belieft dat die zee (tegens den tijt) leech wort ende water begeert, ende dat somtijts vroom, somtijts laet, waerom dat onse Berckmerdijck wel starckheyt meer ende meer behouft. Nu sijnder noch seven watermolens in dees andere voirs[creven] niet getelt binnen Geestmerambocht, staende up die meeren, ende 't is te vreesen datter noch meer sullen coomen. Elck van dees is arger (so te seggen) up onsen Berckmerdijck dan een van die andere, want die ander maken 't water elck in sijn polder altemael effen hooch totten gemeenlants oirbaer in 't universael, mer dees nemen in 't particulaer elck een meer daer sij up geset sijn ende malen die lager dan des meeren gront is, updat daer oick wat soude wassen tot prouffijt dergeenre die dieselve meeren hebbende bedijckt, loosenden haer water up 't ander water van Geestmerambocht, 'twelck die voirs[creven] universael molens (anders nie doen soudende) nu also mede smacken up die Waert so lang haer polder te veel waters heeft, sodat die Waert zeer hooch is met water ende daerom die molens, sowel onse als die Geestmerambochtse, niet veel in 't malen en bedrijven, mer besonder onse molens die in lager velt staen.

Des Con[incklijcken] Maj[esteit]s beedt, scot ende desgelijcke andere en willen wij niet veel en spreecken, want sij u e[dele] heere niet ungbekent en sijn. Onse kerck is een arme kerck, min hebbende dan niet, waerom wij tot behouf

vandien jaerlicx gaderen van elcken paer volcks VII st[uiuers], ende een wedenaer of wedu half so veel, behalven reparatie die 't jaer laetstgeleden vrij al wat coste dat over 't scot geleyt moet worden. Voirt umdat ons lant (so wij voir geseyt hebben) seer snoot, arch ende slim is ende daerom met grooten arbeyt van menschen ende niet van peerden (omdat die hier up 't lant niet en soude mogen arbeyden um sijn bollicheyts willen) moet vruchtbaer gemaect worden, mer en comt nochtans alsdan noch niet bij ander landen te gelijcken, goet ende vruchtbaer sijnde uutter natuyren, is tot veel steden van dengeenen die wat zeets up haer lant willen teelen 't een up 't ander gesmackt, dus arbeyden se hier alle jaren als muylen, selfs wesende peerden van haer eygen werck ende lant ende gaen noch alle jaren t' after, halende altyt meer gelts up scaedt, daer sij die renthen een deel niet en mogen betalen, ende 't staet metten sommige te duchten um een quaet eyndt te nemen. Ende umdat ons lant voirn[oem]t oick bol ende weeck is van hemselfen, is 't van oosten ende van westen veel slijtende, aen d' oostsijdt die Wocgmeer, aen die westsijdt die Waert daeraen bickende. Dat dit waer is, so plechte vanouts in de Waert buyten onse Berckmerdijck te leggen veel hemlants, dat die Waert al meest ofgespoult heeft, sodat die eygenaers den dijck daervan up 't binnenlant gebrocht hebben, 'twelck daerom dubbelden dijk moet gelden.

Binnenin heeftet wijde ende veel slooten die alle dagen metten modderboegel wijder ende dieper gemaect worden, die gront uphalende dattet bovenste van den ackers daer na valt. Dus wort ons lant alle dagen vermindert, ja upgegeten, hierom wij wel XVII, XVIII of XX morgen verloren hebben sint die Raecxmeet, sodat wij die III^c morgens niet en connen vinden daer wij van 't Hof up geset sijn sonder gratie. Daerenboven worden wij veel gequelt van den muysen ende mollen etc[etera], die hier wel lichtelick haer mogen unthouden umdattet dus bol is, ende gebuert um die III of IIII jaer wel eens sodat dan al onse zeet ende gras becans upgegeten wort. Um alle dese ende meer andere saecken die wij nu niet en weten te bedencken, hadden onse voirgaende taxatuers in den jare LVIII ende oick daer tevooren den X^{en} penning ummegeclagen ende oick betaelt in handen van den commissariën doertijt van Con[inclijcken] Maj[esteit] (so sij ons geseyt hebben) up tweehondert ende enentnegentich morgen, tweehondert ende XXVII roedt, die wij nu (bij reden als boven) niet en weten te vinden. Hebben daerom (um u e[dele] mijn heeren petitie te volbrengen) up elcken morgen gestelt XX roeden te buyten gaende, daerin die voudinge van den Raecxmeet, als dat onse voirs[creven] lant totten getale der morgens gecomen is van driehondert morgen ende drie morgen, II hont ende XL roedt, umdat gij e[dele] heer, of die Staten van Hollant onsen voirs[creven] dorp in dees II laetste X^c penningen (boven 'tgeen dat die taxeerders upbrochten) elcken reys umtrent drie pont Vlaems meer te geven, overgeseyt hebt, 'twelck wij meenden te gesciën duer die corticheyt der morgens ende met die penningen (na inhout van beyde quoyeren) redelick overeen quam, waerdoer wij terecht (na onsen goetduncken) ons landen so hooch gescat hebben als in den quoyere bevonden wort up alle dat voirs[creven] is aenscou nemende. Ende umdat een man somtijts wel drie of vierderhande lant heeft ende oick wel somtijts an X of XX perceelen, min ofte meer, ende souden wij dat geset hebben van perceel tot perceel, het archste tot sijn prijs (daer niet veel up en sit), 't beter na sijns prijs ende 't best na sijn waerde of prijs, 't soude ons veel spuls gemaect hebben, ende en hadden (becans) daer niet geweten doer te raken, mits dat onse lant aen geen polders en leyt, ende mochten daerom enige landen overgeslagen hebben, daerom een manier ofte middel gevonden hebbende um den langsten wech te scouwen of te wijcken, hebben een ygelicx eygendoom te hoop ende in een sum geset, 't best wat lagende ende 't slimst wat rijsende, also dat het een het ander te gemoette comende, elke morgen up sijn prijse ende weerde gestelt is, tot III ofte IIII prijsen. Dit en seggen wij nergens anders en um dan dat u e[dele] onse sin, intentie ende meninge openbaer soude sijn, 'twelck sonder verclaringe uutten quoyere so wel niet blijcken en soude, nochtans elke eygendoom die sijn lant altemael effen goet of effen quaet is, is in estimatie geset 't slimste na sijn waerd, 't beter na sijn waerd, 't best na sijn waerd, ende 't alderbest na sijn waerd, altyt regardt ende aenscou nemende elx na sijn duecht als voirges[eit] is, ende ongcosten ofgeslagen.

Voirt dat die huysen berout die hier wat laech gewardeert staen, is umdat sij geëstimeert sonder erven hier sijn, want die erven staen een ygelicken (behalven II, III of vier, die ander geen lant en hebben ende seer scamele luyden sijn) up sijn morgentalen, ende daerom quaet van den andere morgentalen te sceyden sijn, ten waer bij nieuwe metinge der landen voirn[oem]t. Oick so en staen die huysen hier tot geen of cleynen prijs, want hier vijf huysen lang ledich gestaen, die drie worden nu bewoont um een cleynen penning, 't vierde (umdat sijn patroon uutlandich is) is scier an spaenderen gebroken, niet behouden hebbende dan het dack, 't vijfde heeft umtrent II jaer leedich gestaen umdatter niemant um te huysen na gevraecht en heeft, ja niet wech heeft mogen geven um in te wonen um niet, want die eygenaer (dat een van ons taxeerders is) dat, also eenen geen huys hebbende ende binnen ons dorp wonende, gepresenteert heeft. Aengesien voirt dat ons lant arch ende slim is, en sijn bij ons niet veel eygendomen buten ons voirs[creven] dorp wonende, want niemant en wil met beraet ons lant coopen, tensij dat hij 't over sculdt nimpt, sodat ons geen huyscedulen getoont en sijn umdat die huyl[uyden] geen en hadden, mer seyden dattet nimmer geteyckent was in des eygenaers bouck, 'twelcke sij bij eede verclaert hebben.

Voirt so sijn daer sommige renten up onsen gemeent ofte watermolen, in den eersten:

Die wedu van Aerian Jacobss van Toornenburch t' Alcaer heeft up onsen watermolen een pont groot 's jaers, facit in den X^{en} penning VIII st[uiuers].

Pieter Aernts t' Alcmaer heeft an losrenten oick up onsen watermolen XXX gulden 's jaers, facit in den X^{en} penning III gulden.

Die wedu van Jacob van Duvenvoirt s[aliger] g[edachtenis], onse heer, comt van sijn thienden ende vischerijen 's jaers van onsen voirs[creven] dorp van Heynsbrouck C ende LXXV gulden, facit in den X^{en} penning XVII halve gulden.

Scout Baert, onse scout, van sijn scoutambocht 's jaers gehuyrt voir XV gulden, facit XXX st[uiuers].

Heer Jan Aeriass of sijn broeder t' Alcmaer an renthen 's jaers VI gulden, facit in den X^{en} penning VIII st[uiuers].

Floris van Teylingen t' Alcmaer an renthen upte gemeent VI gulden 's jaers, facit in den X^{en} penning VIII st[uiuers].

Hier hebby, goede heeren, die tauxatie van den X^{en} penning der huysen ende landen ende anderen dingen den X^{en} penning subjeckt binnen onsen voirs[creven] dorpe van Heynsbrouck, daerom wij Aerian Frerickss, Pieter Folkertss, Aerian Frerick Janss ende Boey Claess, tauxatuers van Heynsbrouck voirs[creven] verclaren dat wij den eet gedaen hebben in handen van Baert Yvess, onse scout, na begriip van 't vierde articul van den geprente ordinantie, dat wij volgende denselven onsen eet die aenbrengeinge ontfangen ende die tauxatie gedaen hebben, umdatter anders geen goeden en sijn (navolgende 't placcaet den X^{en} penning sculdich sijnde) dan wij in 'tselve quoyer gestelt hebben (na onse beste wetenscap), daer wij vier mannen voirs[creven] met onsen altarist ende scrijver IX dagen um besich geweest hebben, van welck wij ons van u goede heeren na uwen goetducken onsen salarium geset te worden na den ordinantie van den selven placquette ofte tenminste na uwen beleeftheyte.

T' oirconden van desen so hebben wij onsen gewoontlicken hantschriften hier onder gestelt anno XV^c ende twee boven tsestich, den VII^{en} in junio. Ende ick Baert Yvess, scout voirs[creven], kenne dat dese selve tauxatuers voir mij alsboven haren eedt gedaen hebben.

In kennis des waerheys so heb ick hier onder up spatie van desen mijn eygen zegel gedruckt ten dagen en jaren als boven.

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 115

[z.d., mogelijk 1557]: Rekest van Jacob van Duvenvoorde 'aen die K[oninklijke] M[ajesteit]' om de Wogmeer te mogen bedijken

Gheeft oetmoedeliken te kennen heer Jacob van Duvenvoorde, ridder, h[eer] van Updam ende Hensbroeck, als dat hij suppliant van uver m[ajesteit] te leene houdende die heerlichkeiten van Updam ende Hensbroeck met die scoutambochten, thienden, zwaendriften, vogelrije, vyscherije, malerije ende namentlick die vyscherije die gheheeten wordt die Wogmeer, ende anders met allen hioren toebehoiren, welke Wogmeer gheenen profijten hem suppliant voirt en brengt dan die vischerije, ende ter contrarie zeer scadelick is, den ghemeen landen daeraen ende up geleghen affspoelende ende vernielende denselfden. Ende also hij suppliant soude hopen met molens caden, dijcken ende andere industrie ende grote kosten die voirs[creven] Wogmeer te moghen reduceren tot lant, maer en derff 'tselfde niet bestaen dan bij uver M[ajesteits] beliefte, oirloff ende consent, waeromme die suppliant oetmoedeliken versoekende es, gheconsidereert dat die voirs[creven] meer gheleghen es annex die heerlicheit van Updam ende Hensbroeck ende dat hij suppliant aldaer heeft die vyscherij van den voirs[creven] Wogmeer van water tot lande in 't gheheel ofte in deel te moghen maecken tot sijnen coste, scaede ende baete, mits dat die suppliant [...]len es 'tgundt [hij] van den voirs[creven] meer tot lant gereduceert sal hebben van uver M[ajesteit] te leen sal houden, gelijckerwijs hij suppliant deselve heerlichkeiten van Updam ende Hensbroeck ende [... ..] = de visserij van de Wogmeer?] in leen houdende is.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 212, fol. 37): burgemeestersrekening 1565 ('uutgeven')

[Uitgaven betreffende de vaart tussen Spierdijk en de Wogmeer.](#)

1565, 20 september

Opten XX^{en} septembris is Simon Fransz, Jan Pietersz ende Pieter Reinersz, burgemeesteren, geweest om inspectie te nemen op die overtoem van Zwaeghdijck ende voerts op die Zoemerdijc, die op sommige plecken doergedolven was, ende noch voerts op die Spierdijck om inspectie te nemen op die vaert aldaer ende hebben verweist ende verteert: XXXII st[uiuers], I oertgen.

1565, 29 september

Opten naestlaetsten septembris hebben Simon Fransz, Jan Pietersz ende Jacob Sijm Claesz geweest op die Spierdijck om aldaer mit die schout ende scepenen van Opdam te communiceren van 't diepen ofte opsloeten van zekere vaert aldaer geleghen, ende hebben betaelt van wagenvracht: XXV st[uiuers].

1565, 10 oktober

Opten X^{en} octobris gegeven Aeriam Moller, schout van Opdam ende Hensbroeck, om van hem te hebben consent te mogen vervoeren zekere eerde uut die ban van Opdam in een ander ban, alzoec die vaert uut die Wogmeer responderende aen die Spierdijck opgekuert was op te sloten ende die huysluden onwillich waren 'tselfde te doen ten waer saeck huer geconsenteert ende geoerloft waer dieselfde eerde te mogen vervoeren: IIII gulden.

Westfries Archief, Hoorn
Oud-archief Spanbroek 217

1590, 14 februari: Akte van verkoop van de Lutgedijk door die van Obdam aan molenmeester, regenten en ingelanden van de Spanbroeckerkaag.

Wij Jan Pyeter Ziericx ende Jan Eggisz, schepenen der steede van Spanbroeck, doen condt dat vor ons compareerden d' eerzamen Claes Gerritsz ende Bartelmieus Olofsz, schepenen tot Opdam, zoe voor haerzelven als gecommiteerdens haer starck maeckende voor allen anderen, burgemeester, schepenen ende regierders aldaer, ende hebben midts desen in dyer qualyte affstant gedaen, ledich gestaen, getransporteert ende opgedragen ten behouff ende in handen der molenmeester, regierders ende gelanden van den Spanbroucker Kaech, den Lutgedijk, gelegen in den ban van Spanbrouck voors[chreven] tusschen de banscheydinghesloot van Spanbrouck en Opdam ten zuytwesten ende de Kaechssloot ten noordoosten, streckende het eene endt tot an Sandtwerff en 't ander endt aen de Berckmerdijck, om die te beheeren, regeeren en als vrij eyghen te possideeren, gelijk zij comparanten bekenden dat voortijden bij regeerders en magistraten van Opdam over langhe tijt van jaren d' zelve Lutgedijk al is getransporteert ende opgedragen geweest ten vrijen eygendom als boven, doende oversulcx zij comparanten van dezelve Lutgedijk een vrije afstant, des behoudelick dat in deese transport en opdracht geconditioneert, bevoorwaert ende voorsproocken is, ende oock bij Maerten Jansz Gelder ende Pieter Claesz Grobs, tegenwoordig der voors[chreven] Caechs molenmeesters met advys ende ten overstaen van eenyghede deputeerdens ende gelandens derzelve Kaech, dye mede voor ons schepenen voornoemt compareerden metten anderen comparanten voornoemt an weederzijden, bekent, geconsenteert ende geaccordeert is als dat dye molenmeesters, gedeputeerdens en regeerders derselve Kaechslanden in der tijt weesende gehouden zullen zijn tot allen tijden d' voors[chreven] Lutgedijk behoorlijk te maecken, bequamelijck geheel en dicht t' onderhouden, ende indien tot enigher tijt namaels in dezelve Lutgedijck overloopen steden, leakage ofte gaten, een off meer bevonden worde ende dat die voorn[oemde] Caechs molenmeesters off regierders daeraff veradverteert off gebootschapt werden bij die van Opdam ende dat d' zelve Lutgedijck gebreecken niet gerepareert off weder opgemaect en werde als 't behoort ende daerover XXIII uuyrer laten passeeren nae de gedaen weten zonder 'tzelve te opmaecken, soe sullen die regeerders van Opdam dieselve Lutgedijck uuyt huere eygen auctoriteyt ende macht mogen doen repareren, geheel en dicht opmaecken zoe 't werck eyst ende als 't aen beyde zijden ancompt, daertoe de aerde te halen uuyt der Caechs landen alles tot der Caechs landen coste en laste zonde[r] enige verbuernis tegen den officier van Spanbrouck ofte ymant anders, oock sonder becroon ofte tegensprecken van ymanden ende en sal men geensins van den Opdammers landen mogen daertoe reppen noch verhinderen, ten waer dattet bevonden worde dat ymant uuyt die van Opdam haren poorters ofte inwoonders hantdadich geweest off bij haren toedoen sulcke overloopen steden, gaten, lecken off gebreecken gecoomen waren, soe sullen die molenmeester off regeerders der Caechs gelanden d' zelve gebreecken in de voorn[oemde] Lutgedijck terstont wederom uuyt des Opdammers landen off uuyt des Caechs landen tot hueren gelyeven mogen doen dicht ende geheel opmaecken zoe goet als 't tevooren zal geweest zijn eer dat die van Opdam begost zal hebben te beschadigen off openen, alles tot coste van die van Opdam off haren lande zonder daeraen te misdoen ofte te mogen yet verbueren tegens d' officier van Opdam off yemants anders becroon noch weederseggen, belovende die comparanten aen weederzijden elcx vervangende, caverende ende verstarckt voor den zijnen mederegeerders nacomelingen 'tgunt voors[chreven] staet t' allen tijden onverbreeckelijck onderhouden, volbrocht en in alles alzoe geachtvolcht te werden, voort ygelijck gereserveert te kueren ende schouwen, elcx binnen zijnen banne zonder verandering dezer overgifte, contractt en beloftenis voorverhaelt.

All zonder bedroch ende des oirconde hebben wij Adriaen Willems, schout tot Spanbrouck, ende Bartelmieus Arentsz, schout tot Opdam, door beede elcx van onse voorn[oemde] schepenen ende over 'tgundt elcx onser jurisdictie van 'tgene voors[chreven] staet aengaet, onse segelen hyeronder aengehanghen.

Actum deesen XIII^{en} february anno XV^c ende tnegentich stilo novo, Spanbrouck secretaris.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 158 (bergnummer 151, fol. 85r-v)

1591, 12 september: [Akte van overeenkomst tussen Hoorn en Obdam over de bouw van een verlaat in Spierdijk bij de Bobeldijk.](#)

Up huyden den XII^{en} septembris 1591 zijn die burgemeesteren der steele Hoorn uuyter naeme ende van weegen derselver steele ter eenre, ende Claes Gerritss van Opdam, als procuratie hebbende ende vertoonende van den burgemeester ende scepenen van den voors[creven] dorpe van Opdam, voer ende uuyten naeme haerder gemeente ter andere zijden, met malcanderen verdraegen, beslooten ende veraccordeert dat die steele Hoorn sal doen leggen, maecken ende ten eeuwigen daegen onderhouden een verlaet op Spierdijk bij de Bobeldijk tot gerieff ende accomoditeyt van de huysluyden ende anderen omme daerdeur met haere schuyten te vaeren ende binnen der voors[creven] steele te marckten, ende dat d' inwoonders van den voors[creven] dorpe van Opdam met haere schuyten daer altijts vrij ende vranck deur sullen moegen vaeren sonder yets te betaelen, behoudelijck dat die van Opdam gehouden sullen weesen die sloot streckende van die plaetse daer 't voors[creven] verlaet leggen sal tot die meer toe ten eeuwigen daegen tot haeren costen te suveren ende op te ruymen ende altijts suver, diep ende ruym te houden teneynde die schuyten bequamelijck uuyte meer allangs die vaert deur 't voors[creven] verlaet sullen moegen passeren. Des soe belooffden Jan Eggess, Cornelis Jacobss Snijder, Cornelis Maertss, Jaep Garbrantss, Cornelis Clemmentss, Claes Clemmentss, Isbrant Claess, Jaep Maertss ende Oloff Pieterss, alle van Spierdijk, tesaemen ende elcx een voor all den voors[creven] dorpe van Opdam te indempneren ende bevrijden van den voors[creven] opreyninge ende suveringe van den voors[creven] sloote, elcx onder 't verbant haere respective persoonen ende goeden tot optie ende keure van de regierders van den voors[creven] dorpe, onder behoorlijcke renunciatie beneficium excussionis divisionis daervan sij wel onderrecht waeren.

Sonder bedroch t' oirconde zijn hiervan gemaect twee alleensluydende ende bij de burgemeesteren ende den voorn[oemde] Claes Gerritss in den naeme alsboven, mitsgaders die van Spierdijk voorn[oemt], onderteeckent ten daege ende jaere alsboven.

[waaronder de handtekeningen van de in de akte genoemde personen]

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 230): burgemeestersrekening 1593 ('ghemene uuytgifte')

1593, 24 juni: [Uitgave betreffende het uitdiepen van de vaarsloot naar de overtoom te Spierdijk.](#)

Upten XXIII^{en} juni betaelt Jan Eggesz cum socius, alle van Spierdijk, die somme van thien gulden thien stuvers ter cause sijlyden gediept hebben die veersloot responderende nae die overthoom op Spierdijk, midtsgaders haerlyuder reparate die sijlyden aen denselven overthoom gedaen hebben, compt: *f* 10.10.-.

Theodorus Velius, *Chronyk van Hoorn [...], Dezen vierden Druk met Aantekeningen vermeerdert door Sebastiaan Centen (Hoorn 1740), p. 524*

1604: Passage over de aanleg van een vaart langs de Spierdijkerweg tot aan Obdam.

Werd ook een nieuwe vaert gemaakt tot kosten van de stad, beginnende van de sluyse tot Spierdijk en loopende meest den Spierdijker weg langs tot aen Opdam, zijnde deselve vaert seer geryfelijk voor die van Opdam, Heynsboeck en de andere dorpen daerbij om bij onweder tot Hoorn te komen sonder de meer te moeten overvaren.

Westfries Archief, Hoorn

Inventaris Huisarchief Weldam, p. 48.

1605, 5 maart: Akte van verklaring op verzoek van het dorp Graft afgelegd door enige inwoners van Obdam ten overstaan van schout en schepenen aldaar over het feit dat Obdam en Hensbroek vroeger één schoutambacht waren, over de gewoonte dat de doden van Spierdijk op het kerkhof van Obdam worden begraven en over een geschil tussen Obdam en Hensbroek over de dijk op hun banscheiding.

Wij, [Cornelis] Bartholomeusz Struysvelt, schout tot Opdam, Hilbrant Cornelisz, Jan Cornelis Rengersz ende Jan Sijbrantsz, schepenen aldaer, doen condt ende certificeren voor de gerechte waerhey, dat voor ons gecompareert ende gecomen zijn Jan Pietersz Stuy, out omtrent 87 jaren, Jan Jansz Broertgen, out omtrent 77 jaeren, Vechter Jacobsz, out omtrent 74 jaeren, ende Bartholomeus Aerentsz, eertijts schout tot Opdam, out omtrent 70 jaeren, alle geloofwaerdige buerlyuden tot Opdam voorseyt, rechtelijcken verdaecht sijnde omme die waerhey getuygenisse te geven ter requisitie des dorps Graft, soe is 't dat sij deposanten tuygen, deposeeren ende verclaeren dat het haer nog seer wel indachtich ende kennelicken is dat Opdam ende Hensbroeck in haere jonge jaeren noch een balliouscap is geweest, maer dat elck dorp daer tevooren altijt sijn eygen parochiekercke ende haeren eygen ende bijzondere banscheydinge hebben gehad, ende geweeten soe lange haer bij memorie mach gedenken. Noch soe verclaeren die voornoemden deposanten als datter op Spierdijk voorseyt in de heerlijkheyt van Opdam een capelle heeft gestaen, hetwelcke met een stercke wint is ommegeweyt. Des niettegenstaende soe sijn die ingesetenen van Spierdijk voorseyt altijt gehouden geweest, ende alsnoch gewillich sijn omme haeren dooden tot Opdam op die voorseyde prochiekerckhoff te begraven. Item verder soe verclaeren die voorseyde deposanten beroerende de mollendijck ofte duarsdijck die daer geleyt is omtrent de banscheydinge tusschen Opdam ende Hensbroeck, datter eertijts grote twist ende oneenicheyt is geweest onder sommige ingesetenen van Opdam ende Hensbroeck ter oorsaecke van het doorsteecken van de voorseyde mollendijck, waerover dat die burgemeester ende schepenen van Opdam veroorsaect sijn geweest omme aldaer eenen buyerwachte bij nachte op die voorseyde mollendijck te ordineren ende te stellen ende te beletten dat die voorseyde mollendijck bij die van Hensbroeck niet doorgestoocken en soude worden.

Noch soe compareerde voor ons schout en schepenen voorseyt eenen Dirck Jansz, out omtrent 48 jaren, Sijmon Jansz, out omtrent XXXV jaeren, allebeyde onse ingesetenen tot Opdam, rechtelijck verdaecht sijnde omme de waerhey getuygenisse te geven ter requisitie ad item, soe is 't dat sij deposanten deposeren, tuygen ende verclaeren hoe waer ende warachtigh is, als dat sij tusschen den XXVII ende XXVIII martii anno 1599 die buyerwachte op die voorseyde mollendijck hebben gehad, soe hebben sij getuygen bevonden tsavonts omtrent te VIII uren dat die mollendijck bij drie personen van Hensbroeck was doorgestoocken, waerdoor dat onsen edelen heer van Opdam ende Hensbroeck veroorsaect is geweest die voorseyde drie persoonen onlanckx daerna van de bedde doen lichten ende daerover grootelijckx gecauseert.

Den officier van Opdam voorseyt verclaert ter requisitie ad item dat hij selffs met den officier van Hensbroeck door last ende bevel van onsen edelen heere van Opdam ende Hensbroeck die voorseyde drie persoonen van Hensbroeck van de bedde hebben gelicht ende sijn daeromtrent grootelijckx gecauseert.

Ende alles wes geschreven staet, verclaeren deese voornoemde deposanten sulckx warachtich te weesen.

In oirconde, soe wij schepenen selffs geen segel gebruycken noch verseen[?], soe hebben ick Cornelis Bartholomeusz Struysvelt, schout tot Opdam, ter oorsaecke vanden mijn eygen selffs segel hier op spacium van deesen gedruckt ende bij ons schepenen voorseyt ondergeteyckent opten vijffden martii anno 1605.

[w.g.] Hilbrant Cornelisz, Jan Zijbrantsz, Jan Cornelis Rengers, mij present, Vechter Jorisz.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Medemblik 5, fol. 162:

1607, november: [Particuliere notulen van Nicolaas Stellingwerf, pensionaris van Medemblik, betreffende de vergadering van de Staten van Holland en West-Friesland waarin octrooi werd verleend tot bedijking van de Wogmeer.](#)

Oick is bij joncker Jacob van Duvenvoorden, heere van Opdam, versocht renovatie van zeeckere octroy in den jare 1598 bij hem geïmpetreert, omme de Wogmeer, leggende besuyden Opdam, te moegen drooch ende tot landt maecken, mits dat de vrijheyden van 12 jaren hem gegunt in 't stuck van de verponding verlangt soude werden op 18, ende de vijhey van thienden van 5 tot 10 jaren, item de recognitie die hij aen de graefflicheyden doen soude moeten een jaer naedattet gedaen soude wesen, dat die ingaen soude nae twee jaren. Noch dat d' zelve landen ten eeuwigen daegen souden vrij zijn van de lasten van de zeedijck ende Hugendijck.

Hierop gedelibereert zijnde is de renovatie gegunt met verlanginge van 12 jaren op 16, van 5 op 8. Dan de vrijhey van dijkagie worde bij sommige gedifficulteert. Oock worde verstaen dat de overlanden ofte die geïnteresseert mochten worden, souden moeten werden gecontenteert.

Die van Alckmaer ende Hoorn versochten dat henlyuden copie van 't request ende vorder stucken geleverd ofte ter handen gestelt mochte werden om haer principalen te mogen communiceren.

Is groot gemeeten 600 mergen ende 'tgundt de graefflicheyden compt in Urssemmer meer ende hem mede geaccordeert is 200, maekkende tesamen 800 morgen.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn (bergnummer 2625a)

1607, 13 december: [Akte van overeenkomst tussen Hoorn en Jacob van Duvenvoorde over de bedijking van de Wogmeer.](#)

Poincten ende articulen vanwege de stadt van Hoorn overgegeven aen den e[delen] heere van Opdam ende Hensbrouck, lieutenant-admirael van Hollandt ende andere bedijckers van den Wogmeer, die de magistraten der voors[chreven] stede versoucken dat in 't bedijcken van de voors[chreven] meer sullen werden naergecomen en achtervolcht.

I

Eerstelijck dat de heeren bedijckers, alvorens de sloot van de meer naer 't verlaet streckende sullen mogen dichtmaeken, d' andere vaert langs de Spierdijck naer Opdam ende Hensbrouck die men bij tempeesten ende quaet weder gewoon sijn te gebruycken, behoerlijck sullen diepen ende bequaem maecken omme soowell bij soomer als bij de winter te gebruycken.

II

Dat zij oock, alvorens hen aen de stadt sullen verbinden de Wogmeer nu drooch sijnde te doen graven een ringsloot van 't voors[chreven] verlaet tot aen Opdam ende voorts aen Hensbrouck, soo recht ende soo veel sonder ommewegen ende bochten als doenlijck sall zijn in de wijte van twee roeden ende diepte van vijff ende uuyterlijck vier voeten.

III

Item den ringdijck te doen slaen onder breed drie roeden ende alleenkeens affnemende tot boven op twee roeden, latende daer beneeden nog een roede totte voetinge.

IIII

Noch te doen slaen op gelijcke breete een middelwech, beginnende van den Spierdijck omtrent het verlaet totte ringsloot toe ende deselve overgeleyt met een goede vaste brugge, van daer voorts recht door de meer tot aen den ringdijck neffens den scheydijck tusschen Hensbrouck ende Opdam alwaer gelijcke brugge geleyt, voorts langs den scheydijck tot aen den gemeene wech toe, alles soo wech ende bruggen bequaem omme met wagen ende paerden gebruyct te werden.

De e[dele] heere van Opdam ende Hensbrouck, soo voor hemselven als voor zijne mededijckers van den voors[creven] Wogmeer, daervooren hij hem is sterck maeckende, bij desen gesien dese articulen ende daerop geleth ende 'tselve in communicatie geleyt hebbende met enige sijne mededijckers, is mette gedeputeerden der stede van Hoorn omme te onderhouden alle goede vruntschap, nabuyschap ende eenicheyt in 't vruntelijck geaccordeert sulcx als op elck articule hiernaer volgende es gestelt.

Is geaccordeert dat de vaert in dit articule geroert sulcx sall werden gemaect ende onderhouden gedurende de dichtmaeking van de verlaetsloot, dat men dezelve sall mogen bevaeren als naer ende van 't verlaet.

Is geaccordeert dat de ringsloot sulcx sall werden gemaect dat de selve well ende bequaemlijck bij die van Opdam ende Hensbrouck met schuyten ende pramen sall mogen werden bevaeren naer 't verlaet in sulcker vougen dat twee pramen malkanderen sullen wijcken mogen.

Is geaccordeert dat de ringdijck sulcx sall werden gemaect als de bedijckers sullen bevinden te behooren met een voeting van omtrent ses voeten breed.

Is geaccordeert dat de bedijckers sullen maecken een middelwech in de meer streckende van de verlaetsloot nae de scheydinge ofte scheydijck tusschen Opdam ende Hensbrouck omme metten wagen gebruyct te werden, breed omtrent twee roeden, welverstaende dat de bedijckers ongehouden sullen wesen te maecken de bruggen op de incompste over de ringsloot voor ende alleer de wagenwegen omme in de meer te comen, te weten van 't verlaet in Spierdijck ende van de heerenwech van Opdam ende Hensbrouck, de scheydinge ofte scheydijck toe daertoe sall wesen geprepareert, mits dat soo wanneer een van de beyde de voors[chreven] wegen daertoe gemaect sullen zijn, de bedijckers gehouden sullen wesen de brugge aldaer te leggen metten eersten.

V

Ten beyden zijden van de voors[chreven] wech te doen schyeten een bequaeme veersloot, ende ten eynde van deselve over den ringdijck naer 't verlaet te doen leggen twee goede gemackel[ijcke] overtoomen.

Is geaccordeert datter sullen gemaectt werden een ofte twee wateringhen, mitsgaders een ofte twee overtoomen naer de gelegenthey.

VI

Dat men aen de kanten van den dijck nae de ringsloot ende de andere vaerten geen boomen off yet anders belettende het trecken van de schuyten gins ende weder sullen planten off setten.

De heere van Opdam maect hem sterck dat dit naergecomen sall werden.

VII

Den ringdijck voltrocken zijnde, dat men tot costen van de bedijckers de sloot nae het verlaet wederom sall openen.

Dit selve salle werden naegecomen.

VIII

Dat de heeren bedijckers de voors[chreven] vaerten, dijcken, overtoomen ende bruggen tot haeren costen sullen doen maecken ende ten eeuwigen dagen onderhouden in maniere voors[chreven].

Dit wert geaccordeert voor zooveele de meer aengaet.

IX

Eyntelijck dat de heeren van den gerechte van Hoorn hebben ende behouden sullen de keure ende schouwe over alle vaerten, dijcken, wegen, overtoomen, bruggen ende andere wercken in ende omtrent de meer binnen de jurisdictie van Hoorn gelegen.

Is geaccordeert dat de heeren bedijckers sullen hebben de keuren ende schouwen over alle de dijcken, wegen, wateringhen ende overtoomen van de voors[chreven] meer, welverstaende dat de heeren van den gerechte van Hoorn behouden sullen haere hooghe ende laege jurisdictie sulcx sij die hebben ende soo verre die is streckende.

Aldus naer verscheyden communicatiën in 't vruntelijck geaccordeert ende overcomen tusschen de voors[chreven] e[dele] heere van Opdam in qualite als vooren ten eenre, ende de gecommiteerde van de magistraten der stede van Hoorn ter andere zijden.

In Den Haeghe opten XIIIe decemb[ris] anno XVIe zeven.

Ter ordonnantie van de e[dele] heeren
burgemeesteren ende raden der stede Hoorn bij mij
secretaris, [w.g.: onleesbaar]

[w.g.:] J. van Duvenvoirde

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 36

1607, 29 december: Bestek voor de bedijking van de Wogmeer.

Condiitiën daerop joncheer Jacob van Duvenvoorde, heere van Opdam ende Hensbroeck, uitgegeven heeft ende uutgeeft bij deesen zeeckere meer genaemt de Wogmeer omme te bedijcken, droochmalen ende tot landt ende culture te brengen, achtervolgende den octroye hem bij de e[dele] mog[ende] heeren Staten van Hollandt verleent:

In den eersten dat de bedijckers tot gemeenen costen elcx naer advenant zijn gedeelte dat hij daerinne heeft, de voors[chreven] bedijckinge ende droochmalinge ende alle dat daer aen cleeft zullen dragen ende becostigen.

De voors[chreven] meer sal gedeylt werden in vijffendetwintich hooftcavels ofte gedeelten.

Dat bij gemeen stemmen gekoosen zullen werden zeeckere persoonen uut de voors[chreven] bedijckers dewelcke alleen 't seggen sullen hebben in 't beleyt van de saecken der voors[chreven] meer, mits dat daernaer op de reeckeninge elcke principael van de hooftcavel zal mogen zijn stemme hebben zo hij present is op alle voorvallen saecken aldaer.

Dat de medestanders van dezelve bedijckinge den heere van Opdam jaerlix zullen geven tot een recognitie van elcke mergen vierendetwintich stuvers ingaende mey XVIe tien, zulk dat het eerste jaer van de recognitie zal vervallen wesen mey XVIe elff, des zal de heere van Opdam de voors[chreven] bedijckers vrijhouden van de recognitie die hij aen de graeffelicheyth gehouden is te geven achtervolgende den selven octroye.

Dat de voors[chreven] recognitiën sullen mogen gelost werden tegen den penninck twintich, welverstaende dat niet min als de helfte van een XXVe paert teffens en zal mogen werden gelost.

Dat de bedijckers sullen genieten vrijdom van de verpondingh voor zestien jaeren ende vrijdom van de contributiën van de hoornbeesten ende besaeyde landen voor den tijt van achteen jaeren in conformite van den octroye.

Ende aengaende de tienden voor acht jaeren den heere van Opdam vergunt in de banne van Ursem zullen denzelven tijt geduyrende vercocht werden ten profijte van de gemeene bedijckers.

Dat de bedijckers de landen bij hen bedijckt sullen hebben in vrijen eygendom zulk dezelve hem ten deele ende te loote zullen vallen naer de droochmaeckinge ende bedijckinge.

Dat de bedijckers met den anderen zullen stellen een dijckgraeff, penninckmeester, molenmeesters ende andere officiers van node weesende.

Dat om de saecke met Goods hulpe te beleyden ende vorderen, dat de bedijckers sullen greeet moeten betalen een derdepaert van 't gene men bevinden zal nodich te weesen om omgeslagen te werden, noch een derdepaert Sint Jan ende noch een derdepaert Bamiſſe toecomende, ofte zo veel vroeger ofte later als bij de voors[chreven] gecoren persoonen zal bevonden werden oorbaer te wesen, ende dat in handen van den penninckmeester daertoe te verkyesen, ende dat op peene van uutleg op dijcxrecht.

Dat tot gemeene costen zullen werden onderhouden die gemeene wegen, ringdijck, ringsloten, overtomen, molensloten, tochtslooten ende bruggens binnen de voors[chreven] meere nodich weesende, mitsgaders de molens, reparatiën vandien, ende dat daerop jaerlix opte reecken[inge] alsulcke ordre ende keure zal werden gemaect als bij de presenten zal bevonden werden te behoren.

Dat geen mostertzaet in de voors[chreven] landen nochte opte wegen ende dijcken aldaer en sal mogen werden gesaeyt, ende zo van zelfs yet opstaet sal 'tselve altijd voor den eersten augusti altijd gebloot moeten werden.

Dat een yegelijck neffens 't landt hem te deele vallende die principale molen- ende tochtsloten gehouden sal wesen te reynigen van croos ende andere slabbe, zulk als 'tselve bij den gemeene ingelanden in der tijt geordonneert sal werden.

Ende gernerct de voors[chreven] meer gecavelt zal werden in XXV cavelen, dat in elcke XXV cavelen zullen altijs stemmen hebben ofte maecken die deselve helpen bedijcken ofte haere erf[enamen] zo lange zij eenich landt daerinne behouden, maer diegeene die bij coope ofte andersins daerinne naermaels landt sullen krijgen en sullen in de

respective cavelen geen stemmen helpen maecken zo lange zij geen acht mergentalen daerin en sullen zijn gelant ofte gecavelt, welverstaende dat diegene die meer als eene cavel heeft echter niet meer als eene stemme en sal hebben ofte maecken.

[Aantekening in de marge: 1617, 26 februari]

Naer revisie van dit ar[ticu]le, interpreterende 't selve na de meeninge, wert verstaen dat in alle voorvallende saecken ende opte reeckenin[ge] alleen stemme sullen hebben d' eerste bedijckers ofte haere erffg[enamen] zo lange deselve daerin sullen hebben tenminsten eenvierde paert van een cavel aen een stuck zulcx het eerst gecavelt is, ende belangende degene die naermaels bij coope daerin sullen comen, zullen geen stemme hebben tensij deselve een halve cavel daerin hebben tenminsten aen twee gecavelde stucken.

Actum den 26^{en} feb[ruarii] 1617 naer 't sluyten van de reeckenin[ge].

Dat de bedijckers zullen gehouden wesen te betalen alsulcke ommeslagen zo gereset als in alsulcke termijnen als bij de e[dele] heere van Opdam ende personen tot directie van de saecke te committeren geraden en ommegelegden sullen werden, ende dat in handen van de penninckmeester daertoe te committeren op peene van uutleg naer dijkrecht.

Dat de voors[chreven] meer tot landt gemaect sijnde, zullen werden gecavelt in XXV cavels mits dat dezelve cavels zo egael ende gelijk sullen werden gemaect bij de gemeene bedijckers mit kennisse van saecken als eenigsins doenlijk weesen zal ende dat de cavelinge zal gescieden bij blinde lootinge.

Ende zijn deze naervolgende persoonen tevreden volgende deese voorwaerden ende conditiën, alle de poincten ende ar[ticu]len alhier geraemt te achtervolgen ende naer te comen, elx voor alsulcke portiën als hiernaer volgen, te weeten:

[Aantekening in de marge:]

Nota dat in de portie van de heere van Opdam de reeckmeester Rijxen een halff vijffendewintichste p[ar]t competeert.

De e[dele] heere van Opdam ende Hensbroeck voor zeven XXVe paerten;
Joncheer Arent van Duvenvoorde, baeljou ende dijkgrave van Rijnlandt, voor een XXVe paert;
Joncheer E[...]rich van Lier, gouverneur van Willemstadt, voor een XXVe paert;
Joncheer Charles van der Voort, gouverneur van der Sluys, mede voor een XXVe paert;
Joffr[ouw]e Petronella van der Aa voor twee XXVe paerten;
Joffr[ouw]e Margriete Hoffman wegen den jonch[eer] Nicolaes van der Aa, zo voor haer selven als moeder ende voochdesse van haer zoon, drie XXVe paerten;
Meester Philips Doublet, ontfanger-generael der verenichde Nederlanden ende eerste meester van de reeck[eninge] in Hollant voor een XXVe deel;
Joncheer Willem van Outshoorn, balju van 's Gravenhage voor een XXVe paert;
Joncheer Cornelis en Gillis Hooftman elcx een XXVe paert;
Pieter Bor, rentmeester-generael van Noorthollant voor een XXVe paert;
Johan van Sijpesteyn voor een XXVe paert;
Joos de Coninck, procureur voor den Hove van Hollant voor een XXVe paert;
Cornelis Jan Claes Davidts tot Opdam een XXVe paert;
Jan Jansz[oon] Broertges tot Opdam een XXVe paert;
ende Jacob Ambrosius, schout tot Hensb[rout], een XXVe paert;

Ende dit alles onder verbandt van haere persoon ende goederen, deselve submitterende allen hoven, rechteren ende gerechten.

T' oorconde deesen bij de voors[chreven] persoonen onderteykent opten XXIX^{en} decemb[ris] anno XVIe ende zeven, [waaronder de handtekeningen van de in de akte genoemde personen].

Ten daege voors[chreven] zijn tot diectie ende beleyt van deese bedijckinge geëligeert dese vijff naervolgende persoonen:

Eerst de heere van Opdam voorn[oem]t;

Meester Philips Doublet voorn[oem]t;

Pieter Bor voorn[oem]t;

J[oncheer] Willem van Outshoorn voorn[oem]t;

ende de voors[chreven] Joos de Coninck;

Tot dijkgrave van deese bedijckinge is voor 't eerste dijkjaer genomineert Jacob Ambrosius Bogertshuis, schout tot Hensbroeck;

Tot penninckmeester ende heemraedt Cornelis Jan Claes Davidts;

Tot heemraedt ende molenmeester Jan Jansz[oon] Broertges;

Noch tot heemraedt ende molenmeester Aris Boeyesz[oon];

ende tot boeckhouder Marten Adriaensz[oon] van de Meer, secretaris tot Hensbroeck.

[Aantekening onder het bestek: 1608, 27 januari]

Den XXVII^{en} januarii anno XVIe acht is ommegeſlagen op elck XXVe paert vierhondert guldens, te betalen binnen een maent aen den penninckmeester, p[reſe]nt de heer van Opdam, meester P[hilip]s Doublet, P[iete]r Bor, j[onchee]r Willem van Outshoorn, Joos de Coninck, Johan van Sijpeſteyn [... vanaf hier zijn de namen .door de onvolledigheid van de fotokopie bij de Archiefdienſt Westfriese Gemeenten niet duidelijck].

[Aantekening onder de vorige, [1609], 25 augustus]

Den XXV^{en} aug[...] dat de recognitie [...] ſal werden naervolgende de meetinge in 't octroye uitgedruckt, zulx dat of bij hermetinge de voors[chreven] meer grooter ofte cleynder bevonden mochte werden, het profijt ofte ſchade gedragen ſal werden in 't generael.

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 37

1608, 5 april: Akte van toestemming door de Rekenkamer van Holland aan de bedijckers van de Wogmeer om uit het Ursemmer deel van het meer klei en modder te mogen halen voor het afdammen van sloten en vaarten.

Die van de reeckenin[ge] des graeffelickheys van Holl[an]t, gesien 't octroye bij de e[dele] mog[ende] heeren Staten van Holl[an]t opten VIII^{en} novembris XVIe ende seven gegeven aen joncheer Jacob van Duvenvoorde, heere van Opdam ende Hensbrouck, omme met sijne medestanders te mogen bedijcken de Wogmeer, daarvan hij ende zijne voorouders de visscherije van de graeffelickheit te leene gehouden hebben, ende alsoo het proffitelick es van water lant te maecken ende dat men 'tzelve soo veele doenlick es behoort te houden voor gerecommandeert, ende de bedijckers vandyen alle faveur, behulp ende vorderinge te bekomen, soo hebben die van de reeckenin[ge] voorn[oem]t geauthoriseert ende aucthoriseren bij dese de gecommiteerde van voors[chreven] bedijckers dat se in den banne van Ursem uut ende van den gront de graeffelickheit van Hollant in deselve meer competerende zullen mogen doen halen ten minsten schade de cleye, modder ende materie die sij van node ende bederff mogen hebben tot bedamminge van de slooten ende vaerten van deselve Wogmeer in de voors[chreven] jurisdictie van Ursem leggende, belastende den bailliu van der Nijenburch des versocht sijnde den voors[chreven] bedijckers in 'tgundt voors[chreven] es te assisteren, ende den schout van den voors[chreven] dorpe van Ursem ende allen anderen dien dit soude mogen aengaen 'tzelve te gehengen ende gedogen ende hen hierna te reguleren.
Gedaen ten burele van den camere van de reeckenin[ge] in Den Hage den V^{en} aprilis anno XVIe acht.
T^o oerconde 't segel van den voorss camere op 't sptium van desen gedruckt.

Mij jegenwoirdich, J. van Myerop, 1608.

Westfries Archief, Hoorn

Archief van de rekenkamer van Holland en West-Friesland (registers) 41 (fol. 229^r)

1608, 5 april: Brief van de Rekenkamer van Holland aan die van Ursem, houdende bevel om de bedijckers van de Wogmeer niet dwars te zitten.

Aen den schout, schepenen ende regierders van den dorpe van Ursem omme den bedijckers van de Wogmeer. Ten dage als boven es aen henluyden geschreven dat se den voors[chreven] bedijckers in heurl[uyder] goet voornemen in alle redelijcheyt, faveur, vruntschap ende vordernisse zouden bethoenen, zonder tegens henl[uyden] eenige ongefundeerde questiën off querellen te maecken daerdeur zijluyden naemaels eenich interest zouden mogen pretenderen, nademael de heere van Opdam ende zijn mededijckers wel tevreden zijn in alles hen te reguleren naer 'tgeene redelijck ende behoirl[ijck] es zonder yemanden in 't minste te willen verongelijcken, ende oick overbodich zijn alle questiën te stellen aen die van de reeckenin[ge] ofte ander neutrale personen, daarmede zijluyden sich wel behooren gecontenteert te houden.

Latius bij de minute, presentibus iisdem.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn, Gedrukte resoluties van de Staten van Holland

1608, 15 april: [Akte van toestemming door de Staten aan de bedijkers van de Wogmeer om oude landen te gebruiken voor het maken van dammen en dijken.](#)

Op het vertoogh van j[onckhee]r Jacob van Duvenvoorde, heere van Obdam en Hensbroeck, voor hem en sijne medebedijkers, is geresolveert als volgt.

De Staten, etcetera, gesien hebbende het versoeck alhier, ende bevindende hetselve tot vorderinghe der dijkagie van de Wogmeer redelijck, ampliërende daeromme haren octroye de remonstranten op het stuck van de bedijkinghe van deselve Wogmeer verleent, consenteren, accorderen ende octroyeren denselven remonstrant ende sijne medebedijkers bij desen dat sij sullen vermogen hare dijcken ende dammen te maecken ende te slaen op de landen, soo hoogh ende laegh, als rietlanden, van de aenpalende eygenaers daer sij deselve sullen bevinden noodigh te wesen. Oock mede dat sij de slooten ende vaerten van de voorschreve meer ende kolck sullen mogen stoppen, toedammen ende aen der luyden landen heelen sulcks van noode wesen sal, mits dat den voornoemden remonstrant ende sijne medebedijkers gehouden sullen wesen de landen die sij ter saecke voorsz[eyt] noodigh sullen hebben de eygenaer te betalen tot tauxatie van schepenen daeronder die gelegen sullen wesen, ofte tot arbitrage van drie ofte vier neutrale personen ten beyden sijden te verkiesen, ofte oock ter decisie van het collegie van de Gecommitteerde Raeden tot Hoorn, gelijk denselven remonstrant ende sijne medebedijkers mede gehouden sullen wesen contentement te geven aen dengeenen die interest hebben sullen ter saecke van de damminge der voorsz[eyde] slooten ende annexeren van de aenpalende landen op den voet van het accord eertijds met deselve gemaect, waertoe, soo yemanden niet en soude willen verstaen, sal mede op den voorschreven voet bij uytspreecke ende decisie afgedaen werden, ende sal de uytspreecke of decisie bij deselve gedaen plaetse hebben ende effect sorteren niettegenstaende oppositie ofte appellatie en eenen yegelijcken gehouden wesen hun daerna te reguleren.
Gedaen in Den Hage, den 15 april 1608.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 246): burgemeestersrekening (uitgaven)

1608, 31 mei: [Uitgave betreffende een bezoek van de burgemeesters van Hoorn aan de Wogmeer.](#)

Ten selven dage betaelt aen Cornelis Cornelisz Soop, burgemester, die somme van drie gulden ende twee stuyvers acht penningen ter cause van verteerde kosten die mijn edele heeren tot Opdam verteert hebben op die Wogmeer te besichtende, compt: *f* 3.2.8.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn 1084 (bergnummer 2627a)

1608, 11 juli: [Brief van Jacob van Duvenvoorde aan de burgemeesters van Hoorn over nakoming van het contract van 13 december 1607 inzake de breedte van de ringsloot.](#)

Erentfeste vrome voorsienige zeer discrete heeren.

Voor antwoorde op uw edeler missive van den X^{en} deser zullen uwe edelen gelieven te verstaen dat mijn meeninge geensins en is omme in 't minste te contrariëren het accoort met uwe edelen gemaect, maer 't selve in allen poincten naer te comen ende te achtervolgen. Oversulx heb ick datelijck gescreven aen dengeenen die het bewint hebben omme die ringslooten te doen maecken, dat se deselve zullen voorts doen schieten opte selve wijte als de voorgaende geschooten is tot Lutkehensbroecker meersloot toe. Ick ben verwondert waeromme zij die minder dan XV voeten willen besteden nademael expresselijck henluyden belast is die op vijftien voet te doen maecken, ende meene dat deselve wijt genoeg is om twee pramen malcanderen te mogen wijcken. Uwe edelen sullen vastelijck geloven 't selve buyten mijn weeten geschiet te weesen, ende zo deesen tot geenen anderen eynde dient, wil uwe edelen hiermede in de bescherminge van God almachtich bevelen. In Haghe desen XI^{en} juli XVI^c ende acht.

Uw edeler dienstwillighe vrunt J. van Duvenvoorde.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 246): burgemeestersrekening (uitgaven)

1608, 5 augustus: Uitgaven betreffende:

- een bezoek van burgemeesters van Hoorn aan de Wogmeer;
- een bode die in Den Haag een brief heeft bezorgd bij de heer van Obdam en een antwoord mee terug heeft genomen.

Den vijffden augusty betaelt aen Antonis Dirckxsz Ruych die somme van seven gulden ter cause van verteerde costen die mijn edele heeren die burgemeesteren met enyge vredemackers ende enyge huislyuden tot die schouts van Opdam verteert hebben op die besychtinge van die vaerten die gemaect sullen warden om tot Hoorn te coemen ende bij hem verschoeten, compt: *f* 7.-.-.

Ten selven dage betaelt aen Antonis Dirckxsz Ruych voors[creven] die somme van acht gulden ter cause van dat hij een bryeff gebrocht heeft in Den Hage aen mijn heer van Opdam ende een bryeff wederom aen mijn edele heeren die burgemeesteren, compt: *f* 8.-.-.

Velius

1608: Passage over het droogvallen van de Wogmeer in de zomer van 1608.

Bericht over uitzonderlijk natte zomer. 'dit reghenachtich weder was seer schadelijck voor de Beemster, als die men nu begon droogh te malen. Desghelijcx voor de Spierdijckermeer, doch dese leste zijnde van minder begrijp en veel ondieper werdt des niet teghenstaende noch van dese selve somer heel droogh ghekrege.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Edam
Archief Uitwaterende Sluizen 722 (bijlagen rekening)

1608, 16 september: [Declaratie van de secretaris van Uitwaterende Sluizen over een bezoek aan de Wogmeer.](#)

Declaratie van de vacaties van Adriaen Gerritsz Egmondts als secretaris en notaris in 'des gemeenelandts saecken[...].'
Opten 16 septembris ick als notaris met Cornelis Simonsz gereyst tot Hemsbrouck ende protest gedaen aen den schout aldaer als dijckgraeff van de Wogmeer van dat hem gelieven wille opten Waert haer water te malen, blijkende bij de acte,

Compt voor mijn vacatie: 2 - 0 - 0.

Voor de 2 getuygen: 0 - 4 - 0.

Van de schuytvracht gins ende weder: 1 - 0 - 0.

Voor mijn ende des schippers ende der tuygen teercosten: 1 - 3 - 8.

Van de acte ende de copie aen den voorschreven dijckgraeff geleverd: 0 - 6 - 0.'

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 1084 (bergnummer 2627a)

1608, 1 oktober: Akte van toestemming door burgemeesters van Hoorn aan die van Obdam en Ursem over de verplaatsing van een dam in de ringsloot van de Wogmeer.

Alsoo die van Opdam ende Ursem den heeren burgemeesteren ende raden der stede Hoorn te kennen gegeven hebben dat die van Opdam jegenwoordelijck nyet wel met hare schuyten tot de stede Hoorn mogen comen deurdien die van Opdam verhindert zijn deur de dam die zij geslagen hebben omme van het Ursemmer water gescheyden te wesen, soo hebben burgemeesteren op heurluyder versoeck geconsenteert dat se een damme sullen mogen slaen bezuyden het verlaet op Spierdijck in de dijcksloot, teneynde die van Opdam bequaemer tot Hoorn sullen mogen comen. Des werden die van Opdam ende Ursem gehouden soo wanneer het den heeren burgemeesteren goetduncken sal deselve damme t' haerder vermaninge wederom op te nemen ende dat tot costen van die van Opdam ende Ursem.

Actum den eersten october anno 1608.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn 1084 (bergnummer 2627a)

1608, 11 november: [Brief van Jacob van Duvendoerde aan de burgemeesters van Hoorn over het opnemen van dammen die de vaart via de ringsloot van de Wogmeer verhinderen.](#)

Edele erntfeste wijze voorsienige seer discrete mijn gebiedende heere.

Ick gebiede mij in uw edeler goede gratie. Ick heb uw edeler missive ontfangen ende soo heb ick volgende dien mijn debvoir gedaen dat de twee dorpen in vrundtschap soudent accorderen met malcanderen, 'twelck in den eerste es geschiet tot Hensbrouck, ende de burgemeester van Hensbroeck en wilde doemaels tot geen accoordt verstaen. Ende door veel redenen die daer tusschen ons geviel, soo belooffde de burgemeester van Hensbrouck dat hij hem met zijne gemeente wat soude beraden ende soude 's anderdaechs tot Opdam comen, 'twelck alsoo geschiet es, ende soo dede ick mijn beste wederom dat se soudent accorderen ende ick en konde nyet anders mercken off het en was die van Hensbrouck haere schult dattet nyet geaccordeert en worde overmits de goede presentatie die bij die van Opdam aen die van Hensbrouck gedaen werde sooveel aengaet het opnemen van de slooten streckende in de ringsloot, soo was de nyeuwe meersloot all geopent dat men in de ringsloot mochte vaeren eer ons uw edeler missive behandicht werde, 'twelck geschiede daechs daernaer als die van Ursem de sloot besuyden 't verlaet in Spierdijck gedamt hadden. Voorts soo versochte ick Cornelis Janss aen de burgemeester van Hensbrouck dat hij de dammen in de ringsloot soude willen opnemen, 'twelck hij affsloech ende en wilde nyet opnemen. Ende soo ben ick gegaen aen de schout van Hensbrouck ende hebben tsamen de dam doen opnemen, alsoo dat men nu sonder overhaelen vrij tot Hoorn mach vaeren, etcetera.

Geëxtraheert uuyt seeckere missive geschreven aen de heere van Opdam ende Hensbrouck in date den XI november XVI^c ende acht, ende onderteyckent Cornelis Bartholomeeuss, schout tot Opdam, Cornelis Janss, D. Pieterss. Ende is so veele desen aengaet daermede bevonden te accorderen den XIX^{en} novembris anno XVI^c ende acht bij mij P. Bor Christiaens etc.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn: Gedrukte resoluties Staten van Holland

1608, 17 november: [Akte waarbij de Staten van Holland en West-Friesland bevelen dat geen dammen mogen worden gelegd in vaarten of sloten aan de ringsloot van de Wogmeer.](#)

Op het versoeck van jonckheer Jacob van Duvenvoorde, heere van Obdam ende Heynsbroeck, versoeckende ordre tegens het dammen of stoppen van de vaerten gestreckt hebbende op de Wogmeer bij hem bedijcktt ende nu op den ringsloot vandien, is geresolveert en geappointeert:

De Staten etc[etera] verstaen ende ordonneren dat bij provisie egeene nieuwicheden noch empechementen van stoppinge ofte damminge van de vaerten ofte slooten, gestreckt hebbende op de meer ende nu op den ringhsloot, en sullen mogen gedaen werden, maer moeten blijven sulcks als deselve voor de bedijckinge waren. Ende hebben voorts ten principalen desen gestelt in handen van de Gecommitteerde Raden in het collegie tot Hoorn om partijen ten wederzijden te hooren en in de saecke te disponeren als sij verstaen sullen te behooren.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 246): burgemeestersrekening (uitgaven)

1608, 16 december: [Uitgave betreffende een bezoek van de burgemeesters van Hoorn aan Obdam en Hensbroek.](#)

Den 16^{en} december 1608 betaelt aen Jan Maertss Voorman die somme van twee gulden thien stuyvers ter cause van dat hij met die burghermester Cornelis Corneliss Soop ende Evert Pieterss Wit tot Opdam ende Hensbroeck geveest heeft, compt: *f* 2.10.-.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn: Gedrukte resoluties Staten van Holland

1609, 5 maart: [Akte van vrijstelling door de Staten van Holland en West-Friesland aan de bedijckers van de Wogmeer verleend van een aantal gemenelandslasten tijdens de werken aan de Wogmeer.](#)

Op het versoek van jonckheer Jacob van Duvenoirde, heer van Opdam ende Heynsbroeck, met sijne mededoenders, bedijckers van de Wogmer, is na deliberatie geresolveert ende geappointeert. De Staten etc[etera], gesien hebbende den inhoude deser requeste, hebben den remonstrant ende sijne medebedijckers vergunt, geconsenteert ende geaccordeert, gunnen, consenteren ende accorderen bij desen vrijdom ende exemptie van den impost van alle kleyne bieren van drie guldens de ton ende daer beneden die op de wercken aen de Wogmer sullen worden gedroncken, midtsgaders den impost van de wijnen ende andere bieren over Opdam ende Heynsbroeck voor alsulcken pachte als die laetst ghehouden hebben, ordonneren de respectie commissarissen op de verpachtinge in den Noorderquart[iere] de verkondinge hiervan voor het doen van de verpachtinge te doen ter plaetse sulcks nodigh wesen sal, opdat de pachters van de omleggende plaetsen hen daerna weten te reguleren. Dat oock de verpachtinge van de wijnen ende bieren over Opdam ende Heynsbroeck sullen moghen ghedaen worden ter supplianten profijte, sulcks sij te doen goetvinden sullen.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn 1084 (bergnummer 2627a)

[1609, begin mei]: [Brief van de regenten van Berkhout en enkele inwoners van Spierdijk aan de burgemeesters van Hoorn over wateroverlast door het leggen van een dam in de ringsloot van de Wogmeer.](#)

Aen mijn e[dele] wijsse ende seer discretee heeren mijne heeren die burgemeesteren der steede van Hoorn, verthoonen ende geven met aller reverentie ende ootmoedicheyt te kennen die rijckdomen, vredemaeckers ende reghierders ten dorpe van Berckhoudt, uwe e[dele] heeren goetwillige onderdaenen, daer benefens die inwoenders ende gebueren van Spierdijk als eyghenaers van seeckere landen legghende bijwesten den Spierdijk voors[chreven] genaempt die oevers, mede altesamen u e[dele] heeren onderdaenen, hoe waer is ende mijn e[dele] heeren oock nyet onbekent als dat die luyden van den dorpe van Opdam, Hensbroeck ende Ursem henluyden water van malcanderen gedijckt ende gedampt hebben, ende hebben tot dien eynde twee dammen geleyt ende gemaect binnen onse jurisdictie van Berckhout, den eenen aen de Spierdijk ende d' ander aen de westeynde van de oevers ende landen tot aen den meerdijk, ende dat nyet tot groot ongeryff, hinder ende naedeel van de voorn[oemde] landen ende oevers, ende oock mede als noch nae geseyt sal worden tot laste ende verswackinge van onsen Spierdijk. Want die eygenaers van de voorn[oemde] landen jeghenwoordich clachtich sijn om 't groot ongeryff dat haer bejeghent doordien sij haer nut ende gewas met meerder ende grooter moeyten moeten haelen, ende daerenboven soe hebben sijluyden noch een caedijck ofte waterschuttinghe gemaect over een stuccke lants legghende opte sloodt responderende op 't verleedt, toebehoorende eenen Ooleff Pieters ende Jan Nanningsz, diewelcke beyde woonachtich sijn buyten der steede van Alckmaer, ende hebben alsoe een gemeen voet- ofte gangpat gemaect over die voors[chreven] luyden haer landt. Ende hoewel sijluyden wel behoort hadden opte voors[chreven] dammen een schuttinghe gemaect te hebben, sijn van des te done in gebreecke geweest, alsoe dat eenen Isbrant Claesz, buyerman aldaer ende procuratie van de eygenaers van de voorn[oemde] landen hebbende, veroorsaect is geweest omme selffs opte voors[chreven] dammen schuttinghe te setten tot sijne selffs costen, ende bovendien soe en mach hij die schuttinghe noch nyet houden staen, maer worden dieselve noch dagelicx gefortseert ende stucken gebroocken doordien dat die van Ursem ende Noordtdijk ende meer andere dagelicx haren loop ende pat daerover maecken, soe met koeyen ende anders tot grooten hinder ende schade van de voorn[noemde] eygenaers ende haer landen, welck lant nochtans altoes ende tot allen tijden geweest heeft vrij lant sonder eenich overwech ofte ganckpat daerover geweest te hebben. Soe is 't nochtans datte voorn[oemde] eygenaers van 't voorn[oemde] lant, ofte Ijsbrant Claesz voors[chreven] als procuratie hebbende, henluyden presenteert omme haerluyden nyet te willen behinderen ofte vercorten om een voetpat daerover te hebben soe veel van 't voors[chreven] lant te vercoopen als 't haer luyden belieft ende dat in aller reedelicheyt ende tot goede mannen segghen ende 'tselve alsdan van haerluyder lant off te slooten met een sloodt van acht, thyen ofte twaleff voeten wijt responderende tot in den ryngsloot, welcke sloodt voors[chreven] daerenboven noch seer dienstich ende noodtwendich woude wesen omme het water, 'twelck loopende bij den Spierdijk allans, sijn oorspronck ende passagie soude moghen hebben te loopen in den ryngsloot ende alsoe den Spierdijk mochte van 't water ontlast worden, 'twelck nu met een suyden ende suydwestenwint jeghens den dam leggende bij 't verleedt seer aenparst ende aldaer in een sack staet sonder dattet vertieren ofte vertrecken mach tot grootere laste van den Spierdijk, ende bovendien die luyden oock te beter hair genodt ende vruchten te bet van haer landen mogen krijgen ende alsoo oock die huysluyden van de Noordtdijk dagelickx met hare praemtgis ende schuyten met hare ware ende comanschappe moeten varen nae der steede van Hoorn ende pleghen bij den Spierdijk lancx te varen nae het verleedt tot haer groote geryff, ende alsoe haer 'tselve alsnu belet is door het dammen, soe moeten se hare pramen dickmael over den Spierdijk haelen ende sleepen, 'twelck mede tendeert tot groote schade ende costen van den voors[chreven] dijk. Biddende derhalven mede wij regierders ten dorpe van Berckhoudt dat u, mijn e[dele] heeren, believe henluyden te willen gebieden ende ons ende die huysluyden ten gevalle dat sij in den dam bij 't verleedt een schodtduer willen maecken omme alsoe duer 't verleet te moghen varen ende om die huysluyden te bet haer genodt van haere landen te moghen krijghen, mijn e[dele] heeren willen ons hyerinne behulpich sijn, tmeer dewile het een behoerlicke ende billicke saecke is ende wij anders nyet en versoecken dan recht, dit doende sult ons groote vruntschap doen, ende tot dien eynde soe presenteeren hem die luyden van Spierdijk als eygenaers van den voorn[oemde] landen ende oevers als dat sijluyden van 'tgeene voors[chreven] is daerduer grootelicken souden wesen gedient, diewelcke oock daer benefens ende tot verseeckeringhe alhyer bij namen genoempt sijn ende een ygelicken bij hare namen hare hantmercken gestelt hebben, etcetera. [w.g.] Taems Claess, Cornelis Joriss, Sijmon Janss, Pieter Corneliss, Pieter Sijmonss, Hermen Pieterss, Sijmon Huyberts, Jan Corneliss.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn 1084 (bergnummer 2627a)

1609, 5 mei: [Brief van Jacob van Duvenvoorde aan de burgemeesters van Hoorn over de dam bij Spierdijk in de ringsloot van de Wogmeer.](#)

Erentfeste wijze voorsienige zeer discrete heeren, naer gebiedenis.

Mij es deur de raetsheere Sijmonsz verthoont u e[deler] schrijven, daerbij u e[deler] schrijven dat op 't versoeck van die van Opdam ende Ursem opten hervst lestleden met u e[deler] consent ende believeen een dam es geslagen besuyden het verlaet op Spierdijck in de dijcksloot teneynde die van Opdam bequaemer tot u e[deler] stede zouden mogen comen, onder belofte bij die van Opdam ende Ursem gedaen, indien die van Berckhout ende Spierdijck daerdeur verhindert mochten sijn, dat die van Ursem ende Opdam denselven dam wederom zouden opnemen zo wanneer u e[dele] 'tselve goetduncken, zulx bij de aenteeckeninge in u e[deler] memoriaelboecke gedaen zoude blijcken. Ende also die van Berckhout ende Spierdijck aen u e[dele] clachtich sijn geweest dat se metten selven dam seer sijn geincommodeert, dat u e[dele] partijen voor u e[dele] hadt ontboden ende alle middelen voorgewent om henluyden te vereenigen sonder dat u e[dele] 'tselve hadde connen te weghe brengen. Dan dat die van Opdam eytelick hadden geseyt, indien de voors[chreven] dam weder opgenomen most werden, dat sij alsdan van meeninge waeren haer mettet slaen van een ander dam te behelpen, 'twelck indien die van Opdam bij der handt namen die van Hensbroeck genoegsaem die vaert tot u e[deler] stede te comen zoude benomen weesen, 'twelck contrariëren soude het accoordt met u e[dele] gemaect, etcetera.

Omme u e[dele] hierop te antwoorden, zullen u e[dele] gelieven te verstaen dat belangende de particuliere questiën tusschen die van Opdam ende Ursem ter eenre ende die van Berckhout ende Spierdijck ter andere zijde nopende het slaen ende maecken van den dam in u e[deler] missive gementioneert, ick mij (als daarvan niet genoeg onderricht zijnde, noch van 't maecken vandien daarvan niet aengesproocken zijnde) niet en bemoeye in qualite voor zovele aengaende de bedijckinge ende droochmaeckinge van de Wogmeer, ende mochte nietemin wel lijden dat de dorpen malcanderen conde verstaen ende den anderen zulcx accomodeerden dat d' een met des anders waters niet en werde beswaert. Dan wat belangt de toevaert tot uwe e[deler] stede verhoope ick zoodanige ordre te stellen dat zowel die van Hensbroeck als Opdam bequamelick zullen tot u e[deler] stede mogen comen ende varen sonder verhinderinge, ende dat het accoordt tusschen u e[dele] ende mij gemaect niet en sal werden geinfringeert, tot welck eynde ick oock datelijck aen die van Opdam scrijve. Zo u e[dele] nietemin in desen yet conden doen dat die van Opdam niet en werden beswaert, sal mij aengenaem weesen, bereyt zijnde 'tselve naer vermogen te erkennen. Hiermede, Erentfeste wijze voorsienige zeer discrete heeren, u e[dele] in de bescherminge van God almachtich bevelende, in Den Haege desen V^{en} mey XVIe ende neghen.

U e[deler] dienstwillighe vrundt, [w.g.] J. van Duvenvoorde.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn (bergnummer 37)

Eigentijdse inventaris van stukken in het archief, vermeldt ondermeer de overeenkomst tussen Jacob van Duvenvoorde en burgemeesters van de stad Hoorn van 13 december 1608 ('Accordt tusschen de heere van Opdam ende Hensbroeck ter eenre ende de burgemeesteren van Hoorn ter andere zijde, gemaict op 't bedijcken van de Wogmeer in date den 13 decembris 1607, ende eenige andere papyren daertoe diendende'). [Aantekening in de marge over het lichten van de stukken in verband met de kwestie van de wateroverlast bij Spierdijk:](#)

1609, 9 mei

Den 9^{en} mey anno 1609 hebben de heeren burgemeesteren dese brieven uyt de lade gelicht ende deselve op burgemeesterscamer gebracht.

Daaronder de aantekening:

Den 27 feb[ruarii] 1627 de stucken van Opdam weder in de lade gebracht.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn (bergnummer 92)

1609, 9 mei: Vergadering burgemeesters en vroedschappen van Hoorn over de dam bij Spierdijk in de ringsloot van de Wogmeer

Burgemeester ten dachvaerde gaende zall de heere van Opdam aenspreecken van de damme die in de veersloot bij 't verlaet op Spierdijck geleyt es ende den huysluyden tot ongerijff is streckende.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn 2514 (bergnummer 207)

[1609], 17 juni: [Aantekening gedeputeerden ter dagvaart van Hoorn over de verminderde bereikbaarheid van Hoorn sinds de bedijking van de Wogmeer.](#)

Wij hebben ock geweest bij de heer van Opdam ende ons beclaecht onse interest die wij alerede verwachten door droochmaken van de Wogmeer, dien alrede gestopt was de vaert om te gaen na Rustenburch daer een colck gemaect is om 't water in de Waert te malen, waerover hij die van Horen, so hij seyde, niet wilde vercorten, maer so wij daerbij vercort waren gelijk hij proponeerde, wilde daer wel een duiker in leggen om even wel door te varen. Verclaerden oock datter een dijkjen was tusschen Opdam ende Hensbroeck dat somtijts toegeworpen werde, 'twelck hij ons toesyde dat hij daer soude in versien dat het nimmer soude gesciën. Verclaerden oock dat wij interest souden hebben door die meer te varen, want souden dan twemael overhalen, versochten aen hem dat hij geen overtoom soude maken, maer dat hij daer het water van Opdam ende Hensbroeck met twee kadijken door die meer soude leyden, soude hem daerop beraden. Een dach seven of acht daerna is de heere van Opdam bij ons gecomen, seyde met de burgemeester overeengecomen te wesen dat het sluysjen tusschen Opdam ende Hensbroeck altijt oopen soude bliven.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn (bergnummer 92)

1609, 29 juli: Vergadering burgemeesters en vroedschappen van Hoorn over wegen in de Wogmeer, die niet conform het contract van 13 december 1607 aangelegd zouden zijn.

De burgemeesteren hebben aengenomen morgen te commen bij den heer van Opdam ende te spreekken van de wech deur de Wogmeer, welcke wech met bochten gemaect es ende rechte behoorde te wesen na vermogen het vierde ar[ticu]le van den accorde tusschen den heere van Opdam ende de heeren burgemeesteren deser stede gemaect, in date den 13 decembris 1607.

Burgemeesteren zullen insisteren dat de wech behoort recht deur de Wogmeer gemaect te worden ende verstaen wat de heere van Opdam, indien de wech met bochten zoude blijven, daertegens den stede Hoorn zall willen gunnen.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn (bergnummer 103)

1609, 29 juli: Vergadering burgemeesters en vroedschappen van Hoorn over wegen in de Wogmeer, die niet conform het contract van 13 december 1607 aangelegd zouden zijn.

Burgemeesteren hebben aengenomen morgen te commen bij den heere van Opdam in communicatie nopende de wech deur de Wogmeer, die met bochten gemaect es ende na onse verstant recht behoorde te wesen na vermogen het IIIIe articule van den accorde tusschen de heere van Opdam ende de burgemeesters gemaect, in date den 13 decembris 1607.

Burgemeesteren zullen insisteren dat de wech behoort recht deur de meer gemaect te worden ende verstaen wat de heere van Opdam, indien de wech met bochten zal blijven, daertegens den stede Hoorn zall willen gunnen.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn (bergnummer 92)

1609, 1 augustus: Verslag van burgemeesters aan vroedschappen van Hoorn over een bespreking met de heer van Obdam over de wegen in de Wogmeer.

Burgemeesteren hebben rapport gedaen van de communicatie die zij den 30 julii lestleden met de heer van Opdam gehad hebben van de wagenwech die in de meer met twee bochten es gemaect ende na onse meeninge rechte behoorde te wesen.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn (bergnummer 103): vergadering burgemeesters en vroedschappen van Hoorn.

1609, 1 augustus: Verslag van burgemeesters aan vroedschappen van Hoorn over een bespreking met de heer van Obdam over de wegen in de Wogmeer.

Burgemeesteren hebben op den 30 julii geweest in de Wogmeer ende zijn in tsamenspreekingte geweest met de heer van Opdam van de wagenwech die in de meer met twee bochten es gemaect ende na onse meeninge recht behoorde te wesen.

Mons (België), Rijksarchief
Familiearchief De Clerque Wissocq de Sousberghe 2845

- 1609, 25 augustus: Notulen van een vergadering van de bedijckers van de Wogmeer over:
- de voldoening van recognitie;
 - een besluit tot hermeting van de Wogmeer met de Drechterlandse roede, waarna ook een legger of morgenboek moet worden gemaakt;
 - de verschuldigde recognitie voor kavels van de dorpelingen, die in veel kleine kavels zijn verdeeld.

25 augustus 1609

Den XXVe augusti XVIe ende negen is geaccordeert dat de recognitie aen de heere van Opdam betaelt sal werden naervolgende de meetinge in 't octroye uitgedrukt, sulcx dat off bij hermeetinge de voors[chreven] meer grooter off cleynder bevonden mochte werden, het proffijt off schade gedragen sal werden in 't generael, in sulcken verstande dat de recognitie altijt sal betaelt werden tegens achthondert XL mergen, gelijk de meetinge geschiet is bij Gerrit Dirxcs landtmeter den XV^{en} novembris XVe ses ende tnegentich, ende alsoo bevonden is dat de voors[chreven] meetinge is gedaen bij de Rijnlandtsche roede ende dat de meer gelegen is onder Drechterlandt, is goetgevonden dat men de meer hermeeten soude mette Drechterlandtsche roede omme daernaer een legger ofte mergenboeck te maken, waernaer men de betalinge van de andere contributiën (uitgenomen de voors[chreven] recognitie) soude ommeslaen, soowel als men soude contribuieren moeten met die van Geestmerambacht als andere oncosten. Bij de heere van Opdam mede voorgeslagen zijnde dat hij niemant voor de recognitie en wilde aensprecken dan degeene op wiens naem de cavel stont, door oorsake dat de cavels van de huysluyden in seer veel cleyne partijen waren verdeylt, waermede de bedijckers verclaerden tevreden te zijn ende 'tselve alsoo aen te nemen. Is mede geresolveert dat elck vierdepaert van een cavel sulcx die sal gecavelt werden, gereeckent sal werden voor een gerecht vierdepaert, niettegenstaende het eene vierdepaert grooter ende d' ander veel cleynder is.

Onder stont: accordeert mette notulen van de resolutie hiervan gehouden ende bij mij geminuteert door laste van de gemeene bedijckers, ende was onderteyckent P. Bor.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 246): burgemeestersrekening (uitgaven)

1610, 22 mei: Uitgaven wegens een bijeenkomst van de burgemeesters van Hoorn met die van Obdam, Hensbroek en Ursem.

Ten selven dage bet[aelt] aen Antonis Dirckxz Ruych die somme van ses gul[den], thien st[uiuers] ter cause van verteerde kosten die mijn e[dele] heeren die burgemeesteren met die burgemeesteren van Opdam ende Hensbroeck ende Ursem tot die schouts van Opdam verteert hebben, dat hij daer bet[aelt] heeft, mitsgaders hierin gereckent 2 g[ulden], 8 st[uiuers] dat Ruych sijn soon twee mael met [bry]effen tot Opdam ende Hensbroeck ende tot [Ursem] geveest heeft, compt: *f* 6.10.-.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 151 (bergnummer 158, fol. 198^v)

1610, 17 juni: Akte van aankoop door burgemeesters van Hoorn en Obdam van land van Ijsbrand Klaasz, bestemd voor de aanleg van een weg tussen de bedijkte Wogmeer en Spierdijk.

De heeren burgemeesteren deser stede Hoorn ende van Opdam hebben van Ijsbrant Claess[oon], woonende aen den Spierdijck, gecoft uyt zijn landt een wech, beginnende van 't verlaet op Spierdijck tot aen de ringsloot van de bedijkte Wogmeer, groot wesende dezelfde wech hondertdrieënvijftich roeden ende een halve, elcke roede om sesendartich stuyvers ende een halve, te weeten die van Hoorn hondertvierentwintich roeden, te belalen Sint Jansmisse in den jaere XVIe elff ende is in dezelfde coope bevoorwaert dat Ijsbrant Claess[oon] zijn landt zoo schuyn aen zijn zijde zall mogen afsteecken als hem believen zall, midts dat hij boven aen zijn landt zoo veell zall moeten missen ende verliesen als hij onder in de sloot in de voors[chreven] vercofte grondt zall commen, ende de geheelle sloote tot boven aen den egge van 't harde landt zall tusschen de coopers na proportie van de voors[chreven] roeden gemeen wesen.

Actum den 17 junii 1610. Ten tijde van de betalingen zullen de heeren burgemeesteren deser stede den vercooper corten twee gulden thien stuyvers voor zijne gedeelte in de verteerde kosten.

[Aantekening in de marge: 1611, 17 september]

<u>280 - 2 - 12</u>
227 - 4 - 4
<u>52 - 18 - 8</u>
280 - 2 - 12

Ick Ijsbrant Claesz voorn[oem]t bekenne bij desen uyt handen van de heeren burgemeesteren van Hoorn ontfangen te hebben de somme van tweehondertvierendertwintich gulden, veerthien st[uyvers] ende vier pen[ningen] in voldoeninge van 'tgene dezelve heren burgemeesteren over de cope van 't landt in desen geroert aen mij schuldich waren. Ten oirconde desen bij mij geonderteyckent den XVII^{en} september anno XVIe ende elff.

[Daaronder:]

Dit merck heeft Ijsbrant Claesz voorn[oem]t hier gestelt, in kennisse van mij secretaris, [onleesbaar].

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn 166 (bergnummer 246): burgemeestersrekening (uitgaven)

1610, 28 juni: Ontvangst wegens een subsidie van de bedijckers van de Wogmeer voor de aanleg van de nieuwe weg bij het Spierdijcker verlaet.

Den achtendetwintichsten junii ontfangen hondert gulden uyt handen van de pen[ninck]meester van de bedijckers van de Wogmeer in betalinghe van ghelijcke summe bij hemlyden aen de burghermeesteren beloofst tot opmakinge van de nieuwe wech bij 't Spierdijcker verlaet, compt: *f* 100.-

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 23

1610, 1 augustus: Akte van verkoop door die van Ursem van hun aandeel in de Klammolen of Nieuwe Watermolen aan de bedijckers van de Wogmeer.

Wij Jan Pieterszoon Ameronghen, schout tot Ursem, Jacob Janszoon, Ijsbrant Pietersz, Pieter Jacobszoon ende Pieter Janszoon, scheepenen aldaer, voor ons selven ende vervangende ende ons sterck maeckende voor die gheheele rijkdom ende gemeente onses dorps voors[chreven] doen cont ende bekennen bij deesen dat wij vercoft, gecedeert ende getranspoorteert hebben, vercoopen, cedeeren ende transpoorteeren bij deesen de e[dele] heeren bedijckers ende ingelanden van 't Woghmerlant onse gerechte porcie ende gedeelte van die Clammolen, anders genaemt die nieuwe waetermolen, met sijne erve daertoe behorende, staende ende leggende noch jegenwoordich in onsen voor[noemde] banne van Ursem, met alle actie, recht, gherechticheiden ende vrijdommen die wij tot den daghe der vercoopinghe daer aen gehadt hebben, ende gelijk wij dieselve tot noch toe beseeten ende gebruikt hebben, volgende die contractbrieff daerop dieselve geset is door d' uytspreecke van heer Jacob van Duyvenvoorde ende Adriaen Stalpaert in dato den XVII julii XV^c drieënveertich, van welcke vercoopinge, cessie ende transpoorte wij ons bekennen ten vollen vernoecht, voldaan ende betaelt te weesen, den lesten pennyngh metten eersten, door handen van Cornelis Janszoon, penninghmeyster van Woghmerlant, bedanckende ons van die betalinghe, quiterende, renonciërende ende affstant doende daeromme bij deesen van die voors[chreven] onse porcie van die voor[noemde] onse molen ende alle den aencleeven vandien als vooren, ende belooven de voors[chreven] onse quote ende porcie voors[chreven] te vriën ende vrij te waeren gelijk behoort onder verbant van allen rechten ende rechteren, alles sonder arch ende list.

In oirconde der waerheit heb ick, Jan Pieterszoon, schout voornoemt, ter requisitie van mijne voor[noemde] scheepenen die selff gheenen zeegel en gebruycken, mijnen eyghen zeegel hier beneden aengehanghen, ende is bij die voor[noemde] mijne scheepenen eendrachtelijck onderteykent.

Actum den eersten augustii anno XVI^c thien, in kennisse van mij als secretaris van den voornoemden dorpe, Wessel Woutersz.

[w.g.] Jacop Janszoon, Isbrant Pieterszoon, Pieter Jacobszoon, Pieter Jansoon.

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 23

1610, 1 augustus: Akte van verkoop door die van Overdorp van hun aandeel in de Klammolen of Nieuwe Watermolen aan de bedijkers van de Wogmeer.

Wij Jan Pieterszoon Ameronghen, schout tot Ursem, Isbrant Pietersz en Pieter Jacobszoon, scheepenen aldaer, oorconden ende kennen dat voor ons gecomen ende gecompareert is den eersaemen ende vroomen Jan Pieterszoon, vreedemaecker van Oeverdorp van den voorleden jaere XVI^c neghen, ende Pieter Corneliszoon, vreedemaecker van den tegenwoordighen jaere XVI^c thien, dewelcke vervanghen en haer sterck maecken voor al dieghene die enyghen landen buytendijck in Oeverdorps sevendeel hebben legghen, en bekenden voor ons gecedeert, vercoft en getranspoorteert te hebben, gelick sij bij deesen ceedeeren en transpoorteeren, aen die e[dele] heeren bedijckers en ingelanden van 't Woghmerlant haere gerechte porcie ende gedeelte van die Clammolen, anders genaemt die nyewe waetermolen, met sijn erve daertoe behoorende, staende ende leggende noch tegenwoordich in den banne van Ursem, met alle actie, recht ende gerechticheeden ende vrijdommen die wij tot den daghe der vercoopinghe daer aen gehat hebben, en gelijk wij dieselve tot noch toe beseeten ende gebruyckt hebben, volgende die contractbrief daerop dieselve geset is door d' uytspreecke van heer Jacob van Duyvenvoorde ende Adriaen Stalpaert in dato den XVII juli XV^c drieënveertich, van welcke vercoopinge, cessie ende transpoorte wij ons bekennen ten vollen vernoecht, voldaan ende betaelt te zijn, den lesten pennyngh met den eersten, door handen van Cornelis Janszoon, penninghmeyster van 't voorn[noemde] Woghmerlant, bedanckende den voor[noemde] Cornelis Janszoon van sine betaelinghe, quiteerende ende renonciërende en affstant doende daeromme bij deesen van die voors[chreven] onse porsie van die voor[noemde] mollen en allen den aencleeven vandien als vooren, ende belooven de voors[chreven] onse quote ende porcie voors[chreven] te vrijen ende vrij te waeren gelijk behoort onder verbant van allen rechten ende rechteren, alles sonder arch ende list.

In oorconde deeses heb ick, Jan Pieterszoon, schout, ter requysitie van mijne voor[noemde] scheepenen die selver gheenen zeegel en gebruycken, mijnen eyghen zeegel hier onder aengehangen, en is bij die voor[noemde] mijne scheepenen onderteyckent.

Actum den ersten augustii anno XVI^c thien, in kennisse van mij als secretaris van den dorpe Ursem, Wessel Woutersz.

[w.g.] Isbrant Pieterszoon, Pieter Jacobszoon.

Westfries Archief, Hoorn
Huisarchief Weldam 23

1610, 1 augustus: Akte van verkoop door die van Obdam van hun aandeel in de Klammolen of Nieuwe Watermolen aan de bedijkers van de Wogmeer.

Wij Cornelis Bartolomeusz van Struysvelt, schoudt der heerlijkheit van Opdam, Hillebrant Cornelisz ende Jacob Jan Maertsz, schepenen aldaer, Maerten Adriaensz van der Meer, nu tertijt schout der heerlijkheit van Hensbroeck, Mercus Aeriansz ende Herck Reyersz, schepenen aldaer, doen condt ende bekennen als dat voor ons gecompareert sijn Jan Sijbrantsz, burgemeester tot Opdam, voor hemselven ende hem sterck makende voor die geheele gemeente aldaer, ende Claes Boyes, burgemeester tot Hensbroeck, meede voor hemselven ende hem sterck makende voor die geheele gemeente aldaer, ende bekenden, gelijk sij bekenden mits deesen, vercoft, gecedeert ende getransporteert t hebben, vercopen, cedeeren ende transporteeren bij deesen, de e[dele] heeren bedijkers ende ingelanden van Wogmeerlant elckx haere gerechte portie ende ghedeelte van de Clammolen, genaemt die nieuwe watermolen met sijne erve daertoe behoorende, staende ende leggende opte bovencolck bij de nieuwe dijk met alle actie, recht, gerechticheyden ende vrijdommen die wij tot den dage der vercopinghe daer aen gehat hebben, ende gelijk wij deselve tot noch toe beseeten ende ghebruyckt hebben, volgende die contractbrieff daerop dieselve geset is door d' uytspreecke van den e[dele] heer Jacob van Duvenvoirde ende Adryaen Stalpaert in date den XVII julii XV^c drieëndeveertich, van welcke vercopinge, cessie ende transpoorte d' voorn[oemde] burgemeesteren bekenden soe voor haerselven ende uuyt den name alsvoren, all ten vollen elckx hare portie van den voorn[oemde] molen voors[chreven] vernoecht, voldaan ende betaelt te weesen, den lesten penninck metten eersten, door handen van Cornelis Jansz, penningmeester van Wogmeerlant, bedanckende haer van de volle betaelinghe, quiterende, renunciërende ende affstant doende daeromme bij deesen van de voors[chreven] elckx hare portie van de voorn[oemde] hare molen ende allen den aencleeven vandien als voren, ende belooffden de voors[chreven] haere quote ende porcie voors[chreven] tee vrijen ende ende vrij tee waren gelijk 't behoort onder 't verbant van allen rechten ende rechteren, alles sonder arch ende list.

In oyrconde der waerheyt, ende vermits schepenen van Opdam ende Hensbroeck selver gheenen zegel en ghebruycken, soe hebben Cornelis Bartolomeusz, schoudt tot Opdam, ende Maerten Aerians, schoudt tot Hensbroeck, ter begeerte van de voorn[oemde] burgemeesteren elckx hare seegelen hier beneeden aengehangen, mitsgaders bij de voors[chreven] schepenen van Opdam ende Hensbroeck geteykent den eersten augusti anno XVIe ende thien.

In kennisse van mij, secretarissen tot Opdam ende Hensbroeck, A. Pietersz 1611, ... Aeriaens 1611.

[w.g.] Hilbrant Cornelisz, Jacop Jan Maerts, Markes Aeriansz, Harck Reyersz.

Westfries Archief, Hoorn
ORA Ursem 6289 (fol. 257)

1611, 30 maart: [Akte van verpachting door Pieter Bor, rentmeester-generaal van Noord-Holland, van het perceel C8 in het nieuwe Wogmeerland aan Gerrit Cornelis Jan IJvesz.](#)

Wij Jan Pieterszoon van Ameronghen, schout, Jacop Janszoon van der Meer ende Pieter Jacobszoon, scheepenen in den banne van Ursem, doen cont allen lueden dat voor ons gecompareert en verscheenen zijn in eyghener persooene d' eersaeme Pieter Bor, raet ende rentemeyster generael van Noort-Hollant ter eenre, ende Gerryt Cornelis Jan Yveszoon, wonende in de banne van Ursem op die Noordijck ter andre zijden, ende verclaerden beyde eendrachtelijcken overcoomen en met den andren veraccordeert te zijn als dat die voors[chreven] Pieter Bor in erfpachte uytgegeven heeft bij deesen, ende die voors[chreven] Gerryt Cornelis Jan Yveszoon bekende in erfpachte aengenomen te hebben, gelijk hij aanneemt bij deesen, een stucke lants geleegeen in 't nyeuwe Wogmerlant, hier voortijts genoemt die Woghmeer, geleegeen in de cavel C acht, groot in 't geheel volgende die meetinge van Gerryt Dickszoon Langedijck vierduysent seshondert ende acht roeden, belent aen d' een, naemelijcken die westzijde, Cornelis Bartholomyuszoon Struysvelt, ende aen die oostzijde jonckheer Jacop van Duevenvoorde, heere van Opdam, Hensbroeck etcetera, elcx met een deurgaende weyde, ten beyden zijden streckende tot van den ringdijck tot aen die lange ofte Middelwech toe, op conditiën hier naer verclaert.

Te weeten, dat die voornoemde Gerryt Corneliszoon en zijnen erven ende naecomelinghen gehouden sullen weesen 'tzelve lant altijd te verbeeteren, melioreren ende toemaecten sulcx den oorbaer vereysschen sal zonder 'tzelve te verargeren ofte ontgronden in eenygher maenieren, ofte die schaede en ergernissen vandien te moeten betaelen, ende dit de merghen om seshien guldens, bedraegende in 't geheel hondert tweëntwintich gulden, seventhien stuyvers, acht pennynghen vrijs gelts van alles niet uytgenomen, zulcx dat den erffpachter voors[chreven] tot zijnen laste neemt allen oncosten op 't voors[chreven] lant comende, als van verpondinghen, hondert ende vijftichste pennynghen, molengelden, dijkagygelden, sluysgelden en alles anders, hoe men 'tzelve nomen soude moghen, soo ordonaris als extraordonaris oncosten, niet uytgesondert, ende meede den XL^{en} pennyngh van deese uytgifte volgende den placcate, gelijk hij mede tot zijnen laste neemt bij desen te betaelen alsulcke jaerlicxse recognitie als die heere van Opdam op deese perthye van landen is competeerende, welverstaende dat den voors[chreven] Gerryt Cornelis Jan Yveszoon sal genieten die vrijheyden van verpondinghen, bezaeyde landen ende hoornbeesten voor alsulcke jaeren als die edele mogende heeren Staeten van Hollant den heere van Opdam ende bedijckers bij speciale octroy hebben vergunt, te betaelen 's jaerlicx Sinte Maerten ofte den XI novembris, ten langsten in die twalff nachten daer aen volgende sonder langer vertreck, ende sal het eerste jaer erffpachts verscheenen weesen Martyny toecomende in die twalff nachten daer aen volgende wel betaelt, ende soo voorts van jaere tot jaere ewwich geduerende.

Welverstaende dattet eerste jaer erffpachts betaelt sal worden met halff gelt ten regaerde van die oncosten die vooreerst gedaen moeten worden, ende tot wat tijden den erfpacht comt te vervallen, 'tzij bij besterffnisse ofte anders sal den erfpachter ofte erfpachters betaelen aen den eyghenaer van desen erffpacht boven die ordonaeris erffpacht voor 't recht van verboeckinghe ofte oversetinge een halve voorhuer ofte een halff jaer erfpachts, ende of 't saecke waere dat den voors[chreven] Gerrit Cornelis Jan Yveszoon ofte zijn erfgenaemen ende naecomelighen deese erfpachtlanden in 't geheel ofte deel quaemen te vercoopen, zoo sal hij ofte zijluyden gehouden weesen binnen twee maenden nae die vercoopinge den voors[chreven] Pieter Bor, zijnen erfgenaemen en naecomelinghen ofte axie van deesen hebbende oprechtelijck te insinueeren aen wien en voor wat somma hij ofte zijlueden dieleve landen in 't geheel ofte deel vercoft hebben ende betaelen daarvan aen den eyghenaer van denselven erfpacht den vijftichsten pennyngh van die voorcoopinghe, ofte in cas van mangelinge den vijftichsten pennyngh van die rechte waerde, 'twelck gedaen zijnde en zal den eyghenaer van den erfpacht de vercochte pertijen lants niet moghen naesten, 'twelck hem anders vrijstaen sal naer zijn gelieven te doen ofte te laeten. Ende off saecke waere dat deesen erffpacht versuymt worde te betaelen opten voors[chreven] jaerlicxen termijn, soo en sal 't lant daarvan niet verboert weesen, maer zal 'tzelve versuyt moghen remuneeren binnen 's jaers, daernaer mits betaelende eenen dubbelden erfpacht, ten waere het drie volle jaeren onbetaelt gebleeven waere, in welcken gevalle 't voors[chreven] lant ofte die pertije daarvan den erffpacht onbetaelt gebleeven is verboert sal weesen indien het den eyghenaer van den erffpacht gelieft, het versuyt ende verboertnisse op te neemen tot verseeckeringe van den voors[chreven] jaerlicxen erffpacht ende die conditiën hiervooren verhaelt en al het gheene daeraen cleeft de voors[chreven] erffpachtlanden ten ewighen daeghen verbonden blijven, sulcx de voors[chreven] Gerryt Cornelis Jan Yveszoon deselve daervooren verbint bij deesen met alle die melioratiën ende verbeeteringhen daeraen en op te doen, stellende voorders tot meerder verseeckeringe van alle 'tgheene voors[chreven] is tot speciaal hypoteque, eerst tweehondert en vijftien roeden lants, een roede ofte twee onbegrepen, genoemt Jans lant, belent Evert Adriaenszoon aen die zuytzijde, Mychiel Pieterszoon aen die noortzijde ende Jan Hermszoons acker aen die westzijde, metsgaeders noch een acker genoemt den verdolven acker, wesende goet ongebroocken lant, groot omtrent XC roeden, belent Aeriaen Evertsz aen die westzijde, Pieter Jan Jacobs aen die noortzijt en Jan Swaegers aen die oostzijde, alle geleegeen in de banne van Ursem bij de Wijsent, wesende vrij onbeswaert guet ende met gheene lasten ofte renten verbonden dan als andre

vrije buerlanden, ende voorts generaelijk en speciaelijk alle zijne andre goederen, roerende ende onroerende, jegenwoordich en toecomende, stellende dieselve subject allen hooven, rechteren ende gerechten ende beloofde die voors[chreven] Pieter Bor diezelve landen te vrijen en te waeren tot deesen daeghe toe onder verbant als vooren, alles ter goeder trouwen, ende zijn hiervan twee brieven alleenslydende, gemaect bij ons scheepenen onderteyckent, ende hebbe ick Jan Pieterszoon van Ameronghen, schout voors[chreven], mijnen zeegel aen die voors[chreven] brieven zoo voor mijselve als over mijne schepenen voornoemt, die gheen zeegel en gebruyckenm gehanghen opten XXX^{en} marty anno XVIe en elff.

Ende alsoo die voors[chreven] landen hierboven gespecyfficeert eensdeels mede geleeghen sijn in den banne van Hensbroeck, soo zijn die voors[chreven] Pieter Bor ende Gerryt Cornelis Jan Yveszoon mede gecompareert voor ons Maerten Aeriaenszoon van der Meer, tegenwoordich schout in die heerlijkheyt van Hensbroeck, mitsgaeders Marcus Adriaenszoon ende Herck Reyerszoon, scheepenen in die voors[chreven] heerlijkheyt, ende hebben gelijk verlij, beloften, bekentenissen, verclaeringe ende verbant gedaen als hiervooren verhaelt is ende hebben aen ons schout en scheepenen voors[chreven] versocht ende begeert dat wij in kennysse der waertheyt deese mede onderteyckenen en verzeegelen souden willen, 'twelck wij ter oirconde gheerne gedaen hebben, ten daeghe en jaere voors[chreven]. En was onderteyckent met het merck van Jacop Janszoon, 't merck van Pieter Jacobszoon, den naem van Marckus Aeriaenszoon en Herck Reyerszoon en was noch onderteyckent: In kennysse van mij als secretaris tot Urssem en was mede onderteyckent Wessel Wouterszoon.

In kennisse van mij tot Hensbroeck secretaris, Maerten Aeriaenszoon.

Ick Pieter Bor bekenne mits bij deesen dat alhoewel in die brieven van erffpacht van het stuck geleeghen in Woghmerlant in die cavel C VIII, 'twelck ick uytgegeven hebbe aen Gerryt Corneliszoon, alias Gerryt Cornelis Jan Yveszoon, gheen mentie en is gemaect dat oft saecke waere (dat Godt verhoeden wil) 't voors[chreven] lant mocht comen te innunderen ofte door waetervloet onder te loopen, dat hij geduerende den selven tijt niet meer van erffpacht en sal betaelen dan nae advenant die andere huyrlieden soo boven als beneden geleeghen, dat 'tselve nochtans alsoo espresselijck is geconditioneert ende bevoorwaert geweest, en ben daeromme tevreden voor mij en mijne naecomelinghen datselve in sulcken gevalle alsoo naegecoomen sal werden ende achtervolcht, gelijk ofte 'tselve in de voors[chreven] erffpachtbrieven waere geinsereert en verhaelt.

Ten oirconde heb ick deesen met mijn gewoonlijke hantschrift ondereyckent den XXXI marty anno XVIe en elff en was onderteyckent Pieter Bor.

Gecopieert en alhier te boeck gestelt door mij des dorps Urssems secretary, Wessel Wouterszoon.

Westfries Archief, Hoorn
Stadsarchief Hoorn 1084 (bergnummer 2627a)

1611, 16 juni: [Brief van Jacob van Duvendoorde aan de burgemeesters van Hoorn over de aanleg van verbindingswegen op het oude land naar de Wogmeer.](#)

Erentfeste wijze voorsienige zeer discrete heeren, naer gebiedenis. Desen dient omme u e[dele] memorie te ververschen dat ten tijde ick zoude met mijne medestaenders bedijcken de Wogmeer, u e[dele] mij hebt doen overleveren seeckere poincten ende articulen die u e[dele] begeerden dat wij in 't bedijcken van de Wogmeer souden naercomen, onder welcke poincten het vierde poinct is geweest, daerbij u e[dele] versocht een middelwech gemaect te werden beginnende van Spierdijck omtrent het verlaet totte ringsloot toe ende deselve overgeleyt met een goede vaste brugge, van gelijcke een wagenwech neffens de scheidijck tusschen Hensbroeck ende Opdam, alwaer gelijcke brugge geleyt, voorts zo langs den scheidijck totte gemeene wech toe, alles, zo wech ende bruggen, bequaem omme met wagen ende paerden gebruyct te werden.

Waerop, in communicatie comende met u e[deler] gecommiteerden, hebben wij verclaert dat onse meeninge niet en was buyten de buyten de ring van de meer eenige wercken te maecken, alsoo wij costen genoeg te dragen souden hebben etcetera. Dan, naer versheyden communicatiën, is geaccordeert geweest dat de bedijckers souden maecken de middelwech breed omtrent twee roeden omme mette wagen gebruyct te mogen werden, welverstaende dat se ongehouden zouden weesen te maecken de bruggen op de incomsten over de ringsloot voor ende alear de wagenwegh om in de meer te comen, te weten van 't verlaet in Spierdijck ende van de heerenwech van Opdam ende Hensbroeck, de scheidinge ofte scheidijck totte ringsloot toe daertoe zal weesen geprepareert, mits dat zo wanneer een van beyden de voors[chreven] wegen toegemaect sullen zijn, de bedijckers gehouden zouden weesen de bruggen aldaer te leggen metten eersten. Dit is geaccordeert in december anno XVI^c ende zeven.

Naderhandt so hebben u e[deler] gedeputeerde aengehouden dat wijlyuden tot subsidie van de wagenwech bij 't verlaet op Spierdijck zouden willen eenige penningen geven, ende hoewel wij verclaerden daertoe ongehouden te zijn, hebben nochtans daertoe beloofd te betalen ende ordonnantie verleent opte penninckmeester eens de somme van hondert gulden, die oock datelijck betaelt zijn volgende de quitantiën van den burgemeesteren Cornelis Soop ende Frederick Gerritsz, onder verclaringe ende bespreck dat men ons vorder ongemoeyt laeten, de voors[chreven] wech terstont te maecken ende ons niet vorder en soude moeyen tot eenige subsidie van de ander wech aen de scheidinge tusschen Opdam ende Hensbroeck. Nu verstaen wij dat de voors[chreven] wech bij 't verlaet noch niet eens en wert gemaect, hoewel wij over zo langen tijt de penningen daertoe hebben gegeven. Dat meer is, den man aen 't verlaet claecht dat hij geen contentement en can gecrijgen, niet jegenstaende u e[deler] gedeputeerden seyden dat hem zoude contentement gedaen werden. Waeromme, mijn heren, der bedijckers vruntelijck versoeck is dat u e[dele] gelieven zodanige ordre te stellen dat de voors[chreven] wech bij Spierdijcker verlaet gemaect mach werden volgende de beloften, ende dit met den aldereersten.

Van gelijcken hebben goetgevonden seeckeren tijt geleden, namentlijk den XXX^{en} martii, accorderende met Sijmon Cornelis Maertsz, Jan Jansz Wit, Cornelis Bastiaensz ende Jacob Fransz, om te hebben een vrij overpat ofte ganckpat lanx de molenwech heenen ende over het Horselantsgat ende zo voorts over de lande van alle de eygenaers totte quaeckel over den ringdijck toe, dat wij oock een proeve ofte provisioneel accoord mette selve gemaect hebben dat oft saecke waere dat men in plaetse van het voetpat begeerde te hebben, dat se 'tselve voor zo veel haer aenging zonder voor andere te willen, haer sterck maeckende, hoewel zij meenden dat d' andere mede zulx wel souden willen doen, tevreden waeren 'tselve te vergunnen mits haerlyuden daervan doende contentement. Tot welcken eynde zijlyuden gedaen hebben eysch dat men haer zoude betalen voor elcke roede lants die men van haer landen zoude affslooten, te weeten voor gemeen landen XXXVIII stuivers, ende is haer geboden XXXV stuivers, tusschen welck lof ende both het is blijven staen, ende en sullen de voors[chreven] gelanden haeren eysch niet mogen verhogen ende de copers haer both niet mogen minderen, maer sal al 'tselve staen aen goede mannen wat se hebben zouden, gelijk oock tot kennisse van goede mannen staen zal ende haer uitspraecke wat men voor de landen beter als gemeen landen sijnde meer zoude moeten betalen, ende dat de vier gelanden moeten vast staen den tijt van twee jaeren, zonder 'twelck wij goet gevonden hebben u e[dele] te verwittigen, teneynde bij aldien u e[dele] nu gesint zouden weesen omme die wech meede te doen maecken, u e[dele] daerop zout mogen deur u e[deler] gedeputeerden zout mogen sien te handelen, want wij vonden te dier tijt goet, also de huysluyden altemet zeer vreemt sijn ende dat men se daertoe niet altijts en soude connen gecrijgen henlyuden voor die tijt vast te maken, dewijle zijlyuden de meeste sijn etc[etera].

Zoverre u e[dele] zout geraden vinden om die wech te doen maecken, zijn wij bereyt volgende het accoord de bruggens te doen maecken. Middelretijt begeren wij dat u e[dele] altijts willen besorgen dat de wech bij Spierdijcker verlaet gemaect mach werden, waerop vertrouwende ende antwoorde verwachtende, bevelen wij,

Erentfeste wijze voorsienige zeer discrete heeren u e[dele] in de bescherminge van God almachtich.
In Den Hage den XVI^c junii anno XVI^c ende elff, uluyder dienstwillighe vrundt,
J. van Duvendoorde.

Westfries Archief, Hoorn

Stadsarchief Hoorn: Gedrukte resoluties van de Staten van Holland

1611, 24 november: [Akte van vrijstelling door de Staten van Holland en West-Friesland van de bedijkers van de Wogmeer van de veertigste penning voor de overdracht van oude land die zij voor hun werken hebben gekocht.](#)

Op de requeste van j[onckhee]r Jacob van Duvenvoirde, heere van Obdam en Hensbroeck, ende de andere bedijkers van de Wogmeer, inhoudende verscheyde poincten, is geresolveert ende geappointeert als volgt. De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt hebben uyt sonderlinge gratie ende supplement, in plaetse van het versoek gheremitteert ende quytgeschouden, remitteren ende schelden quyt bij desen den veertighsten penningh van de kooppenningen van de oude landen bij de supplianten tot vorderinge van hunne wercken gekoft, bedragende het capitael vandien twintighduysentdriehondertvijfenveertigh ponden, drie deniers, van veertigh grooten 't pont, ende voorts geauthoriseert, alsoock haer edele mog[ende] autoriseren bij desen, der supplianten dijckgrave die nu is ofte in der tijdt wesen sal, jegens de misdoeners aen hunne dijcken ende molenwercken te mogen ghebruycken gelijk recht als de naestgelegen dijckgraven dienaengaende hebben ende ghebruyckende zijn, met last op eenen yeghelijcken hen hierna te reguleren.

Gegeven in Den Haghe, den 23 november 1611.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Archief Uitwaterende Sluizen 2

1612, 3 april: Vergadering dijkgraaf en hoofdingelanden van Uitwaterende Sluizen over de wijze waarop enkele drooggemaakte meren onder de contributie van het hoogheemraadschap kunnen worden gebracht.

‘Off men soecken de meeren als den Sloopgaert, Wogmeer ende Diepsmeer sal soecken te brengen in onse contributie alsoo sij haer water op ’t gemeenelandt alhier malen;
Is geresolveert dat men d’ eygenaers van de selve meeren sal ombieden ende hemluyden met beleeftheyt te vermanen totte contributie met ons. Ende soo sij soecken te accorderen daerinne te handelen met beleeftheyt, ende soo nyet rapport te doen aen den heeren hoofdingelanden om voort in de saecke gedaen te werden als naer behooren.’

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Archief Uitwaterende Sluizen 254

31 maart 1618: [Overeenkomst tussen Uitwaterende Sluizen en Jacob van Duvenvoorde over de contributie van de Wogmeer.](#)

Dijkgraaf en heemraden van Uitwaterende Sluizen zijn ten overstaan van Cornelis Veen (burgemeester van Hoorn), Jan Pietersz Stoop en dr. Adam van Foreest (burgemeesters van Alkmaar, alsmede Nanning van Foreest (secretaris van Alkmaar) 'in 't vruntlyck verdragen ende overcomen' met jonkheer Jacob van Duvenvoorde, vertegenwoordigende de bedijkers van 'Wogmeerlandt':

-dat het Wogmeerland onder de Uitwaterende Sluizen zal contribuieren met 320 morgen in de derde contributie (= blijkens een in het stuk genoemd rekenvoorbeeld de helft van de hoogste contributie).

-het eerste jaar van betaling zal zijn: 1621.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Archief Uitwaterende Sluizen 379-384 (rekeningen 1606-1623)

1618-1620 (ontvangsten): Aantekening over de verwachte contributie van de Wogmeer aan Uitwaterende Sluizen.
Die van de Wogmeer sullen contribuieren met IIIc XX morgens volgende 't accoort gemaect mette edele heere van Opdam in date den 31 marty 1618 mits dat sij vrij sullen bliven den tijt van 3 jaren, als 18, 19 ende 20 ende sulcx -
memorie.

1621 (ontvangsten): Aantekening over de contributie van de Wogmeer aan Uitwaterende Sluizen.
1621 (ontvangsten)
Wogmeer: f 16.-.-.

Inhoudsopgave dorpsarchief Obdam, inventarisnummer 45

Fol. 41: Akte van toestemming door de heer van Obdam en Hensbroek aan Obdam inzake het onderhoud van de Molen- of Dwarsdijk, 24 januari 1607

Jacob van Duvenvoorde verklaart de regenten van Obdam te hebben toegestaan dat zij de Molendijk tussen Obdam en Hensbroek zullen mogen repareren met zoden te spitten, binnen hun polder te nemen daar waar de dijk ligt, zowel in de banne van Hensbroek als Obdam, mits zij Hensbroek behoorlijk zoodgeld zullen betalen. Het gerecht van Obdam zal er op toezien dat geen van de ingezetenen aan beide zijden schade zal lijden. Mochten er geschillen ontstaan, dan wordt het gerecht van Obdam gemachtigd deze te beslechten.

Fol. 3-9: Bemalingsaccord 8 december 1619 (afschrift 1694)

Burgemeesters, schepenen en rijkdommen van Obdam en Hensbroek hebben hun onderlinge geschillen onderworpen aan vier arbiters, twee uit ieder dorp:

- Obdam betaalt als 'uitkoop' voor nu eenmalig 400 gulden aan Hensbroek;
- het molenboek van Obdam blijft ongewijzigd;
- die van Obdam mogen hun Molen- of Dwarsdijk ten allen tijden dichtten, mits 'bij stille water', en mits zij de molengelden wegens de Staartlanden betalen.
- als de molen van Hensbroek stuk gaat, mag de Molendijk niet worden gedicht.
- als een van beide molens verbrandt, of bij andere rampen, dan zullen Obdam en Hensbroek elkaar helpen bij de bemaling.
- bij overstroming door vreemd water dan mogen die van Obdam de Molendijk gebruiken om dat water te keren, zonder overigens de molengelden van de Staartlanden te genieten. Bleef echter slechts een van beide dorpen droog, dan moet deze de andere zo goed mogelijk helpen met ontwateren door een klein gaatje te steken, zodat de molen dan kan uitmalen zonder de landerijen te beschadigen.
- er mogen geen gaten in de Berkmeerdijk worden gestoken dan met beider toestemming. Is hiertoe besloten, dan moet het gat worden gedicht zodra een van beide dorpen dat wenst.
- als een bevoegde van beide dorpen de waterstand te hoog en malen nodig vindt, dan moeten de burgemeester, molenmeester of iemand van 'de wet' (= het gerecht) de molens op gang brengen tot het water laag genoeg is.
- Obdam mag het gat in de dwarsdijk in de winter zo nauw maken dat er nog een klein 'praamke' door kan.

Fol. 13: Contract tussen Obdam en de Staartlanden, 19 mei 1636

Vriendschappelijke overeenkomst tussen burgemeester en regenten van Obdam en de ingelanden van de Staartlanden inzake het betalen van de nieuwe molen:

- die van Obdam zullen de kosten dragen zonder de Staartlanden enigszins te mogen bezwaren.
- mochten die van Obdam met Hensbroek tot een overeenkomst komen, dan beloven de Staartlanden 'benefpens' die van Hensbroek morgen-morgensgelijk te zullen contribuieren.

Fol. 17: Rol ter vergadering van Gecommitteerde Raden betreffende een geschil tussen Tamis Cornelisz van Spierdijk c.s., impetranten, en schotvanger Gerrit Klaasz van Obdam, 5 juli 1645

Impetranten eisen dat zij ‘niet gehouden zijn’ totdat de regenten van Obdam de dam in kwestie wegnemen en hen verboden zal worden om deze weer te leggen.

Gecommitteerde Raden veroordelen de impetranten mede te betalen aan de omslagen voor de bouw van de nieuwe molen mits zij ook het effect van de nieuwe molen zullen genieten.

Apostil uitgegeven voor afschrift en die van Obdam gedagvaard wegens het inhouden van de apostil op 2 juli 1654

Fol. 15-16: Rekest van de ingelanden van de Staartlanden onder Obdam aan Gecommitteerde Raden, [juni 1654]

De ingelanden van de Staartlanden onder Obdam verklaren dat voor Gecommitteerde Raden in 1635 kwestie was ontstaan over de contributie van molengelden en wegneming van een dam. Daarover is zover geprocedeerd als uit bijgaande akte valt op te maken. Ingevolge de sententie is gecontribueerd aan het maken van de molen in kwestie. Om de Staartlanden mede te laten profiteren van de nieuwe molen, moest een bepaalde dam worden opgenomen. Dit is echter niet gebeurd, en daarom zijn de reeds betaalde penningen aan de Staartlanden terugbetaald. Sindsdien is enige tijd voorbijgegaan, maar nu beginnen die van Obdam de Staartlanden opnieuw lastig te vallen over contributie aan een nieuwe molen die door Obdam wordt beraamd. Van wegneming van de dam is echter nog steeds geen sprake, terwijl de ingelanden wel worden aangeslagen.

Daarom verzoeken de supplianten Gecommitteerde Raden om die van Obdam en alle anderen die het aangaat te mogen dagvaarden.

Apostil Gecommitteerde Raden, 24 juni 1654.

Supplianten mogen de dagvaarding laten doen en verschijnen voor het college.

Fol. 1-2: memorie over de polder Obdam [na 1659]

Die van Obdam hebben een kleine dijk, de zgn. Molendijk, gaande van de ringsloot van de Heerhugowaard op de banscheiding van Obdam en Hensbroek tot aan de Spierdijk toe. Zij mogen ingevolge het accoord 1619 hun molendijk openen en sluiten ‘tot haar gelieven’. Circa 30 morgen van de banne Obdam ligt buiten de Molendijk: de zgn. Staartlanden tussen de Spierdijk en de ringsloot van de Wogmeer. Deze landen worden door de polder Hensbroek bemalen als Obdam haar Molendijk dichthoudt. Hensbroek zal dan genieten ‘moolengelde volgens haarlieder omslag’.

Toen Obdam en februari 1659 de Molendijk heeft gesloten, wat volgens het accoord van 1619 haar goed recht was, hebben die van Hensbroek op 7 april 1659 zich eveneens van de ringsloot van de Wogmeer afgedamd. Daardoor werden de Staartlanden bemalen noch ontwaterd.

Ten tijde van het accoord van 1619 hadden die van Obdam slechts ‘een achtkante watermoolen’. Later bemerkten die van Obdam dat de ringsloot van de Heerhugowaard van jaar tot jaar hoger werd opgemalen. Daarom hebben zij een goede achtkante watermolen gebouwd; de Staartlanden hebben aan deze nieuwe molen niet meebetaald.

Fol. 9-10: Rekest regenten Hensbroek aan Gecommitteerde Raden, [september 1663]

De regenten verklaren dat in 1619 een accoord of uitspraak is gemaakt tussen hen en die van Obdam. Daarin stond onder andere dat indien die Obdam de Molendijk, de scheiding van de polders Obdam en Hensbroek, dichtten, dat zij dan aan Hensbroek zouden betalen evenveel molengeld als van iedere morgen binnen de ring van haar polder, 'tot welkers effecte sij supplianten eenige jaare aeneenvolgende niet en hebbe'.

Daarom verzoeken supplianten om een beschikking om die van Obdam te mogen dagvaarden om hen voor Gecommitteerde Raden te mogen horen over zodanige eis als die van Hensbroek willen doen.

Apostil Gecommitteerde Raden, 15 september 1663

Supplianten mogen partijen doen citeren door deurwaarder of dorpsbode.

Betekening deurwaarder, [oktober 1663]: Deurwaarder heeft de burgemeester van Obdam gedagvaard om op 25 oktober 1663 te verschijnen voor Gecommitteerde Raden. De burgemeester verzocht om afschrift van de dagvaarding en verklaarde te zullen compareren.

Fol. 11-12: Rekest regenten Obdam aan Gecommitteerde Raden, [oktober 1663]

De regenten van Obdam verklaren naar aanleiding van de dagvaarding om op 25 oktober te verschijnen, dat zij reeds enkele keren met die van Hensbroek hebben gesproken en voorgesteld om samen met de eigenaars van de Staartlanden te spreken en te horen waarom zij weigeren de molengelden te betalen. Die van Hensbroek hebben dat telkens geweigerd. Supplianten verzoeken daarom onderdanig om de behandeling van de zaak 8 tot 14 dagen uit te stellen, alsmede om de eigenaars van de Staartlanden te mogen doen dagvaarden opdat Gecommitteerde Raden de achtergronden van de geschillen beter mogen begrijpen.

Apostil Gecommitteerde Raden, 24 oktober 1663

Supplianten mogen eigenaren van de Staartlanden doen citeren door deurwaarder of dorpsbode om over twee weken te verschijnen.

Betekening dorpsbode Spanbroek, 28 oktober 1663]: Deurwaarder heeft Cornelis Pietersz Broertjes, oud-burgemeester van Spanbroek, gedagvaard. Deze verklaarde: 'Ik zal compareren en horen wat zij ons te zeggen hebben.'

Fol. 18-19: Arbitrale uitspraak door goede mannen inzake een geschil tussen Obdam en Hensbroek over de Staartlanden, 16 december 1663 (in herberg 't Moriaanshoofd te Hoorn)

Ingevolge uitspraak van Gecommitteerde Raden zijn verschenen de burgemeester en regenten van Hensbroek en de burgemeester en regenten van Obdam, beide geassisteerd door hun advocaten. Partijen gehoord en ingeleverde stukken gezien hebbende en na enig overleg hebben partijen zich onderworpen aan onze arbitrage. Uitgesproken dat:

- die van Obdam zullen met die van Hensbroek in het molengeld contribuieren over de 31 morgen en 370 roeden, en wel over de jaren 1656, 1659, 1660, 1661, 1662 enzovoorts, zolang de afpoldering duurt.
- die van Hensbroek zullen de Staartlanden bemalen, zonder dat hierin enige verandering is gemaakt van het accoord van 1619 behoudens de contributie van de Staartlanden.
- de kosten van de procedure zullen partijen half om half moeten dragen.

Fol. 14: Overeenkomst tussen Obdam en de Staartlanden over het molengeld, 16 december 1663 (in herberg 't Moriaanshoofd te Hoorn)

Burgemeester en regenten van Obdam komen overeen met de ingelanden van de Staartlanden:

- zolang de Staartlanden door die van Hensbroek zullen worden bemalen, zullen de ingelanden betalen een gulden per morgen, zowel voor voorgaande als toekomstige jaren, en dit zolang als de afpoldering zal duren.
- die van Obdam zullen de kosten dragen van deze comparitie en restitutie doen van eventueel reeds meer betaalde penningen dan een gulden per morgen.

Fol. 42-44: Contract tussen Obdam en de polder Weel en Braken, 29 maart 1690

Baljuw-schout, burgemeester en schepenen van Obdam komen overeen met hoofdingelanden, dijkgraaf en heemraden van de polder Weel en Braken wegens het verkopen en afbreken van de juffermolen, waartoe die van de Braken hebben gecontribueerd 62 guldens per 100 guldens en die van Obdam 38 van de 100 guldens. Deze verdeelsleutel betrof ook het onderhoud:

- dat vandaag de molen zal worden verkocht, afgebroken en vandaar vervoerd, en dat de opbrengst naar rato zal worden genoten, onder navolgende condities:
- dat de twee grote watermolens van de polder Obdam behoorlijk zullen worden onderhouden;
- als een van beide watermolens zou verongelukken door brand of iets anders, wat God verhoede, dat dan zulke molen of molens weer herbouwd zal worden, mits de polder Obdam en de polder Weel en Braken daartoe morgen-morgensgelijk zullen betalen;
- de polder Weel en Braken zal de polder Obdam betalen voor het ophouden van watermalen van de Juffermolen en de ontruiming vandien jaarlijks betalen een bedrag van 100 guldens, met ingang van 1 januari 1691, dit in plaats van het bedrag voor onderhoud van de Juffermolen.

Fol. 23: Akte van consent door de heer van Obdam aan de regenten om met Hoorn te mogen onderhandelen over de aanleg van een stenen sluis, 22 mei 1690

Jacob van Wassenaer staat de regenten van Obdam toe om met burgemeesters en regeerders van Hoorn een overeenkomst te sluiten over het leggen van een sluis in de jurisdictie van Obdam.

Fol. 29-36: Rechtsgeleerd advies over de Staartlanden, 23 april 1693

Tomas Nierop en P. Graaf hebben gezien het accoord uit 1619, de uitspraak van 6 december 1663, de akte van 22 mei 1690 en het contract tussen Hoorn en Obdam van 12 juli 1690.

Zij menen dat Obdam het recht heeft gekregen om een contract te sluiten met Hoorn. Daarbij is geen inbreuk gedaan op de eerdere contracten, omdat het verlaat is gelegd op eigen grond van Obdam. Zij hebben in 1619 ook niet het recht afgestaan om te Molendijk te dichten of te openen, maar dit recht juist expliciet aan zichzelf voorbehouden, mede met het oog op een eventuele aanleg van een verlaat. Bovendien is het verlaat aangelegd met toestemming van de heer van Obdam, die ook heer van Hensbroek is, met als uitsluitend doel om met schuiten te kunnen varen naar Hoorn. Dit blijkt ook uit het feit dat het verlaat is voorzien van ‘vier paar deuren’, waarvan er twee openslaan naar Obdam en twee naar de ringsloot van de Wogmeer, ‘zijnde het water van Hensbroek’, om zo het water van beide zijden tegen te houden en van elkaar te scheiden. Die van Hensbroek hebben dus geen reden om te concluderen dat de contracten van 1619 en 1663 daarmee ter zijde zijn gelegd, dat de afpoldering van Obdam daarmee zou hebben opgehouden te bestaan en dat zij daarmee gerechtigd zouden zijn om zich af te polderen van de Staartlanden van Obdam.

Door het leggen van het verlaat is de watergemeenschap niet hersteld. Het verlaat is gemaakt van steen, is tien voet breed en veertig voet lang, in de deuren ongeveer zo hoog als de Molendijk. Dat de scheiding er nog steeds is blijkt ook uit het feit dat de molens zo goed als vroeger zijn blijven malen. Bovendien zijn er in het Noorderkwartier veel voorbeelden te vinden van soortgelijke verlaten tussen polders, die daardoor geen watergemeenschap hebben.

Dat het verlaat geen watergemeenschap tot gevolg heeft, blijkt ook uit het feit dat het water van Obdam in de zomer twee à drie duim hoger staat dan in Hensbroek, wat ook de reden voor de afpoldering is geweest. In het najaar en de winter daarentegen is het water van de ringsloot en van Hensbroek hoger dan dat van Obdam. Het kleine beetje water dat ’s zomers door het schutten van het verlaat in de ringsloot vloeit, is niet schadelijk en weegt niet op tegen de schade die Obdam lijdt door het water dat in herfst en winter in haar polder vloeit.

Verder is uit de context van het accoord van 1619 af te leiden dat Obdam en Hensbroek nooit zodanig van elkaar gescheiden mogen worden dat zij soms niet soms enig water van elkaar zouden kunnen ontvangen door een klein gaatje in de Molendijk van Obdam te steken.

Uit de laatste periode van het contract blijkt duidelijk dat Obdam het recht van doorvaart juist heeft willen behouden en daarom het recht vastgelegd om in de winter een gat in de dwarsdijk te maken om daar met een ‘praamke’ door te kunnen. Bovendien zou Hensbroek bij een ‘overval van vreemd water’ juist sneller en beter kunnen worden geholpen door het openen van het verlaat dan door het graven van een gat in de Molendijk van Obdam.

Die van Hensbroek kunnen geen recht van weigering pretenderen omdat Obdam haar toestemming tot het leggen van het verlaat heeft gevraagd. Obdam heeft dit namelijk slechts gedaan om te voorkomen dat Hensbroek zou verwijten dat Obdam eigenmachtig zou handelen zonder overleg. Dit blijkt ook uit het feit dat Obdam het verlaat heeft gelegd zonder het antwoord van Hensbroek af te wachten. Vervolgens heeft Hensbroek ook tijdens de bouw van het verlaat in 1690 niets tegen Obdam ondernomen om de voortgang van het werk te beletten, en tot april 1693 ook geen problemen gemaakt.

Fol. 37-39: Attestatie inzake de waterstanden in de polders Obdam en Hensbroek, 5 juli 1694

Cornelis Elbertsz Boots (43 jaar) en Cornelis Jansz Schouten (29 jaar), beide wonende in de Wogmeer, verklaren op verzoek van Jacob Cornelisz Schraap, burgemeester van Obdam, dat gewoonlijk het watter van Obdam in de zomer hoger staat dan in Hensbroek en in de winter lager. Het Obdammer water is eerder op zomerpeil gemalen dan dat van Hensbroek, omdat Obdam twee watermolens heeft en Hensbroek slechts één. Beide polders verschillen niet veel in oppervlakte.

Sinds in 1690 het verlaat is gelegd, heeft nooit zout of brak water aan de Obdammer zijde gestaan, hoewel die van Obdam wel water inlaten. De reden is dat het verlaat zo ver van de Obdammer pomp ligt als mogelijk is. Overigens gaat zoet water het zoute water vooruit, waardoor Hensbroek bij het schutten van het verlaat eigenlijk alleen maar voordeel heeft. Die van Hensbroek hebben trouwens ook nadeel van de Wogmeer, dat het recht heeft om water uit de Staartlanden in te laten in haar hoge landen, waardoor Hensbroek vers water verliest en 'drabbig ofte brak water soude moeten innemen'.

Als in de winter wordt geschut, dan lijdt de polder Obdam meer schade dan die van Hensbroek in de zomer, omdat die van Obdam hun water met hun twee molens machtiger zijn dan Hensbroek met zijn ene molen, die lang na de Obdammer molens moet gaan om de polder te ontlasten.

Als er niet wordt geschut, wordt het verlaat bijna altijd dichtgehouden door een sluiswachter, daartoe aangesteld door burgemeesters van Hoorn. Die hebben de sluis sterk en suffisant laten maken met vier paar deuren, 'wel dicht en tesamen gevoegt, soowel beneden in de grondt, onder en booven water ende soo wel is sluytende voor leccagie als wij ons leevdage een sluys hebben gesien'.

Fol. 20: Attestatie inzake de bemaling van de Staartlanden, 4 augustus 1694

Jan Klaasz Egges (35 jaar) en Aerjen Gerritsz Grob (54 jaar) verklaren op verzoek van de regenten van Obdam dat de Staartlanden altijd gemeen hebben gelegen met de ringsloot van de Wogmeer, en dat hun water sinds wel 35 à 40 jaar stijgt en daalt met het water van Hensbroek. Zij verklaren dat zij vanaf hun 'kindse dage' bij de Staartlanden hebben gewoond in de banne van Spanbroek.

Fol. 21-22: Attestatie inzake het sluiten van de ring van de polder Hensbroek van de meerringsloot, 4 augustus 1694

Jan Klaasz Jong (50 jaar), Maarten Jansz Schouten (30 jaar) en Jan Boots (38 jaar), allen wonende in de Wogmeer, verklaren op verzoek van de regenten van Obdam, dat zij zich hebben vervoegd op de ringdijk van de Wogmeer bij het herenhuis aldaar samen met de secretaris van Obdam. Samen hebben zij gezien hoe de ringdijk van de Wogmeer langs tot de Kwakelweg toe de manschap van Hensbroek, zowel regenten als burgers, ijverig arbeidende waren om hun polder af te dammen van de ringsloot van de Wogmeer, waarmee zij sinds lang gemeen hebben gelegen. De secretaris heeft twee regenten gevraagd of zij alle 'aansloten' zouden afdammen. Zij antwoordden van ja.

Fol. 25-28

Arbitrale uitspraak over de geschillen tussen Hensbroek enerzijds en Obdam en de Wogmeer anderzijds, 26 september 1694

wegens:

- het leggen van een stenen schutsluis in de Molendijk, in 1690 gelegd door burgemeesters van de stad Hoorn;
- het aftappen van water uit Hensbroek in de Wogmeer.

Die van Hensbroek menen nu niet langer verplicht te zijn om de Staartlanden te bemalen en niet te moeten lijden enige aftapping van water uit de polder Hensbroek in de Wogmeer. Daarom hebben zij een dammen doen slaan in de sloten uitkomende op de ringsloot van de Wogmeer, dit in tegenspraak met de tot nu toe bestaande watergemeenschap tussen Hensbroek en de Wogmeer en met het gebod van de Staten van Holland van 17 november 1608.

Tot wegneming van alle kwesties en geschillen en om herhaling te voorkomen is door bemiddeling van de heer van Obdam en ten overstaan van de heer van Oosthuizen (François van Bredehoff) en Dirk van Foreest afgesproken, overeengekomen en vastgesteld:

- die van Hensbroek moeten alle geslagen dammen verwijderen voor 13 oktober 1694 en de sloten op dezelfde diepte maken als vroeger, zodat deze weer bevaarbaar zullen zijn en de polder Hensbroek en de ringsloot van de Wogmeer weer gemeen zullen zijn en voor altijd blijven;
- die van Hensbroek zullen de Staartlanden blijven bemalen op de oude voorwaarden;
- die van Obdam moeten de Molendijk altijd dichthouden zodat nooit water uit Obdam in de polder Hensbroek kan lekken, en moet de sluis altijd door een sluiswachter doen bewaren en onderhouden zodat niet meer water kan lekken dan voor het schutten noodzakelijk is;
- de Wogmeer zal de kolkdijk aan de zijde van Hensbroek zodanig moeten verhogen dat daar geen water door kan lekken of overheen kan lopen tot in de polder Hensbroek;
- de Wogmeer zal blijven genieten het recht en oud gebruik om in tijden van droogte water te mogen aftappen uit de ringsloot in 'het hoge land' van de Wogmeer, genaamd het Zand, gelegen benoorden de Verlaatsweg en de polderdammen daarop uitkomende. Is dit water eenmaal afgetapt, dan zal de Wogmeer het niet verder mogen laten lopen tot in 'het Hol' van de polder, tenzij het water aldaar weer door regen zo hoog staat dat het weer naar zee moet worden afgevoerd. De sleutels van de pompen in de Verlaatsweg en polderdammen zullen worden bewaard door twee gekozen neutrale mannen, één van Hensbroek en één van de Wogmeer;
- de heer of zijn rentmeester behoudt het recht om in het voorjaar omtrent april het pompje bij de molen B te openen, zodat het water door de Wogmeerringsloot kan lopen tot het rietbosompje dat even wijd is, opdat het rietbos des te beter mag groeien, tenzij de molen van Hensbroek op gang was en de regenten van Hensbroek zouden toestaan de pomp bij het rietbos te openen en men zich zonder de pomp bij molen B kan behelpen.